

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Journal of Research and Development in Special Education

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2569

วัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร :

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทั้งบทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านการศึกษาพิเศษ ของคณาจารย์ นิสิต/นักศึกษา นักวิชาการ และบุคลากรที่ทำงานทางด้านการศึกษาพิเศษ ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา/ครุศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิจากศาสตร์ที่บูรณาการกับด้านการศึกษาพิเศษ เพื่อการนำองค์ความรู้สู่สังคมและประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อไป

จุดมุ่งหมายและขอบเขตของวารสาร :

เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยและงานทางวิชาการด้านการศึกษาพิเศษ โดยเน้นด้านหลักสูตรและการสอน การวิจัยและประเมินผล การบริหารการพัฒนาการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา การศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงงานอันเกิดจากการบูรณาการศาสตร์ทางการศึกษาพิเศษกับศาสตร์อื่นๆ โดยบทความจะต้องผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่านต่อบทความ แบบ Double-blinded review system

กำหนดการเผยแพร่ :

2 ฉบับต่อปี (ฉบับที่ 1: มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2: กรกฎาคม – ธันวาคม)

ผู้จัดพิมพ์ :

ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่ 114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

ที่ปรึกษา :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณาธิการ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา มิตรนนท์

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จิรพัฒน์ ศิริรักษ์

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

กองบรรณาธิการ :

ชื่อ-นามสกุล	สังกัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ เสรี	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา ภูมิสิทธิพร	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญล้อม ดั่งวิเศษ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณอาภา จารุประพาฬ	วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
อาจารย์ ดร.हरรรษา อดคลิ่งห์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์ ดร.วสันต์ วรรณรัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.ประดับศรี พินธุโท	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.วีรยา คำเรืองฤทธิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.ศิริธัญย์ ชัยธรธนาวัฒน์	วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
อาจารย์ ดร.อาภรณ์ สอาดเอี่ยม	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร :

ชื่อ-นามสกุล	สังกัด	ที่อยู่
รศ.ดร.ศศิพันธ์ สุขบุญพันธ์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	180 ถนนโชตนา (เชียงใหม่-ฝาง) ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180
ผศ.ดร.บุญล้อม ดั่งวิเศษ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	69 หมู่ 4 ตำบลนครชุม อำเภอ เมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000
ผศ.ดร.พัชรินทร์ เสรี	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก และครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล	999 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
ผศ.ดร.ภัทรพร แจ่มใส	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	50 ถนนงามวงศ์วาน แขวง ลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
ผศ.ดร.ศศิพันธ์ ศรีธาดากุลพัฒน์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบล แสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131
ผศ.ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์	ข้าราชการบำนาญ	9/26 ถนนอโศก-ดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ชื่อ-นามสกุล	สังกัด	ที่อยู่
ผศ.ดร.อนุชา ภูมิสิทธิพร	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	66 วังจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
ดร.มลิวลย์ ธรรมแสง	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	295 ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
ดร.รดา ดารา	คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล	270 ถนนพระรามที่ 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
ดร.วสันต์ วรรณรัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
ดร.วรญาณิต์ โพธิ์เตมีย์	หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาวะชุมชนและความยั่งยืน มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขต อำนาจเจริญ	259 หมู่ 13 ต.โนนหนามแท่ง อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ 37000
ดร.วีรยา คำเรืองฤทธิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
ดร.สุรญจิต วรรณนวล	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ลำปาง	128/4 ถนน สุขสวัสดิ์ ซอย 1 ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000
ดร.โสรัจจะ มีทรัพย์มัน	สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร	869 ถนน ลาดหญ้า แขวงคลองสาน เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600
รศ.ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
รศ.ดร.สกล วรเจริญศรี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
ผศ.ดร.กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
ผศ.ดร.จริพร นาคสัมฤทธิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
ผศ.ดร.ชนิดา มิตรานันท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
ผศ.ดร.ดลศักดิ์ ไทรเล็กทิม	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ชื่อ-นามสกุล	สังกัด	ที่อยู่
ผศ.ดร.สุธาวลัย หาญจรสุข	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
ดร.จีรพัฒน์ ศิริรักษ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

ผู้ประสานงานและฝ่ายจัดการวารสาร :

นางสาวเพาพะงา จิตต์สวาสดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทร/โทรสาร 02 649 5000 ต่อ 15639

Website: <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/rise>

Email: rise.journal@gmail.com

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษปีที่ 15 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2569 ดำเนินการโดย
ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รวบรวมบทความวิจัยทางการศึกษาพิเศษ
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้วารสารนี้เป็นแหล่งเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ
นิสิต/นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นักวิจัย และนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นแหล่งบอกเล่าถึงความเคลื่อนไหว
และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแวดวงการศึกษาพิเศษ ซึ่งบทความวิจัยทุกเรื่องได้ผ่านการกลั่นกรองและมีผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 3 ท่านตอบบทความ โดยเป็นการประเมินประเมินบทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อและสังกัดของ
กันและกัน (Double blind peer review) โดยเริ่มตั้งแต่วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือน
กรกฎาคม-ธันวาคม 2565 เป็นต้นมา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความดังกล่าวปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หน่วยงาน
ราชการ และหน่วยงานเอกชนที่หลากหลายและไม่ได้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกับผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ เพื่อให้วารสารเป็นที่
ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงวิชาการ และเพื่อให้ผู้นิพนธ์บทความสามารถนำผลงานไปใช้ประกอบการยื่นขอ
ตำแหน่งทางวิชาการได้ตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2564 ได้

ปัจจุบันวารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
(Thai Journal Citation Index Centre: TCI) โดยได้รับการจัดอันดับในวารสารกลุ่มที่ 2 (Tier 2) ตั้งแต่เดือนมกราคม
2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572 ซึ่งเนื้อหาในวารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษฉบับนี้ประกอบด้วยบทความ
วิจัย จำนวน 10 เรื่อง

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ
นิสิต/นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นักวิจัย และนักวิชาการ และขอขอบพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความและ
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสารที่ได้สละเวลา อันมีค่าในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เขียน สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ
คณะกรรมการ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์จนวารสารฉบับนี้สำเร็จอย่างดียิ่ง

ชชชชช ชชชชชชชชช

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา มิตรานันท์)

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารโดยการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

DEVELOPING COMMUNICATIVE SENTENCE KNOWLEDGE THROUGH UNIVERSAL DESIGN FOR LEARNING LESSON PLANS FOR GRADE 6 STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS

โดย... กัณธิมา บุตรจันทร์, วรางคณา โสมะนันท์ และ วีรมลล์ โล้เจริญรัตน์

Kanthima Butchan, Varangkana Somanandana and

Weeramol Locharoenrat

หน้า 1

การพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

THE DEVELOPMENT OF BASIC KNOWLEDGE ON SUPPORTING ADOLESCENT PEERS WITH EMOTIONAL AND BEHAVIORAL DISORDER FOR YOUTH COUNSELORS AT THE SECONDARY SCHOOL LEVELS THROUGH E-LEARNING LESSONS

โดย... สุพิชญา เทพวัลย์ และ วรางคณา โสมะนันท์

Supitchaya Theppawan and Varangkana Somanandana

หน้า 18

การพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์ที่ใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า

THE DEVELOPMENT AND EFFICACY STUDY OF VOCABULARY FLASHCARDS USING VIRTUAL REALITY TECHNOLOGY FOR TEACHERS OF CHILDREN WITH DELAYED LANGUAGE

โดย... ไพลิน อินทรพานิชย์ และ ภัทรพร แจ่มใส

Pailin Intarapanit and Pattaraporn Jamsai

หน้า 35

การศึกษาระดับความเครียด สาเหตุความเครียด และความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษาพิเศษ

A STUDY OF STRESS LEVELS, CAUSES OF STRESS, AND SUPPORT NEEDS OF PARENTS OF TWINS WITH AUTISM: A CASE STUDY AT A SPECIAL EDUCATION CENTER

โดย... ภูษณิศา ทอนชัย และ ภัทรพร แจ่มใส

Pusanisa Tornchai and Pattaraporn Jamsai

หน้า 53

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (Research Article)

การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

THE ADMINISTRATION IN SPECIAL SCHOOLS FOR STUDENTS WITH DISABILITIES UNDER SPECIAL EDUCATION BUREAU

โดย... พัทธีธีรา แสงมณี และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ

Patteera Sangmanee and Rungchatchadaporn Vehachart

หน้า 69

การสำรวจปัญหาและความคิดเห็นของผู้สอนงานในร้านกาแฟ จากการสอนงานนักเรียนที่มีภาวะบกพร่อง
ด้านอารมณ์และพฤติกรรม

EXPLORING PROBLEMS AND OPINIONS OF COFFEE SHOP JOB COACHES IN SUPPORTING STUDENTS
WITH EMOTIONAL AND BEHAVIORAL DIFFICULTIES

โดย... สุปัญญา สมบูรณ์วิบูลย์ และ ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์

Supatinya Somboonviboon and Pawinee Srisukvatananan

หน้า 87

การใช้วินัยเชิงบวกเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว
THE USE OF POSITIVE DISCIPLINE TO PROMOTE EMOTIONAL INTELLIGENCE AMONG STUDENTS WITH
PHYSICAL AND MOBILITY DISABILITIES

โดย... อมรินทร์ คำห้อง และ มฤชฎี แก้วจินดา

Aummarin Komhong and Marid Kaewchinda

หน้า 104

การศึกษาระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ
การจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

A STUDY OF STRESS LEVELS AMONG TEACHERS OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS AT REGIONAL
SPECIAL EDUCATION CENTER NETWORK 5 THE SPECIAL EDUCATION BUREAU

โดย... กรรณิการ์ ศรีบุญเรือง และ ผกามาศ นันทจิรวัฒน์

Kannika Sribunruang and Pakamas Nantajeewarawat

หน้า 117

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครู ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT SUPERVISION ADMINISTRATION MODEL TO
SUPPORT TEACHERS IN IMPROVING STUDENT LEARNING QUALITY AT THE CHIANG RAI SPECIAL
EDUCATION CENTER

โดย... สิริินยา นันทชัย, สุวดี อุปป็นใจ และ ไพรง รัตนชวงค์

Sirinya Nantachai, Suwadee Ouppinjai and Pairop Rattanachuwong

หน้า 134

การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

DEVELOPMENT OF AN INCLUSIVE STUDENT SUPPORT MODEL FOR ZERO DROPOUT
IN SECONDARY SCHOOLS IN THE BORDER AREAS OF CHIANG RAI PROVINCE

โดย... ันยพร พวงสายใจ, ธิดารัตน์ สุขประภาภรณ์ และ สุวดี อุปป็นใจ

Tanyaporn Puangsajjai, Thidarat Sukprapaporn and Suwadee Ouppinjai

หน้า 149

นโยบายและคุณลักษณะของการตีพิมพ์บทความ วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน้า 168

การพัฒนาความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารโดยการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล
สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

DEVELOPING COMMUNICATIVE SENTENCE KNOWLEDGE THROUGH
UNIVERSAL DESIGN FOR LEARNING LESSON PLANS FOR
GRADE 6 STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS

Received: June 29, 2025

Revised: July 25, 2025

Accepted: June 23, 2026

กัณทิมา บุตรจันทร์¹ วรางคณา โสมะนันท์² และ วีรมลล์ โล้เจริญรัตน์³

Kanthima Butchan¹ Varangkana Somanandana² and Weeramol Locharoenrat³

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2,3}Faculty of Education, Kasetsart University Bangkaen Campus, Bangkok, 10900 Thailand

¹Corresponding Author, E-mail: kanthima.bu@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในห้องการศึกษาพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจำนวน 9 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 7 คน นักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้จำนวน 2 คน อายุ 11 – 12 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ห้องการศึกษาพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล 4 แผน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรม และแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน แสดงผลข้อมูลเป็นตารางคะแนนความก้าวหน้า ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้ง 9 คนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกคน โดยมีค่าคะแนนความก้าวหน้าอยู่ในช่วง +13 ถึง +14 คะแนน ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 9.22 คะแนน (36.89%) หลังเรียน 22.44 คะแนน (89.78%) และมีค่าคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ย 13.22 คะแนน (52.89%) แสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกคนมีพัฒนาการด้านความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารสูงขึ้น หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล ที่ออกแบบให้เหมาะสมกับศักยภาพและลักษณะลีลาการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจและสามารถใช้ประโยคเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล, ห้องการศึกษาพิเศษ, ประโยคเพื่อการสื่อสาร

ABSTRACT

This classroom action research aimed to develop communicative sentence knowledge of Grade 6 students with special needs in a special education classroom by implementing Universal Design for Learning (UDL) lesson plans. The target group consisted of nine students with special needs, including seven students with intellectual disabilities and two students with learning disabilities. These students were between 11–12 years. These students were studying in Grade 6 during the second semester of the academic year 2024. The research instrument was four UDL lesson plans. The data collection tools were a behavioral assessment form and pre- and post-learning knowledge tests. Data analysis process was comparing pre- and post-test scores. The results were presented using the progress score tables, percentages, and means.

The findings revealed that all nine students had higher post-test scores than their pre-test scores, with individual progress ranging from +13 to +14 points. The mean pre-test score was 9.22 points (36.89%), while the mean post-test score was 22.44 points (89.78%). The mean of the progress score was 13.22 points (52.89%). The results of this research clearly indicated that all students exhibited substantial improvement in communicative sentence knowledge after participating in UDL-based instruction tailored to their individual capacities and learning styles. In addition, the UDL lesson plans supported these students to better understand and appropriately use communicative sentences.

Keywords: Universal Design for Learning, Special Education Classroom, Communicative Sentences

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

การศึกษาถือเป็นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในสังคม เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนสามารถพัฒนาเป็นประชากรโลกอย่างมีคุณภาพแม้ว่าในปัจจุบันจะมีความก้าวหน้าในการผลักดันและพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม แต่ก็ยังคงเผชิญกับปัญหาและความท้าทายหลายด้านโดยเฉพาะโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมสำหรับนักเรียนในกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ด้วยเหตุนี้องค์การการศึกษาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จึงให้ความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาที่ครอบคลุมและเท่าเทียมแก่นักเรียนทุกคน (สมเกตุ อุทธโยธา, 2558) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาสำหรับทุกคน (Education for All) ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงการศึกษาโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

แม้ว่าในสังคมจะมีการให้ความสำคัญและส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน แต่ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนยังคงพบปัญหาความไม่เท่าเทียมปรากฏให้เห็นในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดประเมินผลที่ยังไม่สามารถออกแบบได้ตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักเรียน (วสันต์ วรรณรัตน์ และคณะ, 2565: 298-313) จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวทางการจัดการเรียนรู้พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning - UDL) เป็นกรอบแนวทางการศึกษาและวิธีการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ทุกคน ผ่านการออกแบบหลักสูตรและการสอนที่มีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถใช้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน รวมถึงนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษด้วย การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล (UDL) เป็นหลักการที่มีพื้นฐานมาจากหลักการของความหลากหลายและมุ่งเน้นการกำจัดอุปสรรคเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้ (Rose & Meyer, 2002; CAST, 2018)

การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความหลากหลายของการนำเสนอ หลักการนี้เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลและเนื้อหาในหลากหลายรูปแบบ เพื่อรองรับความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนรวมทั้งการใช้สื่อหลายประเภท รูปแบบข้อความที่แตกต่างกัน และสื่อช่วยสอนอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการนำเสนอข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม 2) ความหลากหลายของวิธีการมีส่วนร่วม คือ การส่งเสริม สนับสนุน และการให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยมีการออกแบบสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดกิจกรรมในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้ตามความสนใจของนักเรียน รวมถึงการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรม และการใช้เทคนิคการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และ 3) ความหลากหลายของวิธีการแสดงออก ได้แก่ การที่ครูส่งเสริมและอนุญาตให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามความเข้าใจและทักษะของตนผ่านวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเขียน การนำเสนอด้วยวาจา การวาดภาพ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการนำเสนอ โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหา หรือ ความคิดเห็นที่นักเรียนต้องการสื่อสารผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน (Priyadharsini & Sahaya Mary, 2024: 145-150) องค์ประกอบเหล่านี้จึงทำให้การจัดการเรียนรู้แบบสากลมีความสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ผู้วิจัยพบว่าทักษะที่มีความจำเป็นต้องแก้ปัญหา และพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ การเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นรายวิชาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาอื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนต้องใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในเรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร เพราะจากสภาพปัญหาที่พบคือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่สามารถใช้ประโยคเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หรือไม่สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องตามความหมายที่นักเรียนต้องการ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีระดับความสามารถในการสื่อสารที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนเลือกใช้ถ้อยคำสั้นๆ แทนการกล่าวทั้งประโยค หรืออาจกล่าวประโยคไม่ครบตามโครงสร้างประโยค การที่นักเรียนไม่สามารถใช้ประโยคเพื่อการสื่อสารได้นี้ถือเป็นอุปสรรคใหญ่ในการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ รวมทั้งกระทบกับการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ การใช้ประโยคเพื่อการสื่อสารทั้งประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำสั่ง จะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษาในชีวิตประจำวัน

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

หากนักเรียนสามารถสื่อสารประโยคเพื่อการสื่อสารได้จะมีประโยชน์อย่างมากต่อการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนจะสามารถเข้าใจและถ่ายทอดความคิดของตนเองได้ดีขึ้น ส่งผลให้มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะสามารถเข้าใจเนื้อหาและสื่อสารกับครูและเพื่อนร่วมชั้นได้ดีขึ้น หากนักเรียนไม่สามารถใช้ประโยคเพื่อการสื่อสารได้ อาจทำให้เกิดความเครียดและความกดดันในการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน (เทิดศักดิ์ เป็ดทอง , 2562: 1(2), 1-12) เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลมาปรับใช้ในห้องการศึกษาพิเศษกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/พิเศษ เพื่อให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารโดยการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมุ่งหวังว่าวิธีการดังกล่าวจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมและเสมอภาค

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในห้องการศึกษาพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/พิเศษ ซึ่งเข้ารับการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในชั้นเรียนการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 7 คน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 2 คน นักเรียนทั้ง 9 คน สามารถอ่านและเขียนได้ มีความสามารถเรื่องหลักการใช้ภาษา เทียบเท่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

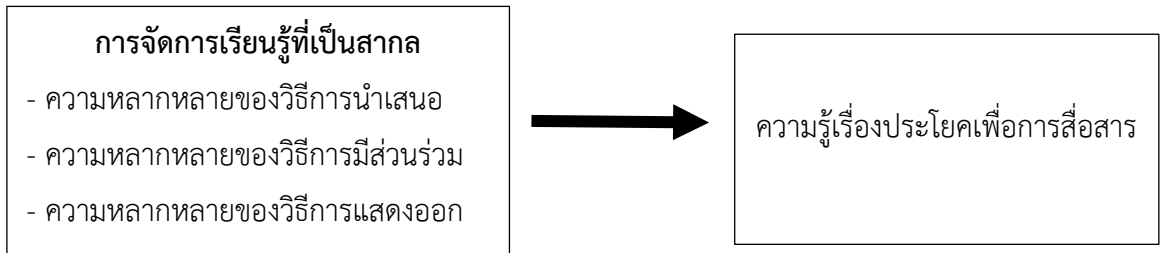
ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล

ตัวแปรตาม คือ ความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประโยคเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำสั่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในห้องการศึกษาพิเศษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์การคัดเลือกมีดังนี้

1. นักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงต้องมีอายุระหว่าง 11-12 ปี
2. มีใบรับรองการวินิจฉัยจากแพทย์ที่ระบุว่ามีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง คือ 1) บกพร่องทางสติปัญญา 2) บกพร่องทางการเรียนรู้
3. นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนร่วมบางเวลา คือ เรียนตามตารางเรียนปกติ ในห้องปกติ แต่นักเรียนทั้ง 9 คน จะแยกมาเรียนที่ห้องการศึกษาพิเศษในรายวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และ วิชาบ้านทักษะ
4. นักเรียนสามารถอ่านและเขียนได้ และจากการประเมินเบื้องต้นโดยครูผู้สอน ร่วมกับผลคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เรื่องการใช้ภาษาไทย พบว่านักเรียนมีระดับความสามารถด้านหลักการใช้ภาษาอยู่ในระดับที่เทียบเคียงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์การประเมินทักษะภาษาไทยของโรงเรียนต้นสังกัด ซึ่งอยู่ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากเกณฑ์ที่กำหนดพบนักเรียนจำนวน 9 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลกรณีศึกษา

นักเรียน	เพศ	อายุ (ปี)	ประเภท	แบบประเมิน ลีลาการเรียนรู้
คนที่ 1	ชาย	12 ปี	บกพร่องทางสติปัญญา Full IQ 85 (Low Average)	เรียนรู้ด้วยการสัมผัส และการกระทำ (K= Kinesthetic)

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

นักเรียน	เพศ	อายุ (ปี)	ประเภท	แบบประเมิน ลีลาการเรียนรู้
คนที่ 2	ชาย	12 ปี	บกพร่องทางสติปัญญา Full IQ 63 (Mild Mental Retardation)	เรียนรู้ด้วยการสัมผัส และการกระทำ (K= Kinesthetic)
คนที่ 3	ชาย	11 ปี	บกพร่องทางสติปัญญา Full IQ 83 (Low Average)	เรียนรู้ด้วยการสัมผัส และการกระทำ (K= Kinesthetic)
คนที่ 4	ชาย	11 ปี	บกพร่องทางสติปัญญา Full IQ 78 (Borderline)	เรียนรู้ได้ดีผ่านภาพ (V = Visual)
คนที่ 5	ชาย	11 ปี	บกพร่องทางสติปัญญา Full IQ 76 (Borderline)	เรียนรู้ได้ดีผ่านภาพ (V = Visual)
คนที่ 6	หญิง	11 ปี	บกพร่องทางสติปัญญา Full IQ 52 (Mild Mental Retardation)	เรียนรู้ด้วยการสัมผัส และการกระทำ (K= Kinesthetic)
คนที่ 7	หญิง	12 ปี	บกพร่องทางสติปัญญา Full IQ 59 (Mild Mental Retardation)	เรียนรู้ได้ดีผ่านภาพ (V = Visual)
คนที่ 8	ชาย	11 ปี	บกพร่องทางการเรียนรู้	เรียนรู้ด้วยการสัมผัส และการกระทำ (K= Kinesthetic)
คนที่ 9	ชาย	11 ปี	บกพร่องทางการเรียนรู้	เรียนรู้ด้วยการสัมผัส และการกระทำ (K= Kinesthetic)

จากตารางที่ 1 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน ได้รับการประเมินลีลาการเรียนรู้ตามแนวคิดของเฟลมมิงและมิลล์ (Fleming & Mills, 1992) โดยใช้แบบประเมินสำเร็จรูป ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้อ่านคำถามให้ผู้เรียนฟัง และให้นักเรียนเลือกคำตอบด้วยตนเอง พบว่านักเรียนแต่ละคนมีความถนัดในการรับข้อมูลแตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มที่เรียนรู้ได้ดีผ่านภาพ (Visual: V) และ กลุ่มที่เรียนรู้ด้วยการสัมผัสและการกระทำ (Kinesthetic: K) โดยไม่มีนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มการเรียนรู้ผ่านเสียง (Aural/Auditory: A) หรือ การอ่าน และการเขียน (Read/Write: R)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสาร 4 ประโยค และแบบประเมินพฤติกรรม

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ปฏิบัติการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ปฏิบัติการสอนวันละ 1 ชั่วโมง รวมสอน 8 ครั้ง 8 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และการสื่อสารของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในระเบียนประวัติส่วนตัวนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา พร้อมกับศึกษาและประเมินลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบรายบุคคล รวมทั้งศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล

1.2 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล โดยทำการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน (แผนละ 2 ชั่วโมง) ซึ่งในแต่ละแผนมีองค์ประกอบ คือ สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และบันทึกหลังการสอน โดยผู้วิจัยนำหลักการการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักการที่ 1 ความหลากหลายของวิธีการนำเสนอ เช่น บัตรภาพประกอบ, PowerPoint, นิทาน, สื่อจับต้องได้, วิดีทัศน์ เพื่อรองรับความแตกต่างในด้านการรับรู้ของผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันทั้งด้านการมองเห็น และการสัมผัส การนำเสนอประโยคเพื่อการสื่อสารจากการใช้ภาพสัญลักษณ์ประกอบคำพูด อธิบายเนื้อหาผ่านวิดีโอที่แสดงตัวอย่างประโยคในบริบทต่าง ๆ พร้อมจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนประโยคของตนเองโดยใช้บัตรคำศัพท์และสื่อมัลติมีเดีย หลักการที่ 2 ความหลากหลายของวิธีการมีส่วนร่วม เช่น การตอบคำถาม, การร่วมเล่นเกม, การพูด วาด หรือเขียน การเล่าเรื่อง, ระดมความคิด, การเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ และการแสดงบทบาทสมมติ สร้างโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยกระตุ้นการมีส่วนร่วม การทำงานร่วมกัน และหลักการที่ 3 ความหลากหลายของวิธีการแสดงออก เช่น พูดตอบปากเปล่า, วาดภาพ, การสวมบทบาท, การพูด วาด หรือเขียน และการแสดงบทบาทสมมติ โดยนักเรียนสามารถเลือกวิธีการนำเสนอประโยคเพื่อการสื่อสาร เช่น การแสดงละครเกี่ยวกับสถานการณ์สมมติ หรือการเขียนข้อความที่แสดงถึงความรู้ ผู้วิจัยนำหลักการทั้งสามมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล

1.3 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลแต่ละแผน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของการใช้ภาษาภายในแผนการจัดการเรียนรู้

1.4 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบตรวจสอบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อบกพร่องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล โดยเครื่องมือการประเมิน คือ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการ

เรียนรู้ที่เป็นสากลของ Center for Applied Special Technology: CAST (2018) ให้มั่นใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน ตามแนวทางการพิจารณาค่าเหตุผล (Rationale-Based Validation) ของ Brookhart & Nitko (2014) โดยอาศัยเหตุผลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คือวิธีการประเมินปรับปรุงเครื่องมือแผนการสอน โดยอาศัยความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการพิจารณาเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล และแบบประเมินพฤติกรรมตามข้อเสนอแนะและคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 ท่าน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้ แบบปรนัย 15 ข้อ แบบอัตนัย 5 ข้อ, rubricการให้คะแนนแบบอัตนัย และแบบประเมินพฤติกรรม มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับเรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร 4 ประโยค จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล วิธีการสร้างแบบทดสอบที่หลากหลาย

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบความรู้ เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 15 ข้อ (นักเรียนสามารถเลือกอ่านด้วยตนเอง หรือให้ครูอ่านให้ฟังได้) และอัตนัย 5 ข้อ พร้อมrubricการให้คะแนน (นักเรียนสามารถเลือกวิธีการเขียนตอบ พิมพ์ตอบ หรือเลือกพูดปากเปล่า ก็ได้) รวมเป็นจำนวน 20 ข้อ โดยนักเรียนต้องแจ้งความประสงค์ในการเลือกวิธีการทำแบบทดสอบ ก่อนเริ่มทำแบบทดสอบ

2.3 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความรู้ เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร 4 ประโยค และแบบประเมินพฤติกรรมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ คุณภาพและความถูกต้องของการใช้ภาษา ความสอดคล้องเหมาะสมของแบบทดสอบ

2.4 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความรู้ เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร จำนวน 25 ข้อ พร้อมกับเกณฑ์การให้คะแนน เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย 1 ท่าน โดยเน้นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามแนวทางการพิจารณาค่าเหตุผล (Rationale-Based Validation) ของ Brookhart & Nitko (2014)

2.5 นำผลความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน มาปรับปรุงแบบทดสอบความรู้ และแบบประเมินพฤติกรรมให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามเนื้อหา และปรับแบบทดสอบความรู้ให้คงเหลือจำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ เริ่มจากขั้นเตรียมการโดยเตรียมเครื่องมือ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน พร้อมทั้งทดสอบความรู้ก่อนเรียนในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6/พิเศษ จำนวน 9 คน จากนั้นเข้าสู่ขั้นดำเนินการศึกษา โดยจัดการเรียนรู้ตามแผนทั้ง 4 แผน พร้อมบันทึกแบบประเมินพฤติกรรมและปรับปรุงกิจกรรมตามวงจรปฏิบัติการ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

PAOR จนครบทุกแผน สดท้ายในชั้นหลังการศึกษา ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้หลังเรียนและประเมินพฤติกรรมอีกครั้ง ก่อนนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ ประเมินผล และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร วิเคราะห์แต่ละคน โดยเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล แสดงผลข้อมูลเป็นตารางคะแนนความก้าวหน้า ร้อยละ และค่าเฉลี่ย (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549 :78-79) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนาผลของการจัดการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นรายบุคคล ตั้งแต่ แบบทดสอบก่อนเรียน แผนการสอนประโยคบอกเล่า แผนการสอนประโยคคำถาม แผนการสอนประโยคปฏิเสธ แผนการสอนประโยคคำสั่ง และแบบทดสอบหลังเรียน
2. ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/พิเศษ โดยการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร โดยวิเคราะห์ในแต่ละแผน และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วงจรปฏิบัติการที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประโยคบอกเล่า

เมื่อวิเคราะห์จากแบบสังเกตและการประเมินพฤติกรรมรายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประโยคบอกเล่า พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 15 คะแนน จำนวน 2 คน ได้คะแนน 14 คะแนน จำนวน 3 คน ได้คะแนน 13 คะแนน จำนวน 3 คน และได้คะแนน 12 คะแนน จำนวน 1 คน นักเรียนทั้ง 9 คนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถแสดงออกถึงการได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องประโยคบอกเล่า ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน และเคารพกฎกติกาการอยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมตลอดทั้งกิจกรรม จนสามารถบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ

ตารางที่ 2 แสดงปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และแนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป

ปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	แนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป
- นักเรียนบางคนยังมีความลังเลในการแสดงความคิดเห็น หรือไม่กล้าโต้ตอบในชั้นเรียน ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันยังไม่เต็มที่ - การจัดการเวลาในบางกิจกรรมอาจกระชับน้อยไป ทำให้บางช่วงต้องเร่งรีบ	- ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น ใช้คำถามปลายเปิด จับกลุ่มย่อย หรือเกมละลายพฤติกรรม เพื่อเพิ่มความกล้าแสดงออก - ปรับเวลาในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม เพื่อให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเต็มที่

เมื่อวิเคราะห์จากแบบประเมินใบงานการเรียนรู้รายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประโยคบอกเล่า พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 12 คะแนน จำนวน 1 คน ได้คะแนน 11 คะแนน จำนวน 3 คน ได้

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

คะแนน 10 คะแนน จำนวน 1 คน และได้คะแนน 9 คะแนน จำนวน 4 คน โดยนักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องประโยคบอกเล่า สามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างถูกต้องตรงตามเนื้อหาที่เรียนรู้ อีกทั้งสามารถจัดทำใบงานได้อย่างถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด และส่งงานได้ตรงตามเวลา สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการแสดงออกทางความคิดผ่านชิ้นงานของตนเอง จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ

วงจรปฏิบัติการที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประโยคคำถาม

เมื่อวิเคราะห์จากแบบสังเกตและการประเมินพฤติกรรมรายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประโยคคำถาม พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 15 คะแนน จำนวน 2 คน ได้คะแนน 14 คะแนน จำนวน 5 คน และได้คะแนน 13 คะแนน จำนวน 2 คน นักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมและใฝ่เรียนรู้ รวมถึงสามารถแสดงออกถึงความเข้าใจเรื่องประโยคคำถามในบริบทต่าง ๆ อีกทั้งยังมีความกล้าแสดงออก แสดงความมั่นใจในการใช้ประโยคคำถามเพื่อถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของตนเอง ตลอดทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ จนสามารถบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ

ตารางที่ 3 แสดงปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 และแนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป

ปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	แนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป
- นักเรียนบางคนยังใช้ประโยคคำถามได้ไม่หลากหลาย หรือเลือกใช้โครงสร้างซ้ำ ๆ - การทำงานกลุ่มบางช่วงมีการกระจายบทบาทไม่ชัดเจน ทำให้บางคนมีส่วนร่วมมากน้อยต่างกัน	- จัดกิจกรรมฝึกการตั้งประโยคคำถามหลายรูปแบบในสถานการณ์จำลอง เพื่อขยายแนวทางการใช้ภาษา - มอบหมายบทบาทในกลุ่มอย่างชัดเจน เช่น ให้พลัดกันเป็นผู้ถาม-ผู้ตอบ สลับหน้าที่ผู้นำ ผู้ตาม

เมื่อวิเคราะห์จากแบบประเมินใบงานการเรียนรู้รายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประโยคคำถาม พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 12 คะแนน จำนวน 2 คน ได้คะแนน 11 คะแนน จำนวน 2 คน ได้คะแนน 10 คะแนน จำนวน 4 คน และได้คะแนน 9 คะแนน จำนวน 1 คน โดยนักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจในการใช้ประโยคคำถาม ประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้ถูกต้อง สื่อสารตั้งคำถามได้อย่างชัดเจน อีกทั้งสามารถทำใบงานได้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด ชิ้นงานมีความเรียบร้อย ส่งงานตรงเวลา แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้น และความมั่นใจในการแสดงออกทางความคิดผ่านชิ้นงานของตนเอง จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ

วงจรปฏิบัติการที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประโยคปฏิเสธ

เมื่อวิเคราะห์จากแบบสังเกตและการประเมินพฤติกรรมรายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประโยคปฏิเสธ พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 15 คะแนน จำนวน 3 คน ได้คะแนน 14 คะแนน จำนวน 5 คน และได้คะแนน 13 คะแนน จำนวน 1 คน นักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็น

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ว่านักเรียนมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์การเรียนรู้ ในบริบทของประโยชน์สุขได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการสื่อสาร และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยสามารถถ่ายทอดความเข้าใจผ่านการปฏิบัติจริงได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และให้ความร่วมมือในการเคารพกติกาของกลุ่มได้อย่างเหมาะสมตลอดทั้งกิจกรรม

ตารางที่ 4 แสดงปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 และแนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป

ปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	แนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป
- นักเรียนบางคนยังไม่มั่นใจในการใช้ประโยคปฏิเสธในสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากตัวอย่างที่ได้ฝึก - ในช่วงอภิปรายร่วมกัน บางกลุ่มยังมีการแสดงความคิดเห็นซ้ำประเด็นเดิม ทำให้การวิเคราะห์เนื้อหาไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร	- เพิ่มสถานการณ์สมมติที่หลากหลายและใกล้เคียงมากขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกใช้ในบริบทต่าง ๆ - ช่วยกระตุ้นการอภิปรายโดยใช้คำถามชี้แนะ หรือ โจทย์เปิด ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงลึก และกระจายคำถามให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

เมื่อวิเคราะห์จากแบบประเมินใบงานการเรียนรู้รายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประโยคปฏิเสธ พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 12 คะแนน จำนวน 3 คน ได้คะแนน 11 คะแนน จำนวน 4 คน และได้คะแนน 10 คะแนน จำนวน 2 คน โดยนักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจโครงสร้างและการใช้ประโยคปฏิเสธอย่างถูกต้อง สามารถนำไปใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ใบงานของนักเรียนมีความครบถ้วน เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด พร้อมทั้งส่งงานได้ตรงเวลา แสดงถึงความตั้งใจ ความรับผิดชอบ จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ

วงจรปฏิบัติการที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ประโยคคำสั่ง

เมื่อวิเคราะห์จากแบบสังเกตและการประเมินพฤติกรรมรายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ประโยคคำสั่ง พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 15 คะแนน จำนวน 4 คน และได้คะแนน 14 คะแนน จำนวน 5 คน นักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เรื่องประโยคคำสั่ง สามารถใช้ประโยคคำสั่งได้อย่างเหมาะสมในหลากหลายบริบท มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแข็งขัน ปฏิบัติตามคำสั่งและกติกาได้อย่างเหมาะสม และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ตลอดกระบวนการเรียนรู้ จนสามารถบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ

ตารางที่ 5 แสดงปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 และแนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป

ปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	แนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป
- นักเรียนบางคนยังขาดการควบคุมโทนเสียงและท่าทางเมื่อต้องใช้ประโยคคำสั่ง ทำให้บางครั้งสื่อสารออกมาไม่เหมาะสมหรือดูแข็งกระด้าง	- จัดกิจกรรมฝึกบทบาทสมมติ (Role Play) เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกใช้ประโยคคำสั่งควบคู่กับน้ำเสียงและกิริยาท่าทางที่สุภาพเหมาะสม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ปัญหาและอุปสรรคในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	แนวทางการแก้ปัญหาในครั้งถัดไป
- ในช่วงทำกิจกรรมกลุ่ม มีบางกลุ่มที่เน้นการปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากนัก ทำให้กระบวนการคิดร่วมกันยังไม่เด่นชัด	- กระตุ้นการแลกเปลี่ยนความเห็นภายในกลุ่มมากขึ้น โดยให้แต่ละกลุ่มอภิปรายแนวทางก่อนลงมือทำ ช่วยกันระดมความคิดตลอดทั้งกิจกรรม

เมื่อวิเคราะห์จากแบบประเมินใบงานการเรียนรู้รายบุคคลในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ประโยค คำสั่ง พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนเต็ม 12 คะแนน จำนวน 4 คน ได้คะแนน 11 คะแนน จำนวน 4 คน และได้คะแนน 10 คะแนน จำนวน 1 คน โดยนักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทุกคน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจในการใช้ประโยคคำสั่ง และสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างถูกต้องตามบริบทที่กำหนด ชิ้นงานของนักเรียนส่วนมีความครบถ้วน เป็นระเบียบเรียบร้อย สอดคล้องกับรูปแบบที่กำหนดไว้ ส่งงานตรงตามเวลา แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการแสดงออก จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ

ผลแบบทดสอบความรู้ เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสาร 4 ประโยค ได้แก่ ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำสั่ง เป็นแบบทดสอบความรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการทดสอบความรู้ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียน และหลังเรียน รายบุคคลในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบความรู้ เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสาร ก่อนเรียนและหลังเรียน

นักเรียนคนที่	ผลการทำแบบทดสอบ	ผลการทำแบบทดสอบ	ค่าคะแนนความก้าวหน้า
	ความรู้ก่อนเรียน (เต็ม 25 คะแนน)	ความรู้หลังเรียน (เต็ม 25 คะแนน)	
1	12	25	+13
2	7	20	+13
3	10	24	+14
4	9	22	+13
5	8	21	+13
6	7	20	+13
7	8	21	+13
8	11	25	+14
9	11	24	+13
คะแนนรวม	83	202	119
คะแนนเฉลี่ย	9.22	22.44	13.22
คิดเป็นร้อยละ	36.89	89.78	52.89

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ผลการทดสอบความรู้เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ และประโยคคำสั่ง เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิเคราะห์จากตาราง ซึ่งแสดงค่าคะแนนรายบุคคล โดยพบว่านักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกคน โดยมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นอยู่ในช่วง +13 ถึง +14 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 9.22 คะแนน (36.89%) หลังเรียน 22.44 คะแนน (89.78%) และมีค่าคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ย 13.22 คะแนน (52.89%) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้ด้านประโยคเพื่อการสื่อสารอย่างต่อเนื่องและชัดเจนในนักเรียนทุกคน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งพัฒนาความรู้เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในห้องการศึกษาพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล เมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล โดยอิงจากสามหลักการสำคัญ ได้แก่ ความหลากหลายของการนำเสนอเนื้อหา ครูใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น ภาพ บัตรคำ วิดีโอ เกม และสื่อของจริง เพื่อรองรับความแตกต่างด้านการรับรู้ของนักเรียน เช่น นักเรียนที่เรียนรู้ได้ดีผ่านภาพ (Visual) หรือการลงมือทำ (Kinesthetic) โดยปรับใช้กับเทคนิคการสอน Storytelling และ Read Around ถูกเพื่อกระตุ้นจินตนาการ สร้างบริบทของประโยคที่เป็นธรรมชาติ ความหลากหลายของวิธีการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ เช่น การจับคู่ฝึกพูด การทำงานกลุ่ม การเล่นเกมบทบาทสมมติ และการใช้เกมภาษา ผ่านการสอนซ้ำย้ำทวน , SQ4R เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในแต่ละขั้นตอนของบทเรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และความหลากหลายของการแสดงออกเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความเข้าใจผ่านหลายวิธีผ่านเทคนิค Role Play และ Gallery Walk เช่น การพูด การวาดภาพ การเขียน หรือใช้ภาษาท่าทาง พร้อมทั้งประเมินด้วยเกณฑ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละประเภท ซึ่งคำนึงถึงลีลาการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะการใช้ภาษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และวิจารณ์ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล ช่วยให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงบทเรียนในรายวิชาภาษาไทย เรื่องประโยคเพื่อการสื่อสารได้อย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการ

จัดการเรียนรู้ตามแนวทาง UDL ของ Center for Applied Special Technology: CAST (2018) โดยยึดหลัก 3 ประการ ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลาย (Multiple Means of Representation) เช่น นิทานประกอบภาพ บัตรคำ เกม และบทบาทสมมติ รวมถึงการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น PowerPoint วีดีโอ และ ภาพสัญลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีการรับรู้ที่ความแตกต่างกัน อีกทั้ง ส่งเสริมการแสดงออกที่หลากหลาย (Multiple Means of Action and Expression) นักเรียนสามารถเลือกวิธี แสดงความเข้าใจได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการตอบคำถามด้วยวาจา การเขียน การวาดภาพ การใช้ท่าทาง และการแสดงละครบทบาทสมมติ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองอย่างเต็มที่ และการมีส่วนร่วม หลากหลาย (Multiple Means of Engagement) การเรียนรู้ผ่านนิทานทั้ง 4 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้ออกแบบให้ น่าสนใจ กระตุ้นแรงจูงใจภายในของนักเรียน พร้อมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมตามความสนใจ เช่น การเล่นเกมเป็นตัวละครในนิทาน หรือการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหา จากการจัดการเรียนรู้ที่เป็น สากล พบว่านักเรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้อย่างเท่าเทียม ลดอุปสรรคในการเรียน และส่งเสริมศักยภาพตาม ความสามารถของแต่ละบุคคลในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hall, Meyer & Rose (2012) ที่เน้นการ เรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับความหลากหลายของผู้เรียน

ประเด็นที่ 2 การเสริมแรงเชิงบวก ในการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์ การเสริมแรงเชิงบวก (Positive Reinforcement) มาใช้ควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจ มีความกระตือรือร้น และมั่นใจที่จะแสดงออก การเสริมแรงที่ใช้ เช่น การกล่าวชมเชย การให้รางวัล หรือการ ยกย่องผลงานนักเรียนต่อหน้าเพื่อนร่วมชั้น การใช้การเสริมแรงเชิงบวกมีส่วนสำคัญต่อการกระตุ้นพฤติกรรม การเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล (UDL) ที่ มุ่งเน้นการตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Izzo (2012) ที่ระบุว่า การออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ยืดหยุ่นและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้ อย่างเต็มศักยภาพ เช่นเดียวกับ Bruckner & Nunn (2023) ที่ยืนยันว่าแนวทาง UDL เป็นแนวทางที่เหมาะสม สำหรับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนที่หลากหลาย และตรงกับผลการศึกษาของ King-Sears & Johnson (2020) ที่พบว่านักเรียนทั้งกลุ่มทั่วไปและกลุ่มที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบ UDL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่า UDL ร่วมกับกลยุทธ์ สนับสนุนเช่นการเสริมแรงเชิงบวก ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและรองรับความแตกต่างระหว่าง บุคคลได้อย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 3 นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่เพียงแต่มีความรู้เรื่อง “ประโยคเพื่อการสื่อสาร” เพิ่มขึ้น แต่ยังแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น เช่น มีระเบียบวินัย กล้าแสดงออก สื่อสารเหมาะสม และ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การใช้นิทานและเทคนิคการสอนหลากหลายจากงานวิจัยนี้ เทคนิคการสอนที่ผู้วิจัย นำมาใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลได้แก่ Storytelling, การสอนซ้ำช้าๆ ทวน, Read around, SQ4R, Role Play และ Gallery Walk ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง เชื่อมโยงชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

นักเรียนเลือกแสดงออกตามถนัด ทำให้เกิดแรงจูงใจ สนุก และภาคภูมิใจในผลงานตนเอง การเรียนรู้ตามแนวทาง UDL จึงส่งเสริมทั้งด้านความรู้ อารมณ์ และคุณลักษณะจำเป็นต่อการอยู่ร่วมในสังคม สอดคล้องแนวคิด CAST (2018) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างรายบุคคล และใช้การเสริมแรงที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ควรศึกษาหลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากล (UDL) ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งพิจารณาอย่างละเอียดถึงลักษณะเฉพาะ ความสามารถ และข้อจำกัดของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในแต่ละด้าน เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน
2. วิธีการเสริมแรง ทั้งในรูปแบบรูปธรรม เช่น การให้รางวัล และรูปแบบนามธรรม เช่น คำชม การให้กำลังใจ หรือการสะท้อนผลการเรียนรู้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจในการเรียนรู้ของนักเรียน การเสริมแรงที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ เอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังระดับชั้นเรียนอื่น ๆ หรือในวิชาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลในกลุ่มนักเรียนที่มีพัฒนาการต่างกัน เช่น ระดับประถมต้น หรือมัธยมต้น
2. ควรมีการออกแบบการพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย นอกเหนือจากแบบทดสอบ อาจเป็นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) แบบสังเกตพฤติกรรม หรือการประเมินตนเองของนักเรียน เพื่อสะท้อนพัฒนาการทั้งด้านวิชาการและด้านทักษะชีวิตอย่างครอบคลุม
3. ควรติดตามผลการเรียนรู้ในระยะยาว เพื่อประเมินผลของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสากลต่อการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและพฤติกรรมของนักเรียนในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น รวมถึงดูความยั่งยืนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักเรียนเคยได้รับด้วย

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กระทรวงศึกษาธิการ.

เทิดศักดิ์ เป็ดทอง. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่องประโยคของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ RM3S ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้.

วารสารสวนสุนันทามนุษยศาสตร์และวิจัย, 1(2), 1-12.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2549). *การวิจัยและสถิติทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วสันต์ วรรณรัตน์ และคณะ. (2565). การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่มีความหลากหลาย
ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตามแนวการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล. *วารสารสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(4), 298–313.

สมเกต อุทธิโยธา. (2558). *การเรียนรู้รวมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนปกติ*.
สำนักงานแพรวการพิมพ์.

Brookhart, S. M., & Nitko, A. J. (2014). *Educational assessment of students* (8th ed.). Pearson Education.

Bruckner, S., & Nunn, N. (2023). *Universal design for learning: Meeting the needs of diverse learners*. EDC. <https://www.edc.org/blog/universal-design-learning-meeting-needs-diverse-learners>

CAST. (2018). *Universal Design for Learning Guidelines version 2.2*. <http://udlguidelines.cast.org>

Fleming, N. D., & Mills, C. (1992). Not another inventory, rather a catalyst for reflection. *To Improve the Academy*, 11(1), 137–155. <https://doi.org/10.1002/j.2334-4822.1992.tb00213.x>

Hall, T. E., Meyer, A., & Rose, D. H. (2012). *Universal design for learning in the classroom: Practical applications*. Guilford Press.

Izzo, M. V. (2012). Universal design for learning: Enhancing achievement of students with disabilities. *Procedia Computer Science*, 14, 343–350.
<https://doi.org/10.1016/j.procs.2012.10.039>

King-Sears, M. E., & Johnson, T. M. (2020). Universal Design for Learning chemistry instruction for students with and without learning disabilities. *Remedial and Special Education*, 41(2), 82–92.

- Priyadharsini, V., & Sahaya Mary, R. (2024). Universal Design for Learning (UDL) in inclusive education: Accelerating learning for all. *Shanlax International Journal of Arts, Science and Humanities*, 11(4), 145–150. <https://doi.org/10.34293/sijash.v11i4.7489>
- Rose, D. H., & Meyer, A. (2002). *Teaching every student in the digital age: Universal design for learning*. Association for Supervision and Curriculum Development.

การพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหา
ทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา
ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

THE DEVELOPMENT OF BASIC KNOWLEDGE ON SUPPORTING ADOLESCENT PEERS
WITH EMOTIONAL AND BEHAVIORAL DISORDER FOR YOUTH COUNSELORS
AT THE SECONDARY SCHOOL LEVELS THROUGH E-LEARNING LESSONS

Received: July 5, 2025

Revised: August 2, 2025

Accepted: June 23, 2026

สุพิชญา เทพวัลย์¹ และ วรางคณา โสมะนันท์²

Supitchaya Theppawan¹ and Varangkana Somanandana²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

Corresponding author, E-mail: supitchaya.the@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ 2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์

ผลการวิจัย พบว่า หลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมสูงขึ้น และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายภายหลังการศึกษบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนมีความมั่นใจในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนและคนรอบข้างมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา มีทักษะในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนต่าง ๆ ที่นักเรียนนำไปใช้และกล่าวถึงบ่อยครั้ง ได้แก่ การฟังอย่างเข้าใจ การสังเกตพฤติกรรมที่ผิดปกติ และการช่วยให้เพื่อนรับรู้ถึงความปลอดภัยและไว้วางใจ

คำสำคัญ: เพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม, นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา, บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

This study aimed to develop basic knowledge on supporting adolescent peers with emotional and behavioral disorder for youth counselors at the secondary school levels through e-learning lessons. The participants consisted of 10 secondary school students, selected through purposive sampling.

The research instruments included: (1) an e-learning lesson on basic knowledge on supporting adolescent peers with emotional and behavioral disorder, consisting of 3 learning units; (2) pre-tests and post-tests; and (3) a questionnaire assessing participants' perceptions of the learning experience. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, and relative gain scores.

The results of the research found that the results of the analysis of the development of basic knowledge on supporting adolescent peers with emotional and behavioral disorder after studying the e-learning lesson showed statistically significant differences in mean scores and relative gain scores. Additionally, qualitative data obtained from individual interviews indicated that students reported increased confidence in supporting peers and others around them. They expressed the ability to apply the knowledge gained in their roles as youth counselors. Frequently mentioned and applied skills included active listening, observing abnormal behaviors, and helping peers feel safe and trusted.

Keywords: Adolescent Peers with Emotional and Behavioral Disorder, Youth Counselor, E-Learning Lessons

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การศึกษาอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการศึกษาทางไกลหรือการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและทบทวนบทเรียนจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้สอนและบุคลากรภายในโรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้นักเรียน แต่การเปลี่ยนแปลงทางระบบการศึกษานี้ยังมีผลกระทบที่ตามมา หลายครอบครัวที่ไม่สามารถให้เวลาในการดูแลนักเรียนได้เนื่องจากต้องทำงาน ปัญหาทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2563) จากรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2563 จัดทำโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า เด็กในช่วงวัย 13 – 17 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางอารมณ์

ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ เมื่อพิจารณาจากประเด็นปัญหาจะทำให้เห็นว่า ปัจจัยหลักมาจากสภาพแวดล้อม และสถาบันราชานุกูล ระบุไว้ในคู่มือการดูแลเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม- อารมณ์ สำหรับบุคลากรสาธารณสุข ว่า เยาวชนไทยกำลังพบกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันและรูปแบบการดำรงชีวิตที่ห่างเหินกับครอบครัวมากขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต สถาบันราชานุกูล, 2559) ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผลกระทบที่สำคัญและเห็นได้ชัดเจน คือ ผลกระทบต่อการด้นการศึกษา โดยเด็กจะขาดความสนใจในการเรียน มาโรงเรียนสาย ก้าวร้าว ไม่สุภาพ ไม่ปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของโรงเรียน (Maag and Kauffman, 2022) จากปัญหาดังกล่าว ทำให้นักเรียนอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีปัญหาแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจทั้งต่อตนเองและคนอื่น ซึ่งถ้าไม่มีการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม นักเรียนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมอาจจะต้องออกจากระบบการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้นักเรียนด้วยกันเองเป็นผู้ให้การปรึกษาเบื้องต้น หรือที่เรียกว่า นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC) จึงกลายเป็นกลไกสำคัญที่ได้รับการพัฒนาภายใต้แนวคิดใหม่หรือวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา คือ นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากครูแนะแนวหรือครูที่รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยพิจารณาจากคุณลักษณะด้านเจตคติ ทักษะ และความรู้ในการให้การปรึกษา ซึ่งต้องผ่านการฝึกอบรมจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนได้ ซึ่งในบริบทของวิถีใหม่ นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาจะต้องมีลักษณะเพิ่มเติม ได้แก่ จิตอาสา ทักษะการสื่อสารเชิงบวก ความคิดสร้างสรรค์ การปรับตัวเข้ากับยุค New Normal และสามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) จากการอธิบายของผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์พนม เกตุมาน สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล กล่าวไว้ว่า การให้คำปรึกษาเพื่อนจะต้องคำนึงถึงบรรยากาศของการอยู่ร่วมกัน การไม่ให้เพื่อนรู้สึกโดดเดี่ยว การเป็นห่วงเป็นใย และการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (พนม เกตุมาน, 2550) ซึ่งตรงกับกระทรวงศึกษาธิการที่ระบุว่า นักเรียนที่ปรึกษา จะต้องให้ความรู้สึกร่วมกัน เป็นพวกเดียวกัน ให้แก่เพื่อนที่ประสบปัญหา โดยมุ่งให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ๆ และมีบทบาทในกระบวนการแนะแนวให้คำปรึกษาเพื่อนโดยการชี้แนะของครูแนะแนว (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ดังนั้นเพื่อนที่ปรึกษาจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่การให้คำปรึกษาได้ดีกว่าบุคลากรแนะแนวของโรงเรียนด้วยความได้เปรียบในเรื่องของความใกล้ชิดผู้รับคำปรึกษาและการมีสัมพันธภาพที่ดีจนก่อให้เกิดความไว้วางใจให้แก่ผู้รับคำปรึกษา

นอกจากนี้ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย และ สหพันธ์สภากาชาดและสภาเสี้ยววงเดือนแดงระหว่างประเทศ (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies) ให้ความสำคัญกับการปฐมพยาบาลทางใจ (Psychological First Aid) เป็นแนวทางการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่บุคคลที่มีภาวะเครียดหลังจากการเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ (American Psychological Association, 2010) ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักการปฏิบัติ 6 ข้อ ดังนี้ 1. ให้ความรู้สึกปลอดภัย (Providing safety) 2. เชื่อมใจสัมพันธ์ (Promoting connection) 3. ข้อมูลจำเป็น (Information

gathering) 4. สงบเย็นผ่อนคลาย (Promoting calmness) 5. อยู่อย่างมีหวัง (Instilling hope) และ 6. เดิมและยังมีการปฏิบัติที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ 3 ข้อ ได้แก่ การสังเกต (Look) การรับฟัง (Listen) และ การเชื่อมโยงส่งต่อ (Link) เพื่อให้การเข้าช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Snider et al., 2013) ซึ่งหลักการนี้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนที่ทำหน้าที่เพื่อนที่ปรึกษาต่อนักเรียนที่เป็นผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกปลอดภัยและสงบ

จากการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากรายงานการดำเนินการบริการแนะแนว 5 ด้าน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี พบว่า สถิติเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนที่พบในโรงเรียนตลอดปีการศึกษา 2560 – 2564 (งานแนะแนว, 2565) ได้แก่ ปัญหาการเรียน ปัญหาการปรับตัว และปัญหาครอบครัว ซึ่งในปัญหาเหล่านี้มีบางส่วนที่สามารถแก้ไขได้โดยการที่นักเรียนขอความช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม โดยบูรณาการหลักสูตรเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการปฐมพยาบาลทางใจ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองตามเวลาที่ต้องการ และมีความพร้อมในการช่วยเหลือเบื้องต้นกับเพื่อนในห้องเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมสำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียน จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาในปีการศึกษา 2567

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการบูรณาการหลักสูตรเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการปฐมพยาบาลทางใจ
2. ตัวแปรตาม คือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

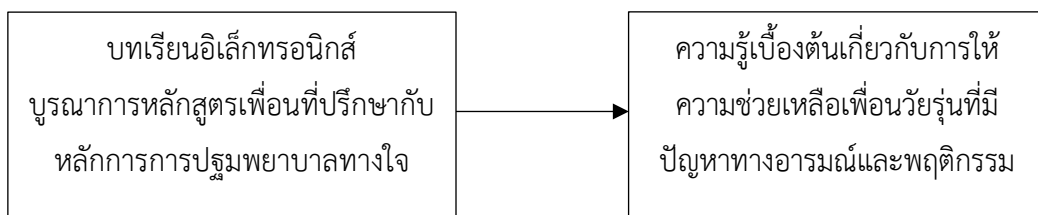
เนื้อหาสำหรับการนำมาจัดทำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นเนื้อหาความรู้แบบบูรณาการระหว่างหลักสูตรเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการการปฐมพยาบาลทางใจ ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย

1. วัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะและสาเหตุของการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมอย่างผิดปกติ เช่น ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ปรับตัวเข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันลำบาก มีพฤติกรรมก้าวร้าว ฉุนเฉียว ซึมเศร้า เครียด วิดกกังวล การสังเกตและคัดกรองวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม
2. หลักสูตรการอบรมเพื่อนที่ปรึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะชีวิต จิตอาสา ความเข้าใจผู้อื่น และสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสมในระดับเบื้องต้น ส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ผู้วิจัยคัดเลือก ได้แก่ ทักษะพื้นฐานในการให้คำปรึกษา ทักษะการสื่อสารเชิงบวก และการสร้างสัมพันธภาพ
3. หลักการการปฐมพยาบาลทางใจ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือและดูแลเบื้องต้นแก่นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม หรือ ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้นเลวลงถึงขั้นรุนแรงและ/หรือช่วยฟื้นฟูให้สุขภาพจิตดีขึ้น ส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ผู้วิจัยคัดเลือก ได้แก่ หลักการปฏิบัติและขั้นตอนปฏิบัติในการปฐมพยาบาลทางใจ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษามีคะแนนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ภายหลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี ปีการศึกษา 2567 และเป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา จำนวน 270 คน ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง มีกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสังเกตและคัดกรองเพื่อนที่มีความเสี่ยง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม
2. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ชุด ลักษณะของแบบทดสอบเป็นข้อคำถามแบบปรนัย จำนวน 4 ตัวเลือก มีตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียง 1 ตัวเลือก หากตอบได้ถูกต้องให้ข้อละ 1 คะแนน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อเนื้อหาในบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และตอนที่ 2 การปรับปรุงและพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนตรวจสอบหาความตรงเชิงของเนื้อหา(Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ในการตรวจสอบ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา จำนวน 2 ท่าน คือ ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ไม่นต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา โดยเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านวัดและประเมินผลทางการศึกษาและมีประสบการณ์สอนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 3 ปีขึ้นไป จำนวน 2 ท่าน พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม หาค่าคุณภาพเครื่องมือ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ในแต่ละรายข้อมีค่าความตรง ระหว่าง 0.60 – 1.00 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยปรับปรุงตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 คน นำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70 ถือว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คัดเลือกนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยการเปิดรับตามความสมัครใจเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้นักเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 17 คน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการพิจารณาคุณสมบัติพื้นฐานของนักเรียนเพื่อคัดเลือกนักเรียน ซึ่งกำหนดใช้เวลาในการคัดเลือก 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา หลังจากตัดสินตามเกณฑ์ที่กำหนด มีนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 10 คน

2. อบรมรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งมอบคู่มือการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทดลองเข้าใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์พร้อมกันโดยมีผู้วิจัยคอยดูแลและอำนวยความสะดวกระหว่างการลองเข้าใช้งาน หลังจากนั้นผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดการเข้าร่วมและการขอถอนตัวจากการวิจัยให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

3. มอบหมายให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 25 ข้อ จากนั้นให้ศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ตามความสะดวกในการเรียนรู้ ภายในระยะเวลา 1 เดือน ซึ่งผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนรู้ขณะอยู่ในโรงเรียน สามารถมาใช้คอมพิวเตอร์ที่ห้องแนะแนวเพื่อเข้าเรียนรู้ในช่วงเวลากิจกรรมชุมนุมหรือช่วงเวลาวางจากการเรียนการสอนได้ หลังจากให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเรียนจบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้วให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 25 ข้อ

4. นำผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูล

5. สัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และนำผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์ข้อมูล

6. หลังจากจบการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์

2. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากบันทึกการสัมภาษณ์การนำความรู้ไปใช้ของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การศึกษาผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	1	10.00
	หญิง	9	90.00
	ระดับชั้น		
	ม.4	3	30.00
	ม.5	3	30.00
	ม.6	4	40.00
รวม		10	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด 10 คน เป็นเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และ เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 เมื่อแยกตามระดับชั้น พบว่า เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

2. คะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของเป้าหมาย

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนทดสอบก่อนและหลัง และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของกลุ่มเป้าหมาย

คนที่	ก่อน (คะแนน)	หลัง (คะแนน)	ความแตกต่าง (คะแนน)	คะแนนเพิ่ม สัมพัทธ์ (ร้อยละ)
1	19	25	6	24.00
2	23	25	2	8.00
3	22	24	2	8.00
4	20	23	3	12.00
5	22	25	3	12.00
6	22	24	2	8.00
7	20	24	4	16.00
8	23	24	1	4.00
9	24	25	1	4.00
10	24	25	1	4.00
ค่าเฉลี่ย	21.90	24.40	2.50	10.00

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า คะแนนก่อนการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.90 คะแนน และคะแนนหลังจากการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.40 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน เมื่อพิจารณาคะแนนของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล พบว่า เป้าหมายทุกคนมีคะแนนหลังการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าก่อนการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมพบว่า เหตุผลที่นักเรียนได้คะแนนก่อนการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สูง เป็นเพราะ นักเรียน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 กล่าวว่า เนื้อหาของส่วนหนึ่งบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นความรู้พื้นฐานของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาที่ได้เรียนรู้ตั้งแต่การเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่ นักเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 กล่าวว่า เนื้อหาของส่วนหนึ่งของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นพฤติกรรมและลักษณะอารมณ์ของนักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษาที่พบขณะปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมา และนักเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 กล่าวว่า เนื้อหาส่วนหนึ่งของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สามารถคาดเดาได้ด้วยประสบการณ์ที่นักเรียนได้เรียนรู้มาจากสื่ออื่น ๆ ตามลำดับ ซึ่งตัวอย่างของสื่อที่นักเรียนให้ข้อมูลจากการสอบถามเพิ่มเติม คือ หนังสือ ภาพยนตร์ โฆษณา และสื่อเสียงออกอากาศ (Podcast)

3. ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ	ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ด้านเนื้อหา				
1.	การเรียงลำดับเนื้อหา	4.90	0.31	มากที่สุด
2.	การแบ่งเนื้อหามีความเหมาะสม	4.80	0.42	มากที่สุด
3.	เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.90	0.31	มากที่สุด
4.	การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหา	4.80	0.42	มากที่สุด
ด้านโครงสร้างบทเรียน				
5.	รูปแบบโดดเด่น น่าสนใจ	4.50	0.52	มากที่สุด
6.	การจัดวางช่วยให้อ่านง่าย สบายตา	4.50	0.70	มากที่สุด
7.	การใช้สีสันทันเหมาะสม สวยงาม	4.70	0.48	มากที่สุด
8.	ตัวอักษรมีรูปแบบ ขนาดและสีที่เหมาะสม สวยงาม อ่านง่าย	4.80	0.42	มากที่สุด
9.	ใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.70	0.48	มากที่สุด
10.	ภาพหรือวิดีโอประกอบเนื้อหาคมชัด สวยงาม น่าสนใจ	4.80	0.42	มากที่สุด

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ข้อ	ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
11.	ภาพประกอบสื่อความหมายได้ดี	4.80	0.42	มากที่สุด
12.	เสียงบรรยายประกอบเนื้อหาที่น่าสนใจ	4.70	0.48	มากที่สุด
13.	ระยะเวลาในมีความเหมาะสม	4.80	0.42	มากที่สุด
14.	ความสะดวกในการใช้งาน	4.90	0.31	มากที่สุด
รวม		4.76	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงใจต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 คะแนน จาก 5.00 คะแนน อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาประเด็นในแต่ละด้าน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงใจต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในด้านเนื้อหาและด้านโครงสร้างบทเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านเนื้อหา รายการที่ 1 การเรียงลำดับเนื้อหา และรายการที่ 3 เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง มีความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.90) และด้านโครงสร้างบทเรียน รายการที่ 14 ความสะดวกในการใช้งาน มีความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.90)

4. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ในการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถจัดกลุ่มคำตอบของกลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความรู้และความเข้าใจที่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม

บทเรียนมีเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์เดิม จึงทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น ความเข้าใจของผู้เรียนจึงไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ใหม่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการทบทวน เสริมสร้างความมั่นใจในสิ่งที่รู้แล้ว และเติมเต็มส่วนที่ยังไม่รู้ด้วยเนื้อหาที่เข้าใจง่าย

2. ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา

บทเรียนมีความสวยงามและดึงดูดความสนใจ แต่มีข้อจำกัดด้านการจัดวางเนื้อหา โดยเฉพาะจำนวน ข้อความที่มากเกินไป ซึ่งส่งผลต่อความสบายตาและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ นักเรียนบางคนรู้สึกว่เนื้อหา มากเกินไปในแต่ละหน้าส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าหรือเบื่อหน่ายได้

3. ความสามารถในการควบคุมช่วงเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นักเรียนสามารถบริหารเวลาและจังหวะในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามสภาพร่างกายหรืออารมณ์ขณะ เรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน เช่น การหยุดเล่นวิดีโอ หรือการกลับไปทบทวนเอกสาร มี ส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องแม้ในช่วงเวลาที่ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลดลง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ดังนั้น ผลสะท้อนกลับทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีเนื้อหาความรู้ที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาที่มีพื้นฐานความรู้เดิมเป็นการทบทวน การเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่นักเรียน และนำไปสู่การเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้โดยยึดตามความต้องการของนักเรียน มีความสะดวกสบายในการเข้าเรียนที่สามารถทำที่ไหนก็ได้ ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ทุกเวลา แต่บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ยังมีตัวอักษรเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ความสนใจในการเรียนรู้ลดลงและเกิดความเหนื่อยล้าระหว่างเรียน

5. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์การนำความรู้ที่ได้รับหลังจากการศึกษาดูบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถจัดกลุ่มคำตอบของกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการปฐมพยาบาลทางใจที่ปรากฏในคำตอบของนักเรียน แบ่งออกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

1. การสังเกต

นักเรียนบางคนสามารถสังเกตความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม สีหน้า หรือการแสดงออกของบุคคลรอบข้างได้ดี จนนำไปสู่การเริ่มต้นการสนทนาและการช่วยเหลือ

2. การเริ่มต้นการสนทนา

นักเรียนบางคนสามารถเริ่มต้นบทสนทนาได้อย่างเหมาะสม โดยใช้คำพูดที่อ่อนโยน ไม่เร่งรัด และแสดงออกถึงความห่วงใย

3. การฟังอย่างตั้งใจ

นักเรียนบางคนแสดงให้เห็นถึงการฟังอย่างตั้งใจ โดยไม่พูดขัด ไม่พูดแทรก และไม่ตัดสินคำตอบของผู้อื่น ซึ่งทำให้ผู้อื่นรู้สึกได้รับความเข้าใจและไว้วางใจ จากผลสะท้อนกลับ แสดงให้เห็นว่า การฟังอย่างตั้งใจเป็นหัวใจของการให้ความช่วยเหลือ ช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวของผู้อื่น และทำให้รู้ว่ามีคนที่พร้อมฟังและอยู่เคียงข้างโดยไม่ตัดสิน

4. การสะท้อนความรู้สึก

นักเรียนบางคนสามารถใช้การสะท้อนความรู้สึกในการสื่อสารกับเพื่อน เพื่อยืนยันและเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่ายอย่างลึกซึ้ง

5. การให้กำลังใจและสนับสนุนเชิงบวก

นักเรียนบางคนสามารถให้กำลังใจ สนับสนุนผู้อื่นด้วยความเข้าใจ และสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นไม่รู้สึกท้อถอยสถานการณ์จะไม่เลวร้ายลง

6. การให้ข้อมูล

นักเรียนบางคนสามารถให้ข้อมูลในการขอความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น เลือกวิธีสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์และให้ข้อมูลเป็นช่องทางติดต่อที่ผู้อื่นสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือหรือการขอรับคำปรึกษาได้

7. การช่วยให้เข้าถึงพื้นที่ที่ปลอดภัย

นักเรียนบางคนเข้าใจถึงระยะห่างและระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่เร่งรัดให้ผู้อื่นเล่าในสิ่งที่กำลังประสบปัญหาทันที และสามารถรอให้ผู้อื่นพร้อมก่อนจะเริ่มพูด เป็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ให้เกิดขึ้น

จากผลการสะท้อนกลับทั้งหมดของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการสังเกตเพื่อนและคนในครอบครัวที่อยู่รอบตัว ในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและสีหน้าที่แสดงออกมาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยหลังจากที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมั่นใจแล้วว่าเพื่อนมีปัญหาหรือผิดปกติไปจากเดิม จึงเริ่มต้นด้วยการเข้าไปพูดคุยทักทายก่อนและรับฟังอย่างตั้งใจ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการนำความรู้ที่ได้จากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการเริ่มต้นจากการประเมินสถานการณ์ เพื่อดูความพร้อมในการให้คำปรึกษาของตนเอง และเป็นฝ่ายเข้าไปให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่กำลังประสบปัญหาหรือมีความเสี่ยงต่อปัญหาอารมณ์และพฤติกรรม

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพัฒนาความรู้เบื้องต้น สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา

ผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กลุ่มเป้าหมายมีความรู้สูงขึ้นหลังจากศึกษา โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เพราะบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ คือ บทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาผ่านข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง และนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะสำคัญ 4 ข้อตามแนวคิดของ ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2551) ได้แก่ 1) นักเรียน คือ นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา 2) จุดมุ่งหมาย คือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ออกแบบมาให้เหมาะสมกับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ 3) วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาโดยนักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง และหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วย มีการแบ่งเนื้อหาที่ต่อเนื่องกันในแต่ละหน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กล่าวถึง ลักษณะของวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม (พนม เกตุมาน, 2550) และสาเหตุของปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งตัวอย่างพฤติกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสังเกตและคัดกรองเพื่อนที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กล่าวถึง การช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนเพื่อสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Körük, 2017) และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กล่าวถึง การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ที่เป็นทุกข์โดยไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐาน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2565) รวมทั้งหลักการและขั้นตอนของการปฐมพยาบาลทางใจในการให้ความช่วยเหลือตามแนวทางของ (Snider et al., 2013) และ 4) การประเมิน คือ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละหน่วยเพื่อวัดองค์ความรู้ของนักเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการ

พัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิเคราะห์คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของหลังการศึกษบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ ที่ร้อยละ 10.00 แสดงให้เห็นว่า การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สามารถพัฒนาความรู้ให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิติน จรโคกรวด (2564) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่นพบว่า แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน และผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ ในแอปพลิเคชันได้ด้วยตนเอง และภายหลังการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ มีความแตกต่างกันของค่าคะแนนความเครียดก่อนการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen et al. (2020) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง Intensifying Interventions for Students With Emotional and Behavioral Difficulties: A Conceptual Synthesis of Practice Elements and Adaptive Expertise ศึกษาการให้การแทรกแซงอย่างเข้มข้นเป็นรายบุคคลสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ด้วยการใช้ระบบให้การสนับสนุนแบบหลายชั้น (Multi-Tiered Systems of Support : MTSS) พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมที่ได้รับการแทรกแซงมีการสะท้อนถึงปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการแทรกแซงต้องปรับให้เข้ากับความต้องการเฉพาะรายบุคคล เพราะเป็นความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของนักเรียน โดยอาศัยแนวคิดขององค์ประกอบการปฏิบัติ (Practice elements) สรุปได้ว่าการแทรกแซงมีผลต่อกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลับมาพิจารณางานวิจัยนี้ พบว่า ผู้วิจัยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายมีการสะท้อนกลับถึงลักษณะของบทเรียน กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับ มากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า การจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างตัวอักษร ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ มีความน่าสนใจ มีสีสันที่ดึงดูด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละข้อพิจารณาประเด็นย่อย เท่ากับ 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่จัดกลุ่มได้จากการผลสะท้อนกลับทำให้ทราบว่า ตัวอักษรที่ปรากฏในหน้าจอแน่นเกินไปในบางครั้ง นักเรียนบางคนรู้สึกเบื่อในบางช่วงของการเรียน แต่เนื่องจากสามารถหยุดพักแล้วเรียนต่อได้ตามที่ต้องการ กลุ่มเป้าหมายจึงสามารถหยุดในช่วงที่รู้สึกไม่ต้องการเรียนแล้วกลับมาเรียนต่อเมื่อพร้อมได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Laws of Learning) ในกฎที่กล่าวถึง กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) คือ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อนักเรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานและประสบการณ์เดิม เมื่อนักเรียนมีความสนใจ มีแรงจูงใจที่จะนำประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ก็จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ (Bull, 2013) ดังนั้นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงเหมาะสมกับลักษณะของนักเรียนในปัจจุบันที่สามารถค้นหาความรู้ได้ทุกสถานที่ทุกเวลา โดยมีความสนใจ ความพร้อมและความพึงพอใจในการเรียนรู้ของตนเองเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียน

2. การพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ตามจังหวะของตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Laws of Learning) ในกฎที่กล่าวถึง กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) โดยเริ่มต้นจากการรับรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาที่ออกแบบมาเพื่อนำไปเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงที่นักเรียนพบเจอในบริบทของโรงเรียน ซึ่งบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีส่วนในการช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนพื้นฐานที่เคยได้รับจากการทำหน้าที่เป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา และในขณะเดียวกันก็ช่วยขยายองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นต่อการสังเกต การคัดกรอง และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างเหมาะสม ผ่านเนื้อหาในส่วนของการหลักการปฐมพยาบาลทางใจ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะโต้ตอบกัน คือ แบบทดสอบซึ่งผลสะท้อนกลับของแบบทดสอบจะทำให้นักเรียนประเมินตนเองในการเรียนรู้ได้ จากการสังเกตพบว่านักเรียนเริ่มต้นจากการเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาณของปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเพื่อนวัยรุ่น จากนั้นฝึกการแยกแยะสถานการณ์ต่าง ๆ และตัดสินใจเลือกวิธีให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างปลอดภัย ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวสร้างองค์ความรู้ (Constructivism Theory) ของ Jean Piaget (Bull, 2013) โดยนักเรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ และขยายขอบเขตการเรียนรู้จากบริบทที่พบเจอในชีวิตประจำวันเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียนใหม่ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ ผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้นี้สะท้อนผ่านคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 21.90 ซึ่งถือว่าสูงเมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากเนื้อหาในบทเรียนมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของนักเรียนในบทบาทนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ตามที่สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2556) ระบุไว้ว่า นักเรียนในชุมชนเพื่อนที่ปรึกษาจะได้รับการฝึกฝนทักษะเบื้องต้นด้านจิตสังคมมาในระดับหนึ่งอยู่แล้ว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเป็นนักเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนที่ปรึกษามาแล้วอย่างน้อย 3 ปี นับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่งผลให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และสามารถประมวลผลข้อมูลใหม่ได้รวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จนจบ พบว่าคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.40 แสดงให้เห็นถึง การพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติมในประเด็นที่ยังขาดมาก่อน และเมื่อนำคะแนนมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนทุกคนมีพัฒนาการในการเรียนรู้สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีศักยภาพในการเติมเต็มและขยายความรู้ โดยเฉพาะในประเด็นที่นักเรียนอาจยังไม่เคยมีประสบการณ์ตรง ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหา นอกจากนี้ การสัมภาษณ์หลังการศึกษากับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ผ่านไปแล้ว 1 เดือน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การสังเกตเพื่อนในห้องเรียน การเข้าไปสอบถามอย่างระมัดระวัง หรือการทำให้เพื่อนรู้สึกถึงพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งการนำความรู้ไปใช้จริงอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับกฎแห่งการเรียนรู้

ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Laws of Learning) โดยเฉพาะ “กฎแห่งการฝึกหัด” (Law of Exercise) ซึ่งระบุว่า หากมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้ความรู้นั้นคงทนถาวรและกลายเป็นทักษะที่เชี่ยวชาญในที่สุด (Bull, 2013) ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาความรู้เบื้องต้นในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรม โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สามารถพัฒนาความรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการรับรู้ เข้าใจ ฝึกฝน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมทักษะนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาในบริบทโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา นักเรียนที่ไม่มีความรู้พื้นฐานในด้านการให้การสังเกต คัดกรอง และให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนที่กำลังประสบปัญหาหรืออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงครูและบุคลากรภายในโรงเรียน รวมถึงบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้เพื่อศึกษาหรือทบทวนความรู้ความเข้าใจของตนเองหรือนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ให้แก่เพื่อนหรือบุคคลในครอบครัวได้ เนื่องจากมีความรู้ที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับการดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษามีความรู้ในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างตัวอักษร ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ ในบางส่วนที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกไม่สบายตา เกิดความเบื่อหน่ายและไม่น่าสนใจ ดังนั้นการปรับปรุงบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในด้านรูปแบบการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้ความน่าสนใจของบทเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งมีความสะดวกสบาย สามารถศึกษาและทบทวนความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา แต่เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนคงทน ควรมีการพัฒนาแบบเนื้อหาภาคปฏิบัติในการฝึกทักษะที่เรียนรู้ของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้เนื้อหา

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. กรมสุขภาพจิต. (2563). รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2563.

คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.

กระทรวงสาธารณสุข. สถาบันราชานุกูล. (2559). คู่มือการดูแลเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม-อารมณ์สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คณิติน จรโคกกรวด. (2564). การพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 13(2), 231–246. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.57>

งานแนะแนว โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี. (2565). *รายงานการดำเนินการบริการแนะแนว 5 ด้าน ประจำปีการศึกษา 2564*.

พนม เกตุมาน. (2550). *การให้คำปรึกษาวัยรุ่น (Counseling for Teenager)*.
http://psyclin.co.th/new_page_55.htm

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2551). *การเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)*. Chulalongkorn University

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2565). *การปฐมพยาบาลทางใจ (Psychological First Aid: PFA) ในเด็กและวัยรุ่น: คู่มือผู้ปฏิบัติ*. กรมสุขภาพจิต.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน: คู่มือการฝึกอบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC–Youth Counselor) สำหรับวิทยากร*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2556). *หลักสูตรฝึกอบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

American Psychological Association. (2010). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*.

Bull, P. H. (2013). Cognitive constructivist theory of multimedia: Designing teacher-made interactive digital. *Creative Education*, 4(9), 614–619.
<https://doi.org/10.4236/ce.2013.49088>

Chen, C.-C., Allday, R. A., & Neilsen-Gatti, S. (2021). Intensifying interventions for students with emotional and behavioral difficulties: A conceptual synthesis of practice elements and adaptive expertise. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 29(1), 56–66.
<https://doi.org/10.1177/1063426620953086>

Körük, S. (2017). The effect of self-esteem on student achievement. In R. Güven (Ed.), *The factors affecting student achievement* (pp. 247–257). Pegem Akademi.

Maag, J. W., & Kauffman, J. M. (2022). Emotion/behavioral disorder: Why and how do we name it? *Critical Questions in Education*, 13(2), 130–144.

Snider, L., Schafer, A., & Van Ommeren, M. (2011). *Psychological first aid: Guide for field workers*. World Health Organization.

_____. (2013). *Psychological first aid: Facilitator's manual for orienting field workers*. World Health Organization.

การพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง
สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า
THE DEVELOPMENT AND EFFICACY STUDY OF VOCABULARY FLASHCARDS USING
VIRTUAL REALITY TECHNOLOGY FOR TEACHERS OF CHILDREN
WITH DELAYED LANGUAGE

Received: June 17, 2025

Revised: June 22, 2026

Accepted: June 26, 2026

ไพลิน อินทรพานิชย์¹ และ ภัทรพร แจ่มใส²

Pailin Intarapanit¹ and Pattaraporn Jamsai²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2} Faculty of Education, Kasetsart University Bangkaen Campus, Bangkok, 10900 Thailand

¹Corresponding author, E-mail: Pailin.Intarapanit, Pailin.in@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า 2) ศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า 3) ศึกษาความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญสำหรับคัดเลือกคำศัพท์ จำนวน 3 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินความเหมาะสมของภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงและเสียงประกอบ จำนวน 3 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญสำหรับศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง จำนวน 7 คน 4) ครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า จำนวน 7 คน และ 5) นักเรียนที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย 1) แบบสอบถามรายการคำศัพท์พื้นฐานปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า 2) แบบประเมินความเหมาะสมของภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงและเสียงประกอบ 3) แบบประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง และ 4) แบบประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง ตามกระบวนการ ADDIE MODEL ได้แก่ การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล ประกอบด้วยภาพคำศัพท์ 3D และเสียงประกอบ มีทั้งหมด 4 หมวด หมวดละ 10 คำ รวมคำศัพท์ทั้งหมด 40 คำ 2) ประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษา

ล่าช้าจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.71 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) และ3) ความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพ คำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง จากครูผู้สอนโดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.15)

คำสำคัญ: บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง, เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง, เด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า

ABSTRACT

This research aimed to (1) develop vocabulary flashcards using augmented reality (AR) technology for teachers of children with delayed language development, (2) evaluate the effectiveness of the AR-based vocabulary flashcards, and (3) investigation of teachers' perspectives on teaching children with language delays using vocabulary flashcards supported by virtual reality technology. The target groups for the study included (1) three experts for selecting core vocabulary, (2) three experts for assessing the appropriateness of the AR-based flashcards and accompanying audio, (3) seven experts for evaluating the effectiveness of the flashcards, (4) seven teachers of children with delayed language development, and (5) seven children with delayed language development. The research instruments consisted of (1) a basic vocabulary checklist for early childhood learners with delayed language development, (2) an evaluation form for the appropriateness of the AR-based flashcards and audio, (3) an effectiveness evaluation form, and (4) a questionnaire for collecting teachers' opinions. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that (1) the AR-based vocabulary flashcards were developed using the ADDIE model, which includes analysis, design, development, implementation, and evaluation. The flashcards featured 3D images with audio across four categories, each containing ten words, for a total of 40 vocabulary words, (2) the overall effectiveness of the flashcards, as evaluated by experts, was at the highest level (Mean = 4.71, SD = 0.50), and (3) Teachers' overall opinions regarding the use of AR-based flashcards also rated at the highest level (Mean = 4.98, SD = 0.15).

Keywords: AR-Based Vocabulary Flashcards, Augmented Reality Technology, Children with Delayed Language Development

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

เด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า เป็นภาวะการสื่อสารที่ล่าช้ากว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้สำหรับเด็กวัยเดียวกัน มีความยากลำบากในการพูดและการถ่ายทอดความรู้สึกหรือความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจ รวมถึงขาดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูดและประสบปัญหาในการตอบสนองต่อคำสั่งง่าย ๆ มักใช้คำพูดที่จำกัด บางครั้งอาจพูดได้เพียงไม่กี่คำหรือใช้ประโยคสั้น ๆ ที่ไม่สมบูรณ์ ขาดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูดหรือเลียนแบบคำพูดของผู้อื่นโดยไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง (McLaughlin, 2011: 1183-1188) ซึ่งความล่าช้าของพัฒนาการภาษาเหล่านี้ส่งผลให้เด็กต้องเผชิญกับความท้าทายในการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น เด็กขาดทักษะและความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง การแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสม เกิดความเครียด ความผิดหวัง รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและการเข้าสังคม การสนับสนุนและการส่งเสริมเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า จึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จินตนา คงจินดา, 2567: 26-40)

การสนับสนุนและส่งเสริมเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น บิดามารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูเด็ก แพทย์ พยาบาล นักแก้ไขการได้ยิน นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษ และนักแก้ไขการพูด (นิตยา คชภักดี, นิชรา เรืองดารกานนท์, จัณฑ์ทิศา พฤษานานนท์, รัตโนทัย พลบูรณ์การ, ชาศรียา อีเรนตร, รวีวรรณ รุ่งไพรวัลย์, และพัญ วนตรงค์วรรณ, 2552: 10) โดยเฉพาะเมื่อเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 บทบาทของสถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของเด็ก โดยการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและพัฒนาได้อย่างรอบด้าน โดยในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ อาทิเช่น การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีแบบเสมือนจริง (Augmented Reality : AR) เป็นการผสมผสานระหว่างโลกเสมือนจริงและโลกแห่งความจริงผ่านอุปกรณ์ดิจิทัลทำให้ภาพที่ปรากฏบนหน้าจอเป็นลักษณะภาพนิ่งสามมิติสามารถมองเห็นมุมมองรอบด้านราวกับเป็นภาพจริงโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในสถานที่จริง (เกวลี ฝาใต้, พิเชษฐ์ จันทรปุ้ม และ อภิวัฒน์ วัฒนนะ, 2561: 23-28) มีการศึกษานาวิจัยเชิงประจักษ์ที่ผ่านมา เช่น การศึกษาของ เกยูร วงศ์ก้อม (2563: 49-63), เพ็ญฟ้า พันธราษฎร์ (2564: 23-30) และ Thanopoulou (2023: 14-27) พบว่า เทคโนโลยีเสมือนจริงสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานจริง ส่งเสริมทักษะทางภาษา การเรียนรู้ และจดจำคำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเล่น การอ่าน การเสริมสร้างการรับรู้ทางสายตา อีกทั้งยังกระตุ้นความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบการนำเทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาทักษะทางภาษาในเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะการเรียนรู้เฉพาะที่จำเป็นต้องอาศัยสื่อที่สามารถสร้างแรงจูงใจและดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้

จากความสำคัญของการพัฒนาภาษาในเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า และศักยภาพของเทคโนโลยีแบบเสมือนจริงในการส่งเสริมการเรียนรู้ จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง เพื่อเป็นสื่อของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า เพิ่มมิติใหม่ให้กับกระบวนการเรียนรู้โดยแสดงภาพสามมิติที่สมจริง พร้อมเสียงประกอบที่ช่วยเสริมความเข้าใจในคำศัพท์ ตอบสนองต่อพัฒนาการภาษาของเด็ก ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างบัตรภาพทั่วไปกับเทคโนโลยี AR เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และดึงดูดความสนใจสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า โดยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ประเภทนี้จำเป็นต้องใช้กระบวนการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบโดยใช้กระบวนการพัฒนาสื่อตามรูปแบบ ADDIE Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก คือ การวิเคราะห์ (Analysis), การออกแบบ (Design), การพัฒนา (Development), การนำไปใช้ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างสื่อการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีขั้นตอนชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้กับการออกแบบและพัฒนาสื่อหลายรูปแบบโดยเฉพาะการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย (สุไม บิลไบ, 2557: 1-15) ซึ่งการเรียนรู้จากสื่อในรูปแบบนี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบหลายประสาทสัมผัส (multi-sensory learning) โดยการผสมผสานระหว่างการมองเห็น และการได้ยิน ผ่านการใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ และการจดจำคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น (กมลรัตน์ กิจรุ่งไพศาล, 2565: 79-104) สอดคล้องตามทฤษฎีการเรียนรู้โดยมัลติมีเดีย พัฒนาโดย Mayer and Moreno (2003) นักจิตวิทยาทางการศึกษาชาวอเมริกันระบุว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อสมองรับข้อมูลผ่านการมองเห็นและการได้ยิน จากนั้นข้อมูลจะถูกจัดระบบในหน่วยความจำระยะสั้นก่อนเชื่อมโยงเข้ากับความรู้เดิมในหน่วยความจำระยะยาวเกิดเป็นความรู้ใหม่ ดังนั้นการนำเทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้รูปแบบ ADDIE Model ไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น แต่ยังทำให้แบบเรียนธรรมดากลายเป็นสื่อที่น่าสนใจและมีชีวิตชีวา เด็กสามารถสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่างจากเดิมด้วยการผสมผสานความรู้จากนอกห้องเรียนเข้ามาสู่ห้องเรียน เนื้อหาที่เรียนรู้เสมือนกับมีชีวิตจริง (ณัฐญา นาคะสันต์ และ ศุภรางค์ เรืองวานิช, 2559: 33-50)

งานวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง เพื่อให้ครูผู้สอนมีสื่อการเรียนรู้นำไปส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มคลังคำศัพท์ให้กับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ผ่านการใช้บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงที่ดึงดูดความสนใจ สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ทักษะทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพัฒนาภาษาจำเป็นต้องอาศัยคลังคำศัพท์ที่เพียงพอ หากเด็กสามารถเรียนรู้และสะสมคำศัพท์ได้มากขึ้น จะช่วยให้เด็กแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก และสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการนำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบบัตรภาพคำศัพท์จึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาทักษะภาษาของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ส่งผลต่อการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ และพัฒนาทักษะภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า
3. เพื่อศึกษาความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับคัดเลือกคำศัพท์ในการเรียนรู้คำศัพท์ปฐมวัย จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนมีประสบการณ์สอนเด็กปฐมวัยและครูการศึกษาพิเศษมีประสบการณ์สอนเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินความเหมาะสมของภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง และเสียงประกอบ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นักแก้ไขการพูด ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการการศึกษาพิเศษ
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย อาจารย์ผู้สอนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์สอนด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. ครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า จำนวน 7 คน
5. กลุ่มนักเรียนที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าจำนวน 7 คน ประกอบด้วย เด็กระดับปฐมวัยจำนวน 3 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 4 คน ซึ่งมีระดับอายุภาษาที่แพทย์วินิจฉัยอยู่ในช่วง 3-6 ปี

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น กระบวนการพัฒนาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

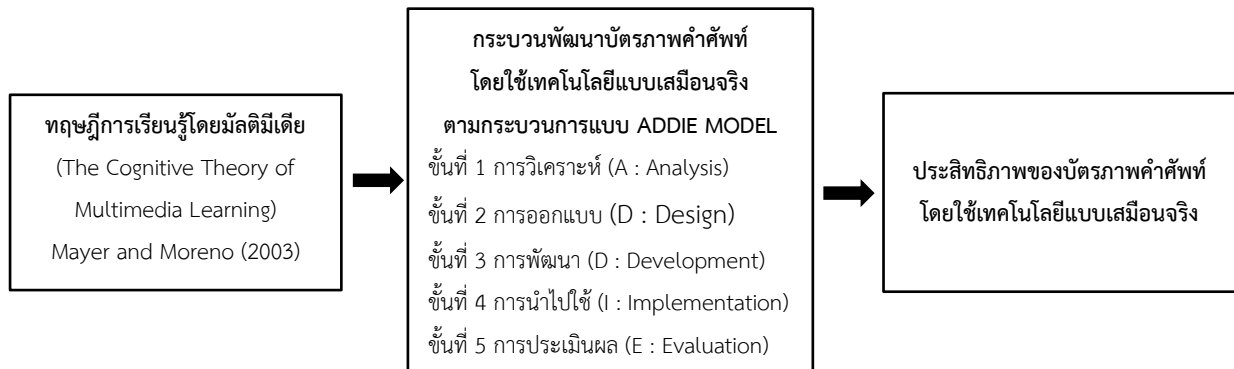
ตัวแปรตาม 1. ประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

2. ความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

คำศัพท์พื้นฐานระดับปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก แบ่งออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวดอวัยวะในร่างกาย หมวดสถานที่ หมวดสัตว์โลก นานรู้ และหมวดสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน โดยแต่ละหมวด มีจำนวน 10 คำ รวมคำศัพท์ 40 คำศัพท์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับคัดเลือกคำศัพท์ในการเรียนรู้คำศัพท์ปฐมวัย จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ด้านปฐมวัย ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยและครูการศึกษาพิเศษมีประสบการณ์สอนเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินความเหมาะสมของภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง และเสียงประกอบ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นักแก้ไขการพูด ศึกษานิเทศก์ด้านการศึกษาพิเศษ นักวิชาการการศึกษาพิเศษ
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ด้านการศึกษาพิเศษ นักวิชาการการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย อาจารย์ผู้สอนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์สอนด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. ครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า จำนวน 7 คน
5. กลุ่มนักเรียนที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่เข้าร่วมการทดลองประกอบด้วย เด็กระดับปฐมวัยจำนวน 3 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 4 คน ซึ่งมีระดับอายุภาษาที่แพทย์วินิจฉัยอยู่ในช่วง 3-6 ปี โดยใช้รูปแบบการสอนแบบรายบุคคล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้รูปแบบ One Group Posttest Design ตามกระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบ ADDIE MODEL โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Analysis) ประกอบด้วยการวิเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ หรือได้รับการประเมินความรู้พื้นฐานที่แสดงให้เห็นถึงความ

บกพร่องในการพัฒนาทักษะทางภาษา มีระดับพัฒนาการภาษาอยู่ในช่วงอายุ 3–6 ปี ตอบสนองได้ดีต่อสื่อภาพและเสียง โดยคำศัพท์ที่ใช้ได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นคำศัพท์พื้นฐานระดับปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก

2. การออกแบบ (Design) ประกอบด้วยการออกแบบเนื้อหา คัดแยกพื้นฐานระดับปฐมวัยจำนวน 242 คำ เป็นหมวดต่าง ๆ พร้อมจัดทำแบบสอบถามรายการคำศัพท์พื้นฐานปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เพื่อคัดเลือกหมวดคำศัพท์และคำศัพท์ในการเรียนรู้ จากนั้นนำคำศัพท์ที่ได้มาออกแบบค้นหาภาพโมเดล 3D จากเว็บไซต์ Sketchfab พร้อมจัดทำความหมายคำศัพท์ ตรวจสอบความถูกต้องกับอาจารย์ที่ปรึกษา และบันทึกเสียงคำศัพท์และความหมายในรูปแบบ MP3

3. การพัฒนา (Development) ประกอบด้วยการค้นหาภาพคำศัพท์สำหรับใช้เป็น Marker จากเว็บไซต์ Freepik และนำรูปภาพโหลดลงในแพลตฟอร์ม Vuforia Engine เพื่อตรวจสอบคุณภาพ โดยเลือก Rating สูง ซึ่งจะทำให้ภาพสามารถสแกนง่าย จากนั้นนำภาพและเสียงเข้าสู่เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงผ่านโปรแกรม Unity และสร้างแอปพลิเคชันด้วยโปรแกรม Unity ในส่วนของการติดต่อผู้ใช้ (user interface) ตามโครงสร้างการออกแบบของระบบให้รองรับการใช้งานระบบปฏิบัติการ Android พร้อมจัดทำแบบประเมินความถูกต้องของเนื้อหาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงและแบบประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินพร้อมปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำในด้านของรูปภาพสำหรับแสดง AR ที่ให้มีความคมชัดสูงขึ้น การสร้างโมเดลสามมิติ (3D) ที่สื่อความหมายถูกต้องและใกล้เคียงกับของจริง รวมถึงการปรับปรุงเสียงประกอบคำศัพท์และคำอธิบายความหมายของคำศัพท์ให้ถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างภาพกับเสียง

4. การนำไปใช้ (Implementation) ติดตั้งแอปพลิเคชัน AR Picture Words บนโทรศัพท์มือถือของครูผู้สอน และครูผู้สอนทดลองใช้งานบัตรภาพคำศัพท์เทคโนโลยีเสมือนจริงโดยนำไปสอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า พร้อมประเมินความเห็นที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

5. การประเมินผล (Evaluation) ประกอบด้วยการประเมินระหว่างการพัฒนา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน และการประเมินผลหลังการนำไปใช้ โดยใช้แบบประเมินความเห็นจากครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามรายการคำศัพท์พื้นฐานปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า
2. แบบประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง
3. แบบประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

4. แบบประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถามรายการคำศัพท์พื้นฐานปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1.1 วิเคราะห์คำศัพท์จากบัญชีคำพื้นฐานปฐมวัย จำนวน 242 คำ โดยจำแนกออกเป็นหมวดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า

1.2 จัดส่งแบบสอบถามรายการคำศัพท์พื้นฐานปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

1.3 ส่งแบบสอบถามรายการคำศัพท์พื้นฐานปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เพื่อคัดเลือกหมวดคำศัพท์และคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันในการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า

2. แบบประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

2.1 จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงและเสียงประกอบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ 2) ส่วนที่เป็นการพิจารณาภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงและเสียง 3) ส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด

2.2 ส่งแบบประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและเสียง พร้อมปรับปรุงตามคำแนะนำ และจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์สำหรับการวิจัย

3. แบบประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

3.1 กำหนดจุดประสงค์ของการประเมิน เพื่อประเมินประสิทธิภาพองค์ประกอบต่าง ๆ ของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

3.2 ศึกษารูปแบบและแนวทางการสร้างแบบประเมิน เพื่อออกแบบแบบประเมินให้เหมาะสม

3.3 จัดทำแบบประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ 2) ส่วนที่เป็น มาตรการส่วนประมาณค่า 3) ส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด และ 4) ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.4 ส่งแบบประเมินให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และจัดทำฉบับสมบูรณ์สำหรับการวิจัย

4. แบบประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

4.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบประเมิน เพื่อประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า หลังจากการใช้บัตรภาพคำศัพท์ที่พัฒนาด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง

4.2 ศึกษาแบบการสร้างแบบประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง และกำหนดรูปแบบของการประเมิน

4.3 จัดแบบประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า 2) ส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3) ส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด

4.4 ส่งแบบประเมินให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และจัดทำแบบสมบูรณ์สำหรับการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ดำเนินการดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะศึกษาศาสตร์เพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จากนั้นนำเสนอแบบสอบถามรายการคำศัพท์พื้นฐานปฐมวัยต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อคัดเลือกหมวดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก ผลการคัดเลือกผ่านการวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ได้คำศัพท์ 4 หมวด หมวดละ 10 คำ รวม 40 คำ ซึ่งนำไปพัฒนาเป็นบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

2. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะศึกษาศาสตร์เพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จากนั้นนำเสนอหนังสือและแบบประเมินความเหมาะสมของภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง และเสียงประกอบต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ส่งเสริมพัฒนาการภาษาของเด็กที่มีความล่าช้า และดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้ภาพและเสียงมีความเหมาะสมในการจัดทำบัตรภาพคำศัพท์ด้วยเทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

3. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะศึกษาศาสตร์เพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จากนั้นนำเสนอแบบประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง ชุดบัตรภาพคำศัพท์ และคู่มือการใช้งานเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบัตรภาพ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผล พร้อมเสนอผลการประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4. นำเสนอชุดบัตรภาพคำศัพท์และคู่มือการใช้งาน พร้อมอธิบายวัตถุประสงค์และสถิติการใช้งานให้กับครูผู้สอน จากนั้นครูนำบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงไปใช้กับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า แล้วประเมินความเห็นผ่านแบบประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการประเมินผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผล ก่อนนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์แบบสอบถามรายการคำศัพท์ปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้า โดยหาความตรงของเนื้อหาด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

1.2 วิเคราะห์แบบประเมินความถูกต้องของเนื้อหาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผล พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาสำหรับการนำไปใช้ เป็นสื่อการเรียนรู้บัตรภาพ คำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

1.3 การวิเคราะห์แบบประเมินประสิทธิภาพของชุดบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์แบบประเมินความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 วิเคราะห์ผลข้อมูลจากข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จากแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสรุปความ (Summative Content Analysis)

ผลการวิจัย

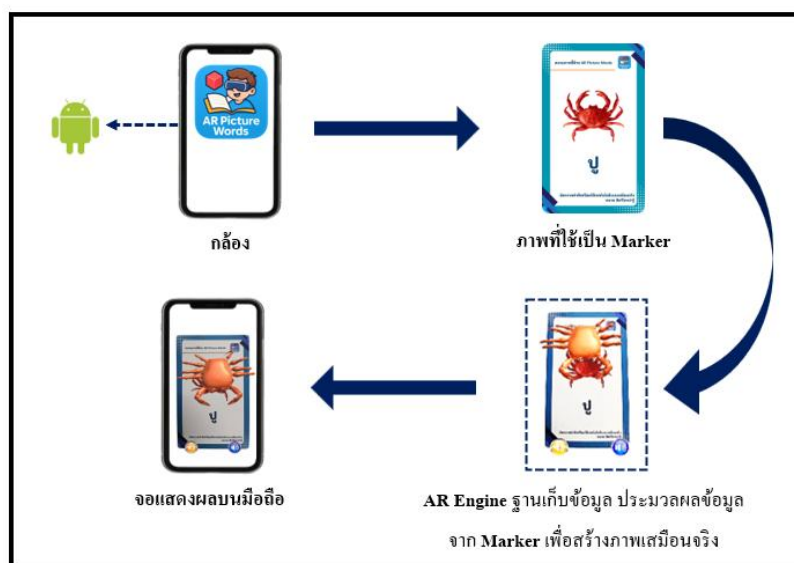
การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพปฏธภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ใช้กระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบ ADDIE MODEL โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า

1.1 ผลการพัฒนาด้านเนื้อหา

บัตรภาพโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง ประกอบด้วยรูปภาพ ภาพโมเดลสามมิติ (3D) และเสียงประกอบ โดยคัดเลือกคำศัพท์จากบัญชีคำพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยผ่านผู้เชี่ยวชาญ ผลการคัดเลือกคำศัพท์พบว่า ได้คำศัพท์ทั้งสิ้น 40 คำ แบ่งออกเป็น 4 หมวด หมวดละ 10 คำ ดังนี้ หมวดที่ 1 หมวดอวัยวะในร่างกาย ได้แก่ ตา ปาก หู มือ จมูก นิ้ว แขน ขา เท้า และคิ้ว หมวดที่ 2 หมวดสถานที่ ได้แก่ บ้าน โรงเรียน ตลาด วัด โรงพยาบาล สวนสัตว์ ถนน สถานีตำรวจ ห้างสรรพสินค้า และร้านอาหาร หมวดที่ 3 หมวดสัตว์โลกนารู้ ได้แก่ สุนัข ปลา ช้าง ไก่ หมู งู กิ้ง แมว ปู และนก และหมวดที่ 4 หมวดสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ จาน ช้อน โต้ะ ร่ม ตั๊กตา สมุด แปร่งสีฟัน ถ้วย หม้อ และตุ๊กตา

1.2 ผลการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเสมือนจริง

ภาพที่ 2 กระบวนการทำงานของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

จากการนำเทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบัตรภาพคำศัพท์สามารถสรุปผลตามกระบวนการทำงานที่ได้ดังนี้

- 1) กล้อง ทำหน้าที่สแกนตำแหน่งของ AR Code หรือ Marker
- 2) Marker ทำหน้าที่ในการระบุตำแหน่งของวัตถุในสภาพแวดล้อมจริงผ่านภาพสัญลักษณ์
- 3) ซอฟต์แวร์ AR ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลจาก AR Code แล้วส่งต่อไปยังซอฟต์แวร์เพื่อสร้างภาพเสมือนจริง
- 4) จอแสดงผล ทำหน้าที่แสดงผลข้อมูลในรูปแบบของภาพหรือวิดีโอปรากฏบนหน้าจอ ผู้ใช้สามารถมองเห็นภาพเสมือนจริงที่ซ้อนทับกับสภาพแวดล้อมจริง

1.3 ผลการพัฒนาด้านการออกแบบบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบความเป็นจริง สำหรับครูผู้สอนใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาให้กับเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้า โดยบัตรแต่ละใบมีขนาด กว้าง 8 เซนติเมตร ยาว 13 เซนติเมตร รวมทั้งหมดจำนวน 40 แผ่น แบ่งออกเป็น 4 หมวด หมวดละ 10 คำศัพท์ แต่ละคำศัพท์จะแสดงในรูปแบบของบัตรจำนวน 1 แผ่น ประกอบด้วย หมวดที่ 1 อวัยวะในร่างกาย จำนวน 10 คำศัพท์ หมวดที่ 2 สถานที่ จำนวน 10 คำศัพท์ หมวดที่ 3 สัตว์โลกน่ารู้ จำนวน 10 คำศัพท์ และหมวดที่ 4 สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวน 10 คำศัพท์ พร้อมทั้งได้จัดทำ คู่มือการใช้งานบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถใช้งานสื่อได้อย่างถูกต้อง โดยคู่มือดังกล่าวประกอบด้วย เนื้อหาสำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์กลุ่มเป้าหมาย ส่วนประกอบของแอปพลิเคชัน ขั้นตอนการใช้งานบัตรภาพคำศัพท์ AR แนวทางการนำบัตรภาพคำศัพท์ AR ไปใช้ ข้อกำหนดของระบบ และข้อแนะนำในการใช้งาน

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า

การศึกษาประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงจากผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเทคโนโลยีแบบเสมือนจริง	4.49	0.61	มาก
1. แอปพลิเคชันแสดงผลได้อย่างรวดเร็ว	4.29	0.49	มาก
2. ภาพที่ปรากฏบนหน้าจอมีความเสถียร หรือไม่กระตุก	4.00	0.58	มาก
3. ภาพแบบเสมือนจริงที่มีการเคลื่อนไหว สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง ไม่สะดุด	4.29	0.76	มาก
4. การซูมเข้า-ออกหรือปรับตำแหน่งโมเดลช่วยให้มองเห็นรายละเอียดของภาพในมุมมองต่าง ๆ	5.00	0	มากที่สุด
5. ปุ่มเสียงง่ายต่อการใช้งาน	4.86	0.38	มากที่สุด
ด้านบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง	4.98	0.17	มากที่สุด
1. ขนาดของบัตรภาพมีความเหมาะสมกับวัยผู้เรียน	5.00	0	มากที่สุด
2. ขนาดของตัวอักษร รูปภาพและแบบตัวอักษรที่อ่านง่าย	4.86	0.38	มากที่สุด
3. พื้นหลังบัตรภาพมีสีที่ตัดกับข้อความเพื่อให้อ่านได้ง่าย	5.00	0	มากที่สุด
4. การใช้กระดาษหรือวัสดุมีความคงทนต่อการใช้งาน	5.00	0	มากที่สุด
5. บัตรภาพใช้สีสบายตา ไม่รบกวนสายตาผู้เรียน	5.00	0	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้	4.64	0.50	มากที่สุด
1. คู่มือมีคำชี้แจงอธิบายการใช้งานอย่างชัดเจน ครบถ้วน	4.86	0.38	มากที่สุด
2. มีความสะดวกในการติดตั้งแอปพลิเคชันสำหรับการใช้งาน	4.43	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.71	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงที่พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเทคโนโลยีแบบเสมือนจริง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$,

S.D. = 0.61) ด้านบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.98, S.D. = 0.17) และด้านการนำไปใช้ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.50)

ผลการศึกษาจุดเด่นของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า การออกแบบบัตรภาพคำศัพท์มีความสวยงาม คู่มือการใช้งานก็มีขนาดและเนื้อหาที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง ภาพคำศัพท์สื่อความหมายตรงตามคำศัพท์ พร้อมทั้งมีเสียงประกอบคำศัพท์และอธิบายความหมายชัดเจน ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็ก ครูผู้สอน และเนื้อหา สนับสนุนการสร้างจินตนาการ และส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการในทักษะหลากหลายด้าน ทั้งยังมีความสะดวกต่อการใช้งาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการเรียนการสอนได้จริง

3. ผลการศึกษาความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง

ดำเนินการศึกษาความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง แสดงผลการศึกษาหลังการนำไปใช้ในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงจากครูผู้สอน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการออกแบบและการนำเสนอ	5.00	0	มากที่สุด
1. บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้	5.00	0	มากที่สุด
2. ภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมีความคมชัดเหมาะสมต่อการใช้งานเป็นสื่อด้านการเรียนการสอน	5.00	0	มากที่สุด
3. การใช้ภาพโมเดล 3D และภาพประกอบสื่อความหมายเข้าใจง่าย มีความสมจริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาของคำศัพท์	5.00	0	มากที่สุด
4. รูปแบบตัวอักษรชัดเจน และสีของตัวอักษรเหมาะสมกับพื้นหลังของบัตรภาพ	5.00	0	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา	5.00	0	มากที่สุด
1. คำศัพท์ ความหมายและภาพประกอบมีความสอดคล้องกัน	5.00	0	มากที่สุด
2. บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการทางภาษาของเด็ก	5.00	0	มากที่สุด

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงมีประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางภาษาให้กับเด็ก	5.00	0	มากที่สุด
4. บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมีความหลากหลายของคำศัพท์ และมีการจัดแบ่งคำศัพท์ออกเป็นหมวดหมู่	5.00	0	มากที่สุด
ด้านการใช้งานของครูผู้สอน	4.94	0.24	มากที่สุด
1. บัตรภาพคำศัพท์สะดวกต่อการใช้งาน	4.71	0.49	มากที่สุด
2. บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย	5.00	0	มากที่สุด
3. บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงสามารถปรับใช้ได้ตามความสามารถของเด็กแต่ละคน	5.00	0	มากที่สุด
4. บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงสามารถนำไปใช้ได้จริง	5.00	0	มากที่สุด
5. คู่มือวิธีการใช้บัตรภาพคำศัพท์มีความชัดเจน และสามารถปฏิบัติตามได้อย่างง่าย	5.00	0	มากที่สุด
โดยรวม	4.98	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้ามีความเห็นต่อบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง โดยภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและการนำเสนอ มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0) และด้านการใช้งานของครูผู้สอน มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.24)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า ใช้กระบวนการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบ ADDIE MODEL โดยได้นำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอคำศัพท์ในรูปแบบของบัตรภาพโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง ตามแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยมัลติมีเดีย (The Cognitive Theory of Multimedia Learning) พัฒนาโดย Mayer and Moreno (2003) ที่กล่าวว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อข้อมูลที่ได้รับผ่านการรับรู้จากมองและการได้ยินเข้าสู่สมอง จากนั้นระบบจะถูกจัดระบบเชื่อมโยงกับความรู้เดิมแล้วนำมาจัดระบบใหม่ภายในระบบความจำระยะยาว โดยบัตรภาพคำศัพท์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย Marker ที่แสดงภาพคำศัพท์ ภาพโมเดลสามมิติ พร้อมทั้งเสียงประกอบคำศัพท์และเสียงอธิบายความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

เชื่อมโยงภาพและเสียงเข้ากับความรู้เดิม ส่งผลให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงศ์ กาญจนฉายา และ คณิตตา นิจจรัลกุล (2562: 148-159) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการผลิตสื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาครูผ่านหนังสือผสานความจริงเสมือน ตามหลักการออกแบบ ADDIE พบว่าหนังสือผสานความจริงเสมือนมีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

คำศัพท์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง ได้รับการคัดเลือกจากคำศัพท์พื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี จำนวนทั้งสิ้น 40 คำ แบ่งออกเป็น 4 หมวด หมวดละ 10 คำ ได้แก่ หมวดอวัยวะในร่างกาย หมวดสถานที่ หมวดสัตว์โลกน่ารู้ และหมวดสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งคำศัพท์ทั้ง 40 คำมีความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Object Congruence : IOC) อยู่ที่ 0.7-1 แสดงให้เห็นว่าคำศัพท์ที่นำมาจัดทำเป็นบัตรภาพใช้ในการเรียนรู้มีความเหมาะสมและตรงกับวัตถุประสงค์ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมของภาพและเสียงประกอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เช่น การปรับภาพ Marker ให้มีความคมชัดสูงขึ้น การสร้างโมเดลสามมิติ ที่สื่อความหมายได้ถูกต้องและใกล้เคียงกับของจริง รวมถึงการปรับปรุงเสียงประกอบคำศัพท์และคำอธิบายความหมายของคำศัพท์ให้ถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างภาพกับเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงสามารถใช้งานได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายบนอุปกรณ์ที่ใช้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์เวอร์ชัน 8.0 ขึ้นไป สำหรับการพัฒนาเพื่อให้ใช้งานได้บนระบบปฏิบัติการ iOS ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในกระบวนการพัฒนา AR

2. การประเมินประสิทธิภาพของบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า โดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มีจุดเด่นคือ การออกแบบบัตรภาพคำศัพท์ที่สวยงาม คู่มือการใช้งานก็มีขนาดและเนื้อหาที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง ภาพคำศัพท์สื่อความหมายตรงตามคำศัพท์ เสียงประกอบคำศัพท์และความหมายชัดเจน กระตุ้นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็ก ครูผู้สอน และเนื้อหา ส่งเสริมการสร้างจินตนาการ และส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการในทักษะด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน สะดวกต่อการใช้งานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยครูผู้สอนสามารถนำบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงไปใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะภาษาของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกวลี ผาใต้, พิเชนทร์ จันทรปั้ม, และ อภิวัฒน์ วัฒนสุระ (2561: 23-28) ที่พบว่าเมื่อสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีมีดีเสมือนจริงมาใช้ในการเรียนการสอนทำให้นักเรียนสามารถเห็นภาพที่เสมือนจริงช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา นวลละออง และนงลักษณ์ ปรีชาดิเรก (2558: 11-27) พบว่าการออกแบบสื่อเกมการเรียนรู้สามมิติบนอุปกรณ์แท็บเล็ตให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็ก สามารถช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กได้ดีกว่าการอ่านหนังสือโดยทั่วไปหรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อนำเทคโนโลยี AR มาผสมผสานกับหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สามารถใส่มีลิตมีเดีย ทั้งภาพสามมิติ เสียง และดนตรี ซึ่งจะทำให้สื่อการเรียนรู้เกิด

ความน่าสนใจมากกว่าสื่ออื่น ๆ ที่เคยมีมา ช่วยให้เด็กเกิดแรงกระตุ้นอยากเรียนรู้ เนื่องจากรู้สึกสนุกและมีความสุข อีกทั้งยังเกิดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้มากกว่าการเรียนแบบดั้งเดิมซึ่งมักใช้การท่องจำอย่างชัดเจน

3. ความเห็นของครูผู้สอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริง จากครูผู้สอนโดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการสอนด้วยบัตรภาพคำศัพท์หลังนำไปใช้ในการสอนเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าพบว่าเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้าแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สามารถฟังและพูดตามเมื่อครูอธิบายลักษณะของภาพ สะท้อนให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับครู และยังสามารถบูรณาการไปกับความรู้ด้านอื่น ๆ เช่น ศิลปะหรือวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟื่องฟ้า พันธราษฎร์ (2564: 23-30) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านบัตรภาพ AR ช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กได้อย่างชัดเจน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านบัตรภาพ AR เน้นการพูดคำศัพท์และการพูดเป็นประโยคทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเชื่อมโยงสิ่งรอบตัวในชีวิตประจำวัน กระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจกรรม อีกทั้งบัตรภาพ AR ยังมีความน่าสนใจ แปลกใหม่ จึงช่วยให้เด็กมีความร่วมมือและสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ibrahim, Huynh, Downey, Höllerer, Chun and Donovan (2019: 2867–2874) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้คำศัพท์ด้วยเทคโนโลยีแบบเสมือนจริงพบว่า การเรียนรู้คำศัพท์ผ่านเทคโนโลยีแบบเสมือนจริงช่วยเสริมสร้างความจำระยะยาวได้ดีกว่าการใช้บัตรคำศัพท์แบบดั้งเดิม (flash cards) อีกทั้งผู้เข้าร่วมยังแสดงความคิดเห็นว่า การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีแบบเสมือนจริงทำให้รู้สึกสนุกและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. การพัฒนาแอปพลิเคชัน AR Picture Words ด้วยแพลตฟอร์ม Unity มีข้อจำกัดด้านการใช้งาน โดยแอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้เฉพาะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์เวอร์ชัน 8.0 ขึ้นไป และหากต้องการขยายการใช้งานให้รองรับระบบปฏิบัติการ IOS จะต้องมีการใช้จ่ายเพิ่มเติม

2. การใช้บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงในการส่งเสริมการเรียนรู้ในเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า เหมาะสมสำหรับในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว เนื่องจากการใช้งานบัตรภาพคำศัพท์ต้องใช้อุปกรณ์โทรศัพท์มือถือถือในการสแกนเพื่อแสดงผลภาพเสมือนจริง ซึ่งจำกัดการใช้งานเมื่อนำไปใช้กับเด็กจำนวนมากในเวลาเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการใช้บัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีแบบเสมือนจริงกับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้า เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการเรียนรู้ในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อตรวจสอบว่าเด็กยังคงจดจำคำศัพท์ที่เรียนไปได้มากน้อยเพียงใด และสามารถนำไปใช้ในบริบทจริงได้หรือไม่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการภาษาล่าช้าต่อไป

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมคำศัพท์ในหมวดอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก และคำศัพท์คำศัพท์อื่น ๆ ที่เด็กไม่สามารถมองเห็นได้ง่าย เพื่อเพิ่มความหลากหลายในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็กในปัจจุบัน

3. ควรพัฒนาคู่มือการใช้งานบัตรภาพคำศัพท์โดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงให้สะดวกต่อผู้ใช้งาน โดยเพิ่มการจัดทำคลิปวิดีโอสั้น ๆ ที่แสดงขั้นตอนการการติดตั้งแอปพลิเคชัน การเชื่อมต่ออุปกรณ์ การเปิดใช้งาน และการสาธิตวิธีการใช้งานบัตรภาพคำศัพท์ เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ กิจรุ่งไพศาล. (2565). นวัตกรรมสื่อกับประสบการณ์เสมือนผ่านประสาทสัมผัสของมนุษย์. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 40(2), 79–104.

เกยูร วงศ์ก่อม. (2564). การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการสื่อสารเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระยะแรกเริ่ม. *วารสารวิทยาลัยราชสุตา*, 17(2), 49–63.

เกวลี ผาใต้, พิเชษฐ์ จันทร์ปุม, และ อภิวัฒน์ วัฒนะสุระ. (2561). สื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีมีติเสมือนจริงเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษสัตว์โลกน่ารู้. *วารสารโครงการวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 4(1), 23–28.

จินตนา คงจินดา. (2567). ผลของโปรแกรมการกระตุ้นพัฒนาการในเด็กอายุ 2–5 ปีที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสาธารณสุข*, 2(1), 26–40.

ณัฐญา นาคะสันต์, และ ศุภรางค์ เรืองวานิช. (2559). Augmented Reality: เดิมชีวิตให้สื่อสิ่งพิมพ์ทางการศึกษา. *วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก*, 34(2), 33–50.

ณัฐพงษ์ กาญจนฉายา, และ คณิตดา นิจจรัสกุล. (2562). การพัฒนาทักษะการผลิตสื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาครูผ่านหนังสือผสานความจริงเสมือน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 30(3), 148–159.

ธัญยา นวลละออง, และ นงลักษณ์ ปรีชาดิเรก. (2558). การสร้างเกมการเรียนรู้สามมิติ เพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษตามทฤษฎีหุปัญญาของนักเรียนผ่านเทคโนโลยี Augmented Reality บนอุปกรณ์แท็บเล็ต. *ICT Silpakorn Journal*, 2(1), 11–27.

นิตยา คชภักดี, นิชรา เรืองดารกานนท์, จักรทิศา พุฒานานนท์, รัตโนทัย พลบูรณ์การ, ชาศรียา ชีเรนทร, รวีวรรณ รุ่งไพรวัลย์, และ พัญญ วนตรงค์วรรณ. (2552). *แนวทางเวชปฏิบัติการดูแลรักษาเด็กที่มีภาวะหูตื้อ*. กุมารแพทย์ สาขาพัฒนาการและพฤติกรรม.

เฟื่องฟ้า พันธราษฎร์. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้บัตรภาพ AR. *วารสารการจัดการศึกษาปฐมวัย*, 3(2), 23–30.

สุไม บิลไบ. (2557). การออกแบบและพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้ ADDIE Model [เอกสารประกอบการสอน]. https://drsumaibinbai.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/12/addie_design_sumai.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*.
https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor._2542pdf.pdf

Ibrahim, A., Huynh, B., Downey, J., Höllerer, T., Chun, D., & O'Donovan, J. (2019). ARbis Pictus: A study of vocabulary learning with augmented reality. *IEEE Transactions on Visualization and Computer Graphics*, 24(11), 2867–2874. <https://doi.org/10.1109/TVCG.2018.2868581>

Mayer, R. E., & Moreno, R. (2003). Nine ways to reduce cognitive load in multimedia learning. *Educational Psychologist*, 38(1), 43–52. https://doi.org/10.1207/S15326985EP3801_6

McLaughlin, M. R. (2011). Speech and language delay in children. *American Family Physician*, 83(10), 1183–1188.

Thanopoulou, A. (2023). The effect of augmented reality on the development of social skills of children with autism. *Global Journal of Human-Social Science: G Linguistics & Education*, 23(5), 14–27.
<https://socialscienceresearch.org/index.php/GJHSS/article/view/103729/37795>

การศึกษาระดับความเครียด สาเหตุความเครียด และความต้องการการช่วยเหลือ
ของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก กรณีศึกษา: ศูนย์การศึกษาพิเศษ
A STUDY OF STRESS LEVELS, CAUSES OF STRESS, AND SUPPORT NEEDS
OF PARENTS OF TWINS WITH AUTISM: A CASE STUDY
AT A SPECIAL EDUCATION CENTER

Received: July 3, 2025	Revised: June 22, 2026	Accepted: June 26, 2026
------------------------	------------------------	-------------------------

ภูษนิศา ทอนชัย¹ และ ภัทรพร แจ่มใส²

Pusanisa Tornchai¹ and Pattaraporn Jamsai²

¹นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

¹Corresponding author, E-mail: pusanisa.to@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียด สาเหตุความเครียด และความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก เข้ารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 3 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเครียดสวนปรุง (Suanprung Stress Test: SPST –20) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview form) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติกทั้ง 3 ครอบครัว มีระดับความเครียดสูง 2) สาเหตุของความเครียดเกิดจาก 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) ความเครียดจากปัจจัยส่วนตัว เช่น ปัญหาด้านสุขภาพ การไม่มีเวลาให้กับตัวเอง และ(2) ความเครียดจากปัจจัยแวดล้อม เช่น ความเครียดจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและวิธีการดูแล และ 3) ผู้ปกครองต้องการการช่วยเหลือในเรื่องการจัดการกับพฤติกรรมของลูก ต้องการคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ความต้องการให้ลูกได้ใช้ชีวิตร่วมกับเด็กทั่วไป ต้องการการสนับสนุนด้านการศึกษาให้บุตรหลานได้เข้ารับการศึกษที่สูงขึ้น โดยเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป ตลอดจนการศึกษาต่อในโรงเรียนเฉพาะความพิการเพื่อฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด และการสนับสนุนในด้านการประกอบอาชีพสำหรับผู้ปกครอง

คำสำคัญ: ความเครียด, ผู้ปกครอง, ภาวะออทิสติก

ABSTRACT

This study aimed to examine the levels, causes, and support needs related to stress among parents of twins with Autism Spectrum Disorder. The participants were of three families whose twins children with autism were receiving services at a Special Education Center. The research instruments included the Suanprung Stress Test (SPST-20) and an indepth interviews form. Data were analyzed using qualitative content analysis.

The findings revealed that: 1) The parents from all three families, each having twins with autism spectrum disorder, were found to experience a high level of stress.

2) The causes of stress stemmed from two main factors: (1) personal factors, such as health issues and limited personal time; and (2) environmental factors, including financial difficulties, family relationship problems, children's behavioral challenges, and caregiving responsibilities. 3) Parents expressed the need for support in managing their children's behavior, receiving expert consultation, and gaining clarity about their children's future particularly their ability to coexist with typically developing peers, as well as educational support and career support for parents themselves.

Keywords: Stress, Parents, Autism Spectrum Disorder

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

ความเครียด (Stress) เป็นการตอบสนองของร่างกายและจิตใจ ที่เกิดจากการตื่นตัวเตรียมรับกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกินความสามารถที่จะแก้ไขได้ ทำให้รู้สึกหนักใจเป็นทุกข์ และเกิดอาการผิดปกติทางร่างกายและพฤติกรรม (สุกัญญา ทาโสดี และพรปวิณ์ แก้วมั่งเมือง, 2566) ความเครียดทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของบุคคล บุคคลที่มีระดับความเครียดที่เหมาะสมจะกระตุ้นให้ร่างกายตอบสนองต่อความท้าทายในชีวิตประจำวันและทำกิจกรรมได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่ความเครียดในระดับสูงจะส่งผลเสียต่อร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อเกร็งมากกว่าปกติ อ่อนเพลีย วิงเวียนศีรษะ เป็นต้น และส่งผลเสียต่อจิตใจ เช่น กลัว วิตกกังวล ไม่มีสมาธิ เป็นต้น (งรงรบ เทียนสันต์, สาวิตรี แยมศรีบัว และ วาทีนี วิชัยชัชคะ, 2564) ซึ่งตรงกับ ญาดาพร ยอดสวัสดิ์ (2562) ที่กล่าวไว้ว่า ความเครียด (Stress) เป็นภาวะที่รบกวนการทำงานของร่างกายและจิตใจของบุคคล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สิ่งที่มากระตุ้นความเครียด (Stressor) และปฏิกิริยาตอบสนองทางร่างกายและจิตใจ (Stress Response) เมื่อเกิดความเครียดร่างกายและจิตใจก็จะเกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อความเครียดนั้น โดยอาจเกิดอาการ เช่น ความวิตกกังวล ความกลัว หงุดหงิด โมโหง่าย เศร้า การตัดสินใจแย่ลง และการแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมาะสม

ในบริบทของครอบครัวที่มีบุตรหลานซึ่งมีภาวะบกพร่องทางพัฒนาการโดยเฉพาะ “ภาวะออทิสติก” ผู้ปกครองต้องเผชิญกับความเครียดจากบทบาทความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น การดูแลเด็กออทิสติกต้องใช้ทั้งเวลา ทักษะ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งหลายครอบครัวอาจยังขาดเครื่องมือหรือการสนับสนุนที่เหมาะสม (สุทธนันท์ กัลละ, 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเครียดในระดับสูงมักส่งผลต่อสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวันของผู้ปกครอง (McGrew & Keyes, 2014) งานวิจัยของ Wang, Michaels and Day (2011) พบว่า ผู้ปกครองของเด็กออทิสติกมีระดับความเครียดสูงกว่าผู้ปกครองของเด็กทั่วไป และมีแนวโน้มเผชิญกับภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความเหนื่อยล้า และคุณภาพชีวิตที่ลดลง โดยเฉพาะเมื่อต้องดูแลเด็กที่มีพฤติกรรมท้าทาย เช่น ก้าวร้าว เสียงดัง ทำร้ายตนเอง หรือแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ อย่างรุนแรง (McStay, Trembath & Dissanayake, 2014) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยเผชิญกับภาวะเครียดอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจ

แม้ว่าการศึกษาหลายชิ้นจะชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองของเด็กออทิสติกมีระดับความเครียดสูงและต้องเผชิญกับภาระทางกาย จิตใจ และเศรษฐกิจอย่างมาก แต่ยังพบว่างานวิจัยในกรณี “ผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดและทั้งสองคนมีภาวะออทิสติก” ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งที่สถานการณ์นี้มีความซับซ้อนและทวีความยากลำบากมากขึ้นกว่ากรณีทั่วไป ผู้ปกครองต้องแบ่งเวลา พลังงาน และทรัพยากรในการดูแลเด็กมากกว่าปกติ Heinonen (2022) กล่าวว่า “ในครอบครัวที่มีลูกเป็นฝาแฝดการเป็นผู้ปกครองหมายถึงการดูแลลูกมากกว่าหนึ่งคนที่มีอายุเท่ากัน” ซึ่งอาจส่งผลต่อสุขภาพจิตขั้นรุนแรง จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก โดยมุ่งวิเคราะห์ระดับความเครียด ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียด และความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครอง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนสนับสนุนในเชิงระบบทั้งในระดับสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และนโยบายสาธารณะในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก
2. เพื่อศึกษาสาเหตุความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก
3. เพื่อศึกษาความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้เป็นกรณีศึกษา โดยศึกษาในผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก จำนวน 3 ครอบครัว โดยลูกได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีภาวะออทิสติก อายุ 4 – 7 ปี เป็นฝาแฝดแท้ (เพศเดียวกัน) เข้ารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษมาแล้วเป็นเวลา 2 - 4 ปี ผู้ปกครองใช้เวลาในการดูแลนักเรียนอย่างน้อย 12 ชั่วโมง/วัน และผู้ปกครองสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ระดับความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก
2. สาเหตุความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก
3. ความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาระดับความเครียด สาเหตุความเครียด และความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบบกรณีศึกษา โดยศึกษาความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก จำนวน 3 ครอบครัว ซึ่งกรณีศึกษา เป็นผู้ปกครองที่มีลูกศึกษาอยู่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความเครียด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview form)

กรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก จำนวน 3 ครอบครัว โดยลูกได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีภาวะออทิสติก อายุ 4 – 7 ปี เป็นฝาแฝดแท้ (เพศเดียวกัน) เข้ารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษมาแล้วเป็นเวลา 2 - 4 ปี ผู้ปกครองใช้เวลาในการดูแลนักเรียนอย่างน้อย 12 ชั่วโมง/วัน และผู้ปกครองสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเครียดสวนปรง (Suanprung Stress Test-20: SPST-20) เป็นแบบวัดประเภทการให้บุคคลรายงานเกี่ยวกับตนเอง (Self-Report) ใช้มาตรวัดประเภทมาตราอันดับ (Ordinal Scale) (มรรยาท รุจิวิชัย, 2556) ผ่านการตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างได้ค่าความเชื่อมั่น 95% ข้อคำถามมีค่าความน่าเชื่อถือคอนบาร์ค แอลฟา มากกว่า 0.7 และมีความแม่นยำตรงตามสภาพมากกว่า 0.27 (สุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย และ พิมมาศ ตาปัญญา, 2540) ข้อคำถามมีจำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ระดับตามช่วงคะแนน ได้แก่ ความเครียดน้อยระดับคะแนน 0 – 23 คะแนน ความเครียดปานกลางระดับคะแนน 24 – 41 คะแนน ความเครียดสูง ระดับคะแนน 42 – 61 คะแนน และความเครียดรุนแรงระดับคะแนน 62 คะแนนขึ้นไป (พรรณภา เรืองกิจ, สนธยา มณีรัตน์ และเยาวลักษณ์ มีบุญมาก, 2562)

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview form) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยการนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีขั้นตอน ดังนี้

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสาเหตุความเครียด ความต้องการการช่วยเหลือสำหรับผู้ปกครอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview form) ออกแบบข้อคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 15 ข้อ

2.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม

2.3 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อให้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัยและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ซึ่งข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทั้งหมด 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง จำนวน 3 ครอบครัว เพื่อขออนุญาตบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ บันทึกเสียงสนทนาขณะสัมภาษณ์ และเผยแพร่ข้อมูลในการวิจัย
2. ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกระบวนการวิจัยกับผู้ปกครอง
3. ผู้ปกครองทำแบบประเมินความเครียดสวนปรง (SPST – 20) ด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบประเมินความเครียดสวนปรง (SPST – 20) ตรวจสอบความสมบูรณ์
5. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษา จำนวน 3 ครอบครัว ด้วยการจดบันทึก บันทึกเสียง ตามประเด็นการสัมภาษณ์ ที่ละครอบครัว โดยมีการขออนุญาตก่อนการสัมภาษณ์ ใช้เวลาประมาณ 40 – 50 นาทีต่อการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นคนสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
6. เมื่อจบการสัมภาษณ์ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณกรณีศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบประเมินความเครียดสวนปรง (SPST – 20) โดยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ระดับความเครียดของผู้ปกครอง

ตารางที่ 1 แสดงระดับความเครียดของผู้ปกครองจากการประเมินด้วยตนเองตามแบบประเมินความเครียดสวนปรง (SPST-20)

ผู้ปกครอง	ระดับของความเครียด	
	คะแนนรวม	แปลผล
คุณยายน้องเอ น้องบี (นามสมมติ)	60	มีความเครียดสูง
คุณแม่ น้องซี น้องดี (นามสมมติ)	55	มีความเครียดสูง
คุณแม่ น้องอี น้องเอฟ (นามสมมติ)	53	มีความเครียดสูง

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีภาวะออทิสติก ทั้ง 3 คน มีความเครียดสูง

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

1. สาเหตุความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

1.1 ปัจจัยส่วนตัว

สาเหตุความเครียดจากปัจจัยส่วนตัว ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต และการไม่มีเวลาให้กับตนเอง จากการสัมภาษณ์พบว่า การมาดูแลลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติกนั้นทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป เช่น จากเคยทำงานก็ต้องออกจากงาน สุขภาพที่เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์กับคู่สมรสที่เปลี่ยนไป ดังคำบอกเล่าของผู้ปกครอง ดังนี้

“การมาดูแลหลานทำให้ยารู้สึกเหนื่อย เพราะต้องบ่นให้หลานเป็นประจำ ไม่ได้ไปไหนเหมือนเมื่อก่อนเพราะต้องดูแลหลานตลอดเวลา นอนไม่ค่อยหลับ เป็นหลง ๆ ลืม ๆ มีคนมาทักว่ายายดูเครียด ๆ ลองไปปรึกษาหมอดิฉัน ยายก็เลยไปที่โรงพยาบาลศรีธัญญา ได้ยามากินช่วยให้นอนหลับดีขึ้นบ้าง”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“การดูแลลูกทั้งสองคน ทำให้ชีวิตเปลี่ยนไปมาก เมื่อก่อนแม่ทำงานเป็นช่างเสริมสวยมีงาน มีเงิน อยากไปไหน กินอะไรก็ได้แต่พอมีลูกอยากไปไหนก็ไม่ได้ไป อยากไปกินข้าวข้างนอกก็ไม่ได้ต้องซื้อกลับมากินที่บ้าน ทำอะไรก็ต้องรีบทำ นอนก็ไม่เป็นเวลาเพราะลูกนอนไม่ตรงเวลา บางทีนอนตื่นตี 3 เหนื่อยมาก ตั้งแต่มีลูกนอนไม่เคยพอเลย ไม่เคยได้แต่งตัวสวย ๆ เหมือนเมื่อก่อน เป็นไทรอยด์ตอนคลอด รู้สึกเครียด”

(คุณแม่ น้องซี น้องดี)

“การดูแลลูกทำให้ชีวิตเปลี่ยนไป เมื่อก่อนเคยทำงานหาเงินได้เอง แต่พอมีลูกแล้วรู้ว่าเป็นออทิสติกต้องออกจากงานมาดูแลลูกเต็มที่เลย ให้พ่อเป็นคนทำงานคนเดียวแยกห้องนอนกัน ทำให้ความสัมพันธ์แบบสามีภรรยา ลดน้อยลง รู้สึกว่าสมองเบลอ ๆ เหนื่อยง่าย วูบเหมือนเป็นหลับใน เครียด”

(คุณแม่ น้องอี น้องเอฟ)

1.2 ปัจจัยแวดล้อม

สาเหตุความเครียดจากปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ ความเครียดจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและวิธีการดูแล พบว่าทั้ง 3 ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในครัวเรือน สาเหตุอาจเกิดจากแต่ละครอบครัวมีผู้ที่มีรายได้เพียง 1 หรือ 2 คน ดังการบอกเล่าจากผู้ปกครองต่อไปนี้

“พ่อเขาเป็นลูกจ้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง แม่เป็นเจ้าหน้าที่ในกระทรวงแห่งหนึ่ง พ่อเขาส่งค่าเลี้ยงดูมาให้บ้างช่วยค่าเช่า ค่ากินค่าอยู่บ้าง แต่ก็ไม่พอหรอกครู่เพราะเขาก็ต้องดูแลครอบครัวฝั่งโน้น เขาก็มีพ่อแม่ที่ต้องดูแล อยู่นี้ก็หมดไปกับค่าเดินทางไปเรียน ไปโรงพยาบาล พาเจ้าแฝดไปบ้าง พายายไปบ้าง เหมือนค่าใช้จ่ายก็คุณสองคุณสามไปครู่ ค่าเช่าบ้านก็ประมาณ 8,000 กว่าบาท”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“เป็นบ้านของตัวเองนี้แหละแต่ยังต้องผ่อนอยู่ประมาณเดือนละ 8,000 นิด ๆ พ่อเป็นคนทำงานหาเงิน ทำงานเกี่ยวกับรับเหมา ตอนนี้อำบากไม่ค่อยมีงานถ้ามีก็ไม่ใช่งานใหญ่ ๆ เหมือนเมื่อก่อนส่วนแม่ไม่ได้ทำงานเพราะต้องดูแลลูก ดูแลยายดีหน่อยว่าตอนนี้แม่ไม่ได้พาไปหาหมอบ่อยเหมือนเมื่อก่อนใช้การโทรคุยแล้วหมอก็ส่งยามาที่บ้าน แต่ค่าใช้จ่ายหมดไปเยอะกับพาเขาไปเรียนนั่งแท็กซี่ไปกลับแต่ละวันก็สองร้อยกว่าแล้วนะครู่”

(คุณแม่ น้องซี น้องดี)

“ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอหรอกครู่เพราะต้องรักษาทั้งพ่อ และลูก ของลูกนี้ก็หมดไปกับพวกค่าเดินทาง ค่าฝึกพิเศษ แม่พาเขาไปฝึกพูดของโรงพยาบาลด้วย ของคลินิกเอกชนด้วย บ้านเป็นบ้านของตัวเองแต่ต้องผ่อนประมาณเดือนละ 12,000 บาทค่ะครู่”

(คุณแม่ น้องอี น้องเอฟ)

ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวพบว่า ไม่ค่อยได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ดูแลนักเรียน นักเรียน กับสมาชิกในครอบครัวมีเวลาไม่ตรงกัน เนื่องจากลักษณะการทำงานของสมาชิกในครอบครัวที่ต้องออกไปทำงานในตอนเช้า และกลับบ้านเย็น

“ในบ้านก็ไม่ค่อยคุยกันหรอกเพราะหลานที่อายุ 13 เขาโตแล้วกินอาหารก็ไม่เหมือนน้อง ๆ เขากินแล้วเขาก็เข้าห้อง ส่วนลูกของยาย (แม่ กับน้า) ออกไปทำงานตั้งแต่เช้า แล้วก็กลับดึกมาถึงบ้าน 3 ทุ่มบ้าง 4 ทุ่มบ้าง เพราะเขาทำงานในกรุงเทพฯ พ่อเด็กทำงานอยู่ที่บุรีรัมย์”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“พ่อออกจากบ้านก็ 7 โมงเช้า กลับบ้านก็เย็น หรือดึกเลยแทบไม่ได้คุยกันเลย ส่วนแม่ไม่ได้ทำงานเพราะต้องดูแลลูก ดูแลยาย ยายก็ช่วยดูแลบ้างเพราะแม่แยกน้องเมื่อก่อนอยู่ที่บ้าน ดิจะอยู่ข้างล่าง ซิอยู่ข้างบน เพราะถ้าอยู่ด้วยกันเขาจะตีกัน”

(คุณแม่ น้องซี น้องดี)

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

แต่สำหรับครอบครัวของน้องอี เอฟ พบว่ามีช่วงเวลาที่ใช้ร่วมกันเพราะเวลาทำงานของพ่อไม่ต้องไปเช้ามาก บางครั้งทำงานที่บ้านได้และกลับบ้านในเวลาปกติ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ในฐานะสามีภรรยาขาดหายไป แม่เล่าว่า “แม่แยกห้องนอนกับสามีมา 3 ปีแล้ว เพราะนอนด้วยกันแล้วลูกนอนไม่หลับ พ่อก็นอนไม่หลับ ปล่อยให้ลูกนอนกันสองคนก็ไม่ได้พวกเขาจะให้แม่นอนด้วย แม่เลยแยกห้องนอนกันกับพ่อ”

(คุณแม่น้องอี น้องเอฟ)

จากการสัมภาษณ์เรื่องอาการของลูกและความรุนแรงของอาการเหล่านั้นพบว่าในความคิดของผู้ปกครองนั้นลูกของตนเองมีอาการที่รุนแรง และมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ มีอาการร้องไห้ กรีดร้อง ทำลายข้าวของ ทำร้ายตนเอง บางครั้งมีการทำร้ายร่างกายของอีกคน และผู้ปกครองมีความกังวลในเรื่องการดูแลเด็ก ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ปกครองต่อไปนี้

“รุนแรงสิ แต่เอ (แฝดพี่) ตอนนี้เหมือนดีกว่าเมื่อก่อนเยอะเลย เมื่อก่อนซึ่งนอน ร้องไห้ โมโหร้าย ส่วนบี (แฝดน้อง) กรีดร้องทำลายข้าวของ โยนของ ทบตีข้าวของ เมื่อไม่พอใจบางครั้งทั้ง 2 คนทะเลาะกัน ทำร้ายร่างกายกัน”

“กลัวว่าหลาน ทำสิ่งอันตรายมากกว่า”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“รุนแรงมาก แต่มีคนหนึ่งรุนแรงกว่า คือ น้องดีชอบเอาหัวโขกพื้น โขกหัวน้อง (ซี) ผลักกัน กรีดร้อง ดึงผม ข่วนแขนตัวเอง หยิกคนอื่น กินอาหารแล้วขว้างทิ้ง ส่วนซีจะแบบว่าอยู่ไม่นิ่ง เดินไปเดินมา กรีดร้อง บ้างเมื่อขัดใจ”

“แม่กลัวว่าแม่จะอดใจไม่ได้ กลัวทำร้ายลูกเพราะบางทีแม่ทนพฤติกรรมเขาไม่ไหว”

(คุณแม่น้องซี น้องดี)

“รุนแรงมาก ทั้งสองคน ร้อง กรีด ไม่พูด แต่ส่วนใหญ่น้องอีอยู่ไม่นิ่ง กรีดร้อง กระแทบเท้าลงไปนอนกับพื้น ร้องเสียงดัง เอฟจะอยู่ไม่นิ่ง เดินไปเดินมา กรีดร้อง ทำร้ายตัวเอง

“กลัวเรื่องการดูแลลูกกว่าเราทำอะไรพลาดไปรีไปล่า ทำไมลูกเราดูไม่ค่อยพัฒนาเลย”

(คุณแม่น้องอี น้องเอฟ)

2. ความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

2.1 ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการดูแลและปรับพฤติกรรม

จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ปกครองต้องการคำแนะนำในการดูแล และจัดการพฤติกรรมของบุตรหลานอย่างถูกวิธี ดังนี้

“ยายก็อยากรู้นะ บางทีก็ถามครูบ้าง แต่เวลาเขามีพฤติกรรมยาก็ตีเขาเลย แต่ครูก็เคยบอกยายนะว่าไม่ให้ตี เพราะตีพฤติกรรมเขาก็ไม่ดีขึ้น แต่ยายก็ไม่รู้จะทำยังไง พอตีปั๊บเขาก็หยุดพฤติกรรมแต่ก็แป๊บเดียว ก็กลับมาเป็นใหม่”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

“แม่อยากได้คำแนะนำเรื่องการสอนให้เขารู้ว่าจะต้องเข้าห้องน้ำเมื่อไหร่ หมายถึง การนั่ง ล้วนนะครู เพราะเขาไม่รู้จักเข้าห้องน้ำเลยทุกวันนี้อยู่บ้านต้องถ่ายในกะละมัง แต่เขาก็พอพาเข้าไปได้นะ แต่เจ้า ดินะไม่ยอมเลย แต่มาเรียนไม่เคยถ่ายเลยนะครูก็กลับไปถ่ายที่บ้าน ส่วนเรื่องพฤติกรรมกรีดร้อง ตีกันก็ไม่รู้จะทำยังไงแล้วครูแม่ก็เริ่มจะชินแล้วนะ”

(คุณแม่น้องซี น้องดี)

“อยากได้คำแนะนำเรื่องการจัดการพฤติกรรมเวลาลูกทำพฤติกรรมแย่ ๆ กรีดร้อง ทำร้ายตัวเอง ทำร้ายคนอื่น”

(คุณแม่น้องอี น้องเอฟ)

2.2 การวางแผนอนาคต

ความต้องการการช่วยเหลือเกี่ยวกับอนาคตของบุตรหลานนั้นพบว่า ทั้ง 3 ครอบครัวมีความคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของลูกคล้ายคลึงกัน เช่น อยากให้ลูกได้ใช้ชีวิตร่วมกับเด็กทั่วไป ช่วยเหลือตนเองได้ สื่อสารบอกความต้องการของตนเองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คาดหวังกับน้องเอ (แฝดพี่) อยากให้เรียนพิเศษ แต่ตอนนี้คงไม่ได้เรียนแล้วเพราะไม่มีเงินแล้ว อยากให้เขาได้เรียนในโรงเรียน ใช้ชีวิตกับเด็กปกติ พูดสื่อสารได้ ช่วยเหลือตัวเองได้”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“อยากให้ลูกช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักบอกความต้องการ ป้องกันตัวเองจากอันตรายได้ และอยากให้เลิกพฤติกรรมกรีดร้อง ทำร้ายตัวเอง และคนอื่นเวลาไม่พอใจ”

(คุณแม่น้องซี น้องดี)

“อยากให้ลูกพูดได้ บอกความต้องการตัวเองได้ เข้าเรียนในโรงเรียนกับเด็กปกติเพื่อเขาจะพูดได้”

(คุณแม่น้องอี น้องเอฟ)

2.3 ความช่วยเหลือทางการแพทย์

ในด้านความช่วยเหลือทางการแพทย์นั้น พบว่าแต่ละครอบครัวมีความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น บางคนต้องการในเรื่องการกินยาควบคุมพฤติกรรม บางคนต้องการการฝึกกิจกรรมพิเศษ

“อยากได้เรื่องกินยาให้เขาสงบลง เวลาที่เขาปรี๊ดตายเหนื่อยมาก แม่เขาก็บอกนะว่าไม่อยากให้ลูกกินยากลัวว่าจะส่งผลในระยะยาว แต่ยายนี่ยากให้กินเลยถ้ากินแล้วเขาสงบลงเพราะยายเหนื่อยมาก”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“แม่พาไปฝึกที่โรงพยาบาล แต่พอไปถึงลูกร้องก็ไม่ได้ฝึก แม่ก็เลยยกเลิกไม่ได้ไปต่อแล้ว ทุกวันนี้ก็แค่รอรับยาที่บ้านเขาส่งมาให้ถึงบ้านเลย แต่ถ้าเป็นเรื่องไปฝึกแบบพิเศษ แม่ก็อยากลองให้ลูกไปฝึกว่ายน้ำ ชีมน้ำ เขื่อนมันจะดีขึ้นบ้าง”

(คุณแม่น้องซี น้องดี)

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

“ถ้าเป็นไปได้ต้องการเรื่องการฝึกทางเลือก เช่น ชี้นำ ว่ายน้ำ ดนตรี ฝึกพูดค่ะครู เพราะแม่รู้สึก ว่าลูกชอบแล้วเหมือนเขาดีขึ้นแต่พวกนี้นั้นต้องใช้เงินเยอะอยู่นะคะครู”

(คุณแม่น้องอี น้องเอฟ)

2.4 ความช่วยเหลือทางการศึกษา

ในด้านการศึกษาทั้ง 3 ครอบครัวต้องการอยากให้ลูกได้เรียนต่อในโรงเรียนทั้งโรงเรียนเรียนร่วม และโรงเรียนเฉพาะความพิการ

“อยากให้หลานได้เรียนในโรงเรียนเรียนร่วม เพราะจะได้มีความรู้ เรียนต่อไปสูง ๆ ช่วยเหลือตัวเองได้ อีกอย่างถ้าเรียนในโรงเรียนแบบนี้จะทำให้ได้เจอเด็กทั่วไป ยายว่าเขาน่าจะเลียนแบบกัน เมื่อเขาพูดได้เหมือนเด็กปกติ”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“อยากให้ลูกได้เรียนในโรงเรียน ไม่ต้องไปโรงเรียนเรียนร่วมก็ได้ เพราะรู้ว่ายากด้วยพฤติกรรม ความรุนแรงของลูกเรา อยากไปโรงเรียนประจำเพื่อจะได้ฝึกการช่วยเหลือตัวเอง”

(คุณแม่น้องซี น้องดี)

“อยากให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนเรียนร่วม เพราะจะได้เรียนรู้การเข้าสังคม ช่วยเหลือตัวเอง แต่แม่เคยไปสอบถามโรงเรียนใกล้บ้านแล้วเขาบอกไม่มีครูดูแล เขาไม่กล้ารับ”

(คุณแม่น้องอี น้องเอฟ)

2.5 ความช่วยเหลือในเรื่องอื่น ๆ

ด้านความต้องการช่วยเหลือในเรื่องอื่น ๆ พบว่า ทั้ง 3 ราย มีความต้องการที่เหมือนกัน คือ การประกอบอาชีพ

“ยายอยากแบ่งเบาภาระของลูก อยากให้หลานได้ไปโรงเรียนแล้วยายทำอาชีพเสริมอยู่บ้านก็ได้ ยายถนัดพวกเย็บผ้า ถักโครเชต์นะคะ เมื่อก่อนยายเคยทำ”

(คุณยายน้องเอ น้องบี)

“อยากให้ลูกไปโรงเรียนเพื่อแม่จะได้กลับไปทำงานเดิม เมื่อก่อนแม่ทำร้านเสริมสวยทำผมใจครู หรือทำงานเสริมอื่นก็ได้นะตอนนี้แม่ก็ลองทำปลาหมึกขายไปด้วยนะคะ”

(คุณแม่น้องซี น้องดี)

“อยากมีงานทำที่บ้าน อยากมีรายได้เป็นของตัวเอง พวกงานในอินเทอร์เน็ตที่เขาทำกัน แต่ไม่ใช่ไลฟ์ขายของนะคะแม่ไม่ถนัด (หัวเราะ)”

(คุณแม่น้องอี น้องเอฟ)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผล

1. ระดับความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

ข้อมูลจากการประเมินความเครียดของผู้ปกครองโดยใช้แบบประเมินความเครียด สนวนปรุง (SPST – 20) พบว่า ผู้ปกครองทั้ง 3 คน มีความเครียดสูง โดยผู้ปกครองคนแรกมีระดับความเครียด 60 คนที่ 2 มีระดับความเครียด 55 และคนสุดท้ายมีระดับความเครียด 53 ซึ่งความเครียดในระดับนี้เป็นระดับที่ทำให้ได้รับความเดือดร้อนจากสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์รอบตัว ทำให้เกิดความวิตกกังวล กลัว รู้สึกขัดแย้ง หรืออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อาจแก้ไขจัดการปัญหานั้นได้ ไม่สามารถปรับตัวให้ลดความเครียดลงได้ในเวลาอันสั้น ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และอาจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยได้

2. สาเหตุความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล พบสาเหตุของความเครียดเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนตัว และปัจจัยแวดล้อม โดยปัจจัยส่วนตัวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต เช่น สุขภาพที่เปลี่ยนไปบางรายต้องทานยานอนหลับ บางรายมีภาวะเหนื่อยง่าย พักผ่อนไม่เพียงพอ การไม่มีเวลาให้กับตัวเอง ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ ความเครียดจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมของเด็ก และวิธีการดูแล

3. ความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการการช่วยเหลือในเรื่องการจัดการกับพฤติกรรมของลูก ต้องการคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ความต้องการให้ลูกได้ใช้ชีวิตร่วมกับเด็กทั่วไป ต้องการการสนับสนุนด้านการศึกษาให้บุตรหลานได้เข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น โดยเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป ตลอดจนการศึกษาต่อในโรงเรียนเฉพาะความพิการเพื่อฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด และการสนับสนุนในด้านการประกอบอาชีพสำหรับผู้ปกครอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

จากการศึกษาพบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 คน มีความเครียดอยู่ในระดับสูง อาจเกิดจากผู้ปกครองทั้ง 3 คน เป็นผู้ดูแลนักเรียนทั้ง 2 คนด้วยตนเอง และทำงานบ้านอื่นด้วย มีปัญหาด้านสุขภาพ ทุกคนไม่ได้ทำงาน ทำให้ผลการประเมินมีความเครียดอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แสงนภา บาร์มี และทยาวิร์ จันทรวีวัฒน์ (2566) เรื่อง การศึกษาระดับความเครียดและแนวทางการจัดการความเครียดของผู้ปกครองเด็กออทิสติกที่เข้ารับการรักษาแผนกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมาราชนครินทร์ ที่พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเครียดสูง คิดเป็นร้อยละ 46 อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์นารา จงไพศาลสกุล และศิริลักษณ์ ศุภปิติพร (2557) เรื่อง ภาวะเครียดของผู้ปกครองเด็กพิการที่นำบุตรมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า มีจำนวนผู้ปกครองกว่าครึ่งหนึ่งที่นำบุตรหลานมารับ

บริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความเครียดมากถึงมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Basri and Hashim (2019) ได้ศึกษาความเครียดของผู้ปกครองชาวมาเลเซียที่ลูกมีภาวะออทิสติก ซึ่งพบว่า ผู้ปกครองที่ลูกมีภาวะออทิสติกมีความเครียดสูงกว่าผู้ปกครองของเด็กทั่วไป

2. สาเหตุความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

สาเหตุความเครียดของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติกนั้น เกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนตัว และปัจจัยแวดล้อม ซึ่งสาเหตุของความเครียดด้านปัจจัยแวดล้อมไม่ได้แตกต่างไปจากผู้ปกครองที่มีลูกออทิสติกคนเดียว แต่สำหรับผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติกนั้นมีสาเหตุด้านปัจจัยส่วนตัวที่แตกต่างไป โดยปัจจัยส่วนตัวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต เช่น จากเคยทำงานก็ต้องออกจากงาน สุขภาพที่เปลี่ยนไปบางรายต้องทานยานอนหลับ บางรายมีภาวะเหนื่อยง่าย พักผ่อนไม่เพียงพอ การไม่มีเวลาให้กับตัวเองเพราะต้องดูแลบุตรหลานตลอด 24 ชั่วโมง ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ ความเครียดจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจ เกิดจากความไม่เพียงพอของรายได้ และการรับรู้เรื่องความรุนแรงของอาการของลูก ตลอดจนการรับมือกับการเลี้ยงดูลูก การคาดหวังกับอนาคตของลูก เพราะเป็นไปตามสาเหตุของความเครียด คือ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคลแต่ละคนมีความเปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอน อาจทำให้ปรับตัวไม่ทันจนก่อให้เกิดความเครียดได้ การขาดปฏิสัมพันธ์ หรือการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ไม่ดี การขาดการสนับสนุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นจากเพื่อน ชุมชน สังคม ย่อมส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวและเกิดความเครียด การยับยั้งอารมณ์ควบคุมความรู้สึกของตนเองได้นั้น ย่อมส่งผลให้เกิดความเครียดได้ง่ายกว่าบุคคลที่รู้จักยับยั้ง และควบคุมความรู้สึกของตนเองได้ หากบุคคลไม่เคยมีประสบการณ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ทำให้ไม่เคยเกิดการเรียนรู้และไม่สามารถแก้ไขจัดการกับสิ่งนั้นได้ ส่งผลให้เกิดความเครียดมากกว่าคนที่เคยมีประสบการณ์ (ยุพภรณ์ อภินันท์ ดา, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ McStay, Trembath & Dissanayake. (2014) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเครียดของผู้ปกครองในช่วงปีแรกหลังจากการวินิจฉัยความผิดปกติในกลุ่มออทิสติก ซึ่งพบว่าสาเหตุของความเครียดของผู้ปกครองส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมที่ยากต่อการควบคุม เช่น การทำร้ายตนเองและผู้อื่น การกรีดร้อง การทำพฤติกรรมซ้ำ ๆ และการไม่สื่อสารบอกความต้องการที่ชัดเจน ความไม่มั่นใจในวิธีการเลี้ยงดูลูก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะนุช ศรีนวลเอียด (2566) ที่พบว่าปัจจัยด้านความรุนแรงของอาการของเด็กมีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของผู้ปกครอง โดยพบว่าหากเด็กมีอาการรุนแรง จะทำให้ผู้ปกครองมีความเครียดสูง เนื่องจากผู้ปกครองเกิดความยากลำบากในการดูแลบุตรหลาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรารัตน์ เจริญชัยภรณ์ (2554) เรื่องความสัมพันธ์ของความรู้และระดับความเครียดของผู้ปกครองออทิสติก พบว่า ผู้ปกครองทุกรายมีความเครียดจากความรู้สึกผูกพันกับบุตรหลานของตนอยากให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น และส่วนใหญ่มีความเครียดจากความคาดหวังกับพัฒนาการและ พฤติกรรมความรุนแรงของลูก และพบว่าผู้ปกครองที่มีความรู้เกี่ยวกับออทิสติกสูง จะมีความเครียดต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า ความเครียดจากสภาพเศรษฐกิจ เรื่องของรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่ายก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองมีความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ พันธภาค และปรีชวัน จันทศิริ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องระดับความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของ บิดามารดาเด็กออทิสติกที่นำบุตรเข้ารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก สถาบันราชานุกูล พบว่า รายได้ของ

ผู้ปกครองที่ต่ำ มีระดับความเครียดที่สูงกว่ากลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้สูง เนื่องจากรายได้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับครอบครัวที่ลูกมีภาวะออทิสติก เพราะต้องใช้จ่ายในครอบครัว การรักษา ลูก การเดินทางไปรับบริการที่โรงพยาบาล โรงเรียน ค่าฝึกส่งเสริมพัฒนาการที่เป็นพิเศษ ตลอดจนในทุกครอบครัวพบว่าสมาชิกในครอบครัวต้องออกจากงานเพื่อมาดูแลลูกออทิสติก ทำให้ภาระไปตกที่คนใดคนหนึ่งครอบครัว

3. ความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติก

ผู้ปกครองมีความต้องการการช่วยเหลือในเรื่องการจัดการกับพฤติกรรมของลูก คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ความคาดหวังในอนาคตของลูก การสนับสนุนด้านการศึกษา และการสนับสนุนในด้านอาชีพ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง เช่น ความมั่นคงในการทำงาน การมีสุขภาพที่ดี ความปลอดภัยจากอันตราย เป็นต้น ความต้องการทางสังคม เช่น การต้องการความรัก มิตรภาพ การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการเป็นเจ้าของ เป็นต้น ความต้องการการเคารพนับถือ เช่น การต้องการการยอมรับ การยกย่อง ความภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในสายตาของผู้อื่น เป็นต้น และความต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ (อิทธิพัฒน์ วรนิธิภาคย์, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา จันทร์สุวรรณ, สุนทรี ชะชาตย์, ปวีดา โพธิ์ทอง และ เสาวลักษณ์ แสนฉลาด (2559) เรื่อง ความต้องการการได้รับความช่วยเหลือของมารดาเด็กออทิสติก พบว่าผู้ปกครองต้องการให้ลูกช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต ทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ต้องการสนับสนุนจากสังคม กล่าวคือ ต้องการเครือข่ายทางสังคม การรวมกลุ่มเพื่อให้การช่วยเหลือเด็กออทิสติกด้วยกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ความต้องการการช่วยเหลือของผู้ปกครองในด้านต้องการคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ตรงกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ กล้าแรง, ชัยวัฒน์ อ่อนไธสงค์, กัลย์รัตน์ ศรีกล้า, พะยอม ตันจรรยา และรุจิสร สุธะถาวร (2567) เรื่อง ประสบการณ์ของผู้ปกครองเด็กออทิสติกในการพัฒนาศักยภาพเด็กและการเตรียมความพร้อมเข้าโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองต้องการให้มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการพัฒนาเด็กอย่างเพียงพอเหมาะสม มีโรงเรียนใกล้บ้าน มีโอกาสทางการศึกษาแก่เด็ก ต้องการให้หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และต้องการให้มีบุคลากรทางการแพทย์ที่เชี่ยวชาญเพียงพอในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กและการฝึกพูด ซึ่งจากผลการวิจัยและการศึกษางานวิจัยอื่นพบว่า ความต้องการการช่วยเหลือสำหรับผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝดที่มีภาวะออทิสติกแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีลูกคนเดียว เรื่อง การต้องการสนับสนุนด้านอาชีพ อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองต้องดูแลนักเรียน 2 คนในเวลาเดียวกัน ทำให้ต้องออกจากงานทำให้ครอบครัวขาดรายได้ ผู้ปกครองจึงต้องการหารายได้เพิ่มเติมมาดูแลครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. สำหรับผู้ปกครอง

1.1 เสริมทักษะการรับมือกับความเครียดด้วยกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลาย เช่น การออกกำลังกายเบา ๆ การนั่งสมาธิ การพูดคุยกับผู้มีประสบการณ์คล้ายกัน

1.2 เข้าร่วมกลุ่ม หรือชมรมผู้ปกครองที่มีลูกที่มีภาวะออทิสติก เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และกำลังใจ ตลอดจนทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกัน

2. สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 ควรมีโปรแกรมปรับพฤติกรรมให้กับผู้ปกครองเพื่อให้เข้าใจการดูแลและการปรับพฤติกรรมเด็กที่มีภาวะออทิสติกและมีการกำกับติดตาม

2.2 สนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตสำหรับครอบครัวที่มีลูกออทิสติก โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อลดภาระเรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัว และเพื่อลดความเครียดที่อาจเกิดกับผู้ปกครอง

2.3 จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาครอบครัวในศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อให้คำปรึกษาผู้ปกครองที่มาใช้บริการ

2.4 ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์สำหรับนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองพานักเรียนไปรับบริการทางการแพทย์ การประกอบอาชีพสำหรับผู้ปกครอง และอื่น ๆ ที่เป็นไปตามสิทธิ์ที่พึงได้รับ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพัฒนาหลักสูตร โปรแกรม การปรับพฤติกรรมนักเรียนสำหรับผู้ปกครองที่มีความกังวลหรือความเครียดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียนว่าสามารถลดความเครียดที่เกิดกับผู้ปกครองได้หรือไม่อย่างไร

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการรับมือกับความเครียดสำหรับผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความเครียดระหว่างผู้ปกครองที่มีลูกฝาแฝด กับผู้ปกครองที่มีลูกคนเดียว หรือกับผู้ปกครองที่มีลูกออทิสติก 2 คน (ไม่ได้เป็นฝาแฝด)

บรรณานุกรม

ดวงใจ พันธภาค, และ ปรัชวัน จันทศิริ. (2556). ระดับความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของบิดามารดาเด็กออทิสติกที่นำบุตรเข้ารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก สถาบันราชานุกูล. *วารสารเวชศาสตร์ร่วมสมัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 57(2), 224-238.

ญาดาพร ยอดสวัสดิ์. (2562). *ภาวะวิตกกังวล ความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในมารดาของผู้ป่วยกุมาร คลินิกศาสตร์หลังผ่าตัด ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ปิยะนุช ศรีนวลเอียด. (2566). ความเครียดและพฤติกรรมการจัดการความเครียดของผู้ปกครองที่พาเด็กมารับบริการที่คลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในโรงพยาบาลทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *มหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราชวารสาร*, 7(1), 67-81.

ธรรป เทียนสันต์, สาวิตรี แยมศรีบัว, และ วาทีนี วิชัยชิตะ. (2564). การจัดการความเครียด สำหรับสถานการณ์ Covid-19. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 15(3), 453 - 466.

ธีรารัตน์ เจริญชัยภรณ์. (2554). ความสัมพันธ์ของความรู้และระดับความเครียดของผู้ปกครองออทิสติก. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

พรรณภา เรืองกิจ, สนธยา มณีรัตน์, และ เยาวลักษณ์ มีบุญมาก. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพจิตและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ. *Humanities, Social Sciences and arts*. 12(1), 1208 – 1225.

มรรยาท รุจิวิษญ์. (2556). *การจัดการความเครียดเพื่อสร้างเสริมสุขภาพจิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิลาวลัย กล้าแรง, ชัยวัฒน์ อ่อนโธสงค์, กัลย์รัตน์ ศรีกล้า, พะยอม ตันทจรรยา, และ รุจิสร สุธะถาวร. (2567). ประสบการณ์ของผู้ปกครองเด็กออทิสติกในการพัฒนาศักยภาพเด็กและการเตรียมความพร้อมเข้าโรงเรียน. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี*, 7(3), 76 - 90.

สุกัญญา ทาโสด, และ พรปวีณ์ แก้วมั่งเมือง. (2566). การลดความเครียดในผู้ดูแลเด็กที่มีภาวะออทิสซึม. *สเปกตรัม: บทบาทพยาบาล. วารสารวิจัยและสุขภาพ*, 24(2), 112 - 124.

สุทธนันท์ กัลละ. (2561). *การช่วยเหลือเด็กออทิสติก: กรณีศึกษา*. *รามธิบดีพยาบาลสาร* 24 (3), 227-238.

สุพัตรา จันทรสุวรรณ, สุนทรี ชะชาตย์, ปวีดา โพธิ์ทอง, และ เสาวลักษณ์ แสนฉลาด. (2559). ความต้องการการได้รับการช่วยเหลือของมารดาเด็กออทิสติก. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 43(2), 197-207.

สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย และ พิมมาศ ตาปัญญา. (2540). การสร้างแบบวัดความเครียดสวนปรง. *วารสารสวนปรง*, 13(3), 1 - 20.

แสงนภา บาร์มี และ ทยาวิร์ จันทรวิวัฒน์. (2566). การศึกษาระดับความเครียดและแนวทางจัดการความเครียดของผู้ปกครองเด็กออทิสติก ที่เข้ารับการรักษาระดับจิตเวชเด็กและวัยรุ่นโรงพยาบาลจิตเวช นครราชสีมาราชชนินทร์. *วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา*, 9(1), 44 – 61.

Basri, N. A., & Hashim, N. W. (2019). Stress in Parents of Children with Autism: A Malaysian Experience. *Intellectual Discourse*, 27, 923–943.

Heinonen, K. (2022). Listening to the Fathers of Twins—Being Sensitive to Fathers’ Needs in Maternity and Child Healthcare. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(17), 1 - 11.

McGrew, J. H., & Keyes, M. L. (2014). Caregiver Stress During the First Year After Diagnosis of an Autism Spectrum Disorder. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8(10), 1373–1385.

McStay, R. L., Trembath, D., & Dissanayake, C. (2014). Stress and Family Quality of Life in Parents of Children with Autism Spectrum Disorder: Parent Gender and the Double ABCX Model. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44, 3101–3118.

Wang, P., Michaels, C. A., & Day, M. S. (2011). Stresses and Coping Strategies of Chinese Families with Children with Autism and other Developmental Disabilities. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 41, 783–795.

การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

THE ADMINISTRATION IN SPECIAL SCHOOLS FOR STUDENTS WITH DISABILITIES
UNDER SPECIAL EDUCATION BUREAU

Received: October 16, 2025	Revised: June 22, 2026	Accepted: June 26, 2026
----------------------------	------------------------	-------------------------

พัทธ์ธีรา แสงมณี¹ และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ²

Patteera Sangmanee¹ and Rungchatchadaporn Vehachart²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

²รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

^{1,2}Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla 90100, Thailand

¹Corresponding author, E-mail: 6719970036@tsu.ac.th, rungchatchadaporn@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน 3) ประมวลข้อเสนอแนะการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 331 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีจับสลาก เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.986 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารงบประมาณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบผลการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ผลการประมวลข้อเสนอแนะของครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ได้แก่ มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรและแนวทางวิชาการที่ชัดเจน การเพิ่มบุคลากรเฉพาะทางและค่าตอบแทน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการศึกษา, โรงเรียนเฉพาะความพิการ, การศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

This study aimed to: (1) examine educational management in special schools under the Bureau of Special Education Administration; (2) compare educational management in special schools under the Bureau of Special Education Administration as classified by gender, age, educational attainment, and work experience; and (3) synthesize recommendations for educational management in special schools under the Bureau of Special Education Administration. The sample consisted of 331 teachers working in special schools under the Bureau of Special Education Administration. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, and the participants were selected through simple random sampling by the lottery method. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.986. The statistical analyses employed included percentage, mean, standard deviation, independent samples *t*-test, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The research findings revealed that: (1) overall, the educational administration in special schools under the Bureau of Special Education Administration was rated at a high level. The highest mean score was for budget administration, followed by academic administration, personnel administration, and general administration, respectively. (2) When comparing the educational administration classified by gender, age, educational background, and work experience, no significant differences were found both overall and by aspect. (3) The synthesized suggestions from teachers emphasized the need to develop a clearer academic curriculum and guidelines, to increase specialized personnel and compensation, and to allocate budgets and improve the school environment to enhance the quality of education that meets the special needs of students.

Keywords: Educational Management, Special Schools, Special Education

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และโดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความเจริญก้าวหน้าของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค อีกทั้ง มาตรา 258 (ง.) ได้

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมถึงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและคุณธรรม สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งนี้การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้านและต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2556 โดยผู้พิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม รวมทั้งได้รับการดูแลตั้งแต่แรกเกิด แรกพบ หรือแรกวินิจฉัย การจัดการศึกษาจะคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น พร้อมจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน และประสานความร่วมมือกับชุมชนและนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2556) อย่างไรก็ตาม พบว่าบางสถานศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ยังมีข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เช่น ขาดงบประมาณ คู่มือหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม (Allam & Martin, 2021) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษและสภาพเศรษฐกิจสังคมของประเทศ ซึ่งในปัจจุบัน มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสภายใต้การดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้งหมด 183 แห่ง จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนเฉพาะความพิการ 53 แห่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษ (เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด) 77 แห่ง และโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ 53 แห่ง (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2567)

การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำเร็จของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ได้กำหนดแนวทางการบริหารไว้ 4 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติจริง สร้างการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งคุณภาพที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ การศึกษาการบริหารจัดการในโรงเรียนเฉพาะความพิการจะช่วยสะท้อนประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนัก

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

บริหารงานการศึกษาพิเศษ และเป็นแนวทางสำคัญในการวางแผนพัฒนาองค์กรให้เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 331 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยนำเอาขอบเขตการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545) มาเป็นกรอบในการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

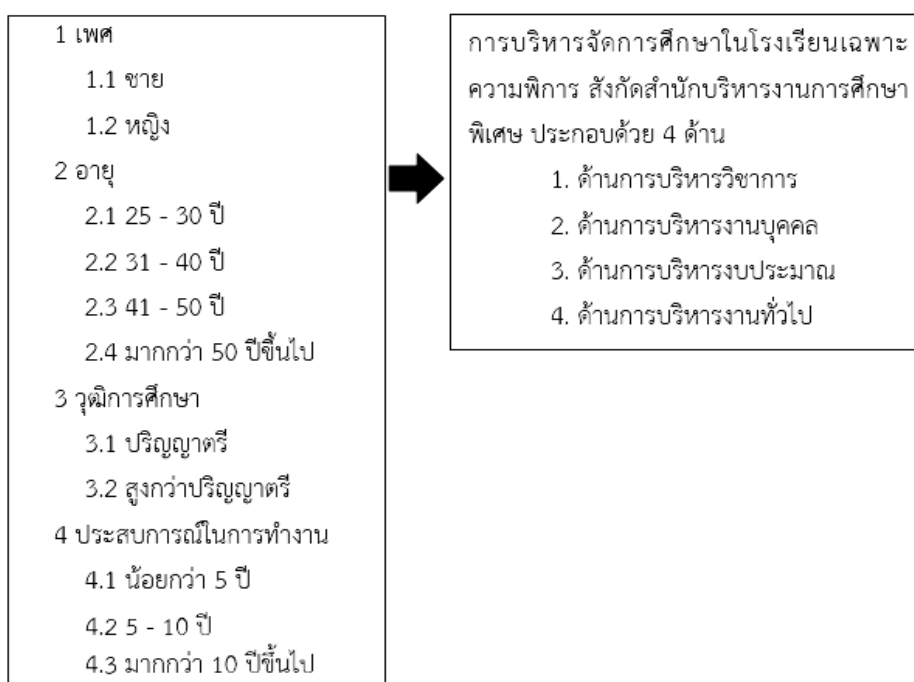
สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แตกต่างกัน

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

2. ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แตกต่างกัน
3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แตกต่างกัน
4. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2567 ทั้ง 53 โรงเรียน รวม 2,259 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 331 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) 4 ข้อ จำแนกเป็น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วย ข้อคำถาม 40 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ 15 ข้อ ด้านการบริหารงานบุคคล 9 ข้อ ด้านการบริหารงบประมาณ 10 ข้อ ด้านการบริหารงานทั่วไป 6 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert, 1993) โดยกำหนดคะแนนในการตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 4 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

วิธีการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการโดยศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นกำหนดกรอบแนวคิดมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยการพัฒนามาจากขอบเขตการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545) รวมถึงพัฒนามาจากแบบสอบถามจากแนวคิดของของ มุฮัมมัดตอยูดีน เจ๊ะแว (2564) และ จิตรจรรยา ทรวงวิทยา (2561) และนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาแก้ไขด้านความครอบคลุมเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษา จากนั้นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องของภาษาโดยใช้เทคนิค IOC จำนวน 3 ท่าน แล้วนำผลมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยหาดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งเมื่อนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try - Out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของ Cronbach (1990) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.986 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งแล้วนำไปใช้ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง (Privacy and confidentiality protection)

ผู้วิจัยได้เสนอโครงการการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ และได้รับการรับรองโครงการวิจัยตามแนวทาง

วารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษ

หลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล เลขที่ COA No.TSU 2023_138 REC.0262 รหัสโครงการวิจัย 100/68 ชื่อโครงการวิจัย การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วันที่รับรอง 7 พฤษภาคม 2568 วันหมดอายุ 7 พฤษภาคม 2569

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน เก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวนแบบสอบถามที่จัดส่งไป จำนวน 331 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และเมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปร โดยทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ระหว่างตัวแปรอิสระของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรเพศ และวุฒิการศึกษา โดยการทดสอบค่า t-test (Independent t-test) และทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ระหว่างตัวแปรอิสระของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการทดสอบค่า F-test และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ตอนที่ 4 ประมวลผลข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้วยตารางแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 331 คน จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่าเป็นเพศหญิงจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 80.06 เพศชายจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.94 จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่าครูที่มีอายุ ตั้งแต่ 31-40 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาครูที่มีอายุตั้งแต่ 25-30 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 33.23 ครูที่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 21.45 และครูที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.65 จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่าครูที่มีวุฒิปริญญาตรี จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 82.78 ครูที่มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 17.22 และจำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 46.53 รองลงมาครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 31.42 และครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 22.05

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายด้าน

ข้อที่	การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	จำนวน (n=331)		ระดับ
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ด้านการบริหารวิชาการ	4.1388	0.7021	มาก
2	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.1010	0.7678	มาก
3	ด้านการบริหารงบประมาณ	4.1565	0.7568	มาก
4	ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.0504	0.8276	มาก
รวม		4.1215	0.7106	มาก

จากตารางที่ 1 การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้ง 4 ด้านการบริหารงาน พบว่า

ด้านการบริหารวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อการส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและมีการติดตามประเมินผลการใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาข้อการจัดระบบนิเทศและการประเมินผลงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และข้อการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อผู้บังคับบัญชามีความยุติธรรม ยึดหลักความเที่ยงตรงและถูกต้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาข้อการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และข้อมีเกณฑ์การประเมินความดีความชอบ ประสิทธิภาพของงานที่เหมาะสมและยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการบริหารงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาข้อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสำรวจ วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน อาคาร และสิ่งก่อสร้าง และข้อส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เช่น กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กองสวัสดิการเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดย
 ข้อมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาข้อมีการส่งเสริมงานกิจการ
 นักเรียน สนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่
 จัดการศึกษา ส่วนข้อมีการออกแบบระบบงานธุรการเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานโดยนำระบบเทคโนโลยีมาใช้
 ในการดำเนินงานให้เหมาะสมและจัดบุคลากรรับผิดชอบได้ตามที่กำหนดอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลการศึกษการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัด
สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยของเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของรายด้านแต่ละเพศ พบว่า ในเพศชาย ด้านการบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในเพศหญิง ด้านการบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการบริหารวิชาการและด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า ครูในแต่ละช่วงอายุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ครูที่มีช่วงอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาครูที่มีช่วงอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ส่วนครูที่มีช่วงอายุ 25-30 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ครูที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าวุฒิปริญญาตรี และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของรายด้านแต่ละวุฒิการศึกษา พบว่า วุฒิปริญญาตรี ด้านการบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการบริหารวิชาการ ส่วนด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด วุฒิสองสูงกว่าปริญญาตรี ด้านการบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ได้ระบุข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ พบว่า ควรพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเฉพาะความพิการให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและเป็นมาตรฐานเดียวกัน (71 คน) ควรมีแนวทางการปฏิบัติงานในด้านการบริหารวิชาการที่ชัดเจน (37 คน) และมีเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน (36 คน) รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (25 คน) พัฒนาระบบสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (20 คน) ตลอดจนส่งเสริมทักษะชีวิตเชิงปฏิบัติ กิจกรรมทางวิชาการ และการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง (9 คน) ผู้แสดงความคิดเห็น 198 คน

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

2. ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ควรเพิ่มอัตรากำลังของบุคลากรวิชาชีพเฉพาะ เช่น พยาบาล จิตวิทยาคลินิก กิจกรรมบำบัด และกายภาพบำบัด (64 คน) ควรเพิ่มค่าตอบแทนให้ครูและบุคลากรเพื่อเป็นขวัญ กำลังใจและลดการเปลี่ยนสายงาน (56 คน) และควรมีการปรับพื้นฐานให้ข้าราชการครูบรรจุใหม่เข้าใจบริบท ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ (36 คน) รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (33 คน) และจัดสรรครูให้เพียงพอตามจำนวน นักเรียน (4 คน) ผู้แสดงความคิดเห็น 193 คน

3. ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ควรจัดสรรบุคลากรที่ตรงกับสายงานด้านงบประมาณเพิ่มเติม (87 คน) ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพัสดุและการเงิน (43 คน) และควรเพิ่มงบประมาณด้านโภชนาการสำหรับ นักเรียน (29 คน) รวมทั้งสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือพิเศษเพิ่มเติม (21 คน) และจัดสรรงบประมาณเพื่อการผลิต สื่อสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น (12 คน) ผู้แสดงความคิดเห็น 192 คน

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ควรเพิ่มนโยบายการดูแลและปรับปรุงหอนอนรวมถึงห้องน้ำใน สถานศึกษาที่มีนักเรียนพักประจำ (67 คน) ควรพัฒนารูปแบบอาคารและห้องน้ำให้สอดคล้องกับนโยบายด้าน ความปลอดภัย (42 คน) และจัดให้อุปกรณ์ฉุกเฉินทางการแพทย์ เช่น เครื่อง AED ในทุกสถานศึกษา (39 คน) รวมทั้งเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและเผยแพร่ข้อมูล แก่บุคคลภายนอกและหน่วยงานราชการ (33 คน) พร้อมเพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา (9 คน) ผู้แสดงความคิดเห็น 190 คน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ ในภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อย ที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการ บริหารงานทั่วไป ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาใน โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการประมวลข้อเสนอแนะซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการ พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ให้สอดคล้องกับสภาพ ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านการบริหารงานบุคคล ควรเพิ่ม อัตรากำลังของบุคลากรวิชาชีพเฉพาะ เช่น การพยาบาล จิตวิทยาคลินิก ด้านการบริหารงบประมาณ ควรจัดสรร

วารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษ

บุคลากรที่ตรงกับสายงาน และด้านการบริหารงานทั่วไป ควรเพิ่มนโยบายการดูแลปรับปรุงหอนอนและห้องน้ำให้กับสถานศึกษาที่มีนักเรียนพักประจำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดได้ดังนี้ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ ทั้งนี้ ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้รับการจัดสรรงบประมาณมากกว่าสถานศึกษาปกติทั่วไป เช่น งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์ฟื้นฟูและสื่อช่วยการเรียนรู้ เป็นต้น สอดคล้องกับบทความวิจัยของ สมฤดี พลละวาทิโหมทัย (2565) ศึกษาการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารงบประมาณที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพจำเป็นต่อการบรรลุผลการจัดการศึกษาพิเศษในระดับโรงเรียน และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ วีรพงษ์ สำมา และคณะ (2566) ศึกษาแนวทางการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามแนวทางในหลายด้านได้ในระดับสูง เช่น การวางแผนงบประมาณ ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การตรวจสอบภายใน เป็นต้น ซึ่งแสดงว่าการตรวจสอบ รายงาน และการประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ช่วยให้งบประมาณถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ บุญศรีทุม และคณะ (2564) ศึกษาการบริหารงานแผนและงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแพร่ ยังสนับสนุนได้อีกว่า งานงบประมาณ งานการเงิน งานบัญชี และงานพัสดุ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบงบประมาณเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินกิจกรรมและการบริการสำหรับเด็กพิการ ด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยรองลงมา โดดเด่นในเรื่องการส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สอดคล้องกับบทความวิจัยของ น้ำเพชร เทชะบำรุง (2564) ศึกษาแนวทางการวิจัยและพัฒนาสู่นวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ พบว่า การออกแบบ ผลิตสื่อ นวัตกรรมมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะต้องผลิตให้มีความเชื่อมโยงกับความต้องการของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งถือเป็นการดำเนินงานส่วนหนึ่งของการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับ วรเดช มีแสง รุทรกุล (2564) ศึกษาการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านชาดก สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า การมีสื่อหรือเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเฉพาะทาง ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และครูสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้

จริง ตัวอย่างการผลิตสื่อเชิงวิชาการ มีผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ลีลาวดี เสมสมบูรณ์ (2565) ศึกษาผลการใช้วิธีพีเคเอส (PECS) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี พบว่า การพัฒนาสื่อช่วยให้เด็กออทิสติกพัฒนาทักษะการสื่อสารได้ชัดเจน และการผลิตสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นองค์ประกอบหลักของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ขณะที่ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาที่มีความยุติธรรม ยึดหลักความเที่ยงตรงและถูกต้อง ซึ่งสะท้อนผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์ได้เป็นอย่างดีและเห็นได้ชัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Regalado (2022) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในบริบทการศึกษาพิเศษ ในฐานะผู้นำด้านความยุติธรรมทางสังคม พบว่า องค์ประกอบสำคัญของผู้บริหารเพื่อความยุติธรรมทางสังคม คือการตัดสินใจที่เที่ยงตรง ยุติธรรมต่อครูและนักเรียน ส่งผลโดยตรงต่อความร่วมมือของครู การยอมรับนโยบาย และบรรยากาศการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุมาต พงษ์เส็ง (2566) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำ คุณธรรมผู้บริหาร และการตัดสินใจอย่างยุติธรรม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเที่ยงตรงและยุติธรรมของผู้บังคับบัญชาเป็นตัวแปรหลักที่ส่งผลต่อการจัดการบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนด้านการบริหารงานทั่วไปแม้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการออกแบบระบบงานธุรการเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานโดยนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสมและจัดบุคลากรรับผิดชอบได้ตามที่กำหนดอย่างเหมาะสม เนื่องจากโรงเรียนเฉพาะความพิการค่อนข้างมีข้อจำกัดในการจัดระบบการทำงานธุรการและต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานดังกล่าวอาจยังไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ทั้งหมด ยังคงต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของบุคลากรเฉพาะทางในการดำเนินการบางส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ ทวีทอง และเชาวนี แก้วมโน (2566) ศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 พบว่า งานธุรการของสถานศึกษา ควรสรรหาและแต่งตั้งบุคลากรงานธุรการที่มีความรู้ความสามารถตรงตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ และจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกรณ์กิตติ ม่วงประสิทธิ์ และคณะ (2561) ศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้โครงสร้างชี้ท กล่าวถึงกระบวนการบริหารโรงเรียนในเรื่องของการดำเนินงานธุรการมีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานที่ทำให้การศึกษาแบบเรียนรวมดำเนินการได้ รวมถึงบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ธุรการ หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามลักษณะของงานธุรการ อาจส่งผลต่อปัญหาการจัดบริการ การสื่อสาร การลงทะเบียนผู้เรียน ซึ่งกระทบต่อการจัดการโดยรวมของสถานศึกษาทั้งสิ้น

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ พบว่า ครูทุกกลุ่มมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการของสถานศึกษาดำเนินไปภายใต้มาตรฐานและนโยบายเดียวกัน ส่งเสริมความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมของครูทุกกลุ่ม ด้านตัว

แปรเพศสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวริศา ศิริตัน (2561) ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมลพรรณ สว่างสิงขร และวรรณรี ปานศิริ (2566) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา กลุ่มที่ 1-8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบประชากรศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเพศไม่ได้เป็นปัจจัยกำหนดหลักที่เปลี่ยนการประเมินในบางมิติ นั่นคือปัจจัยเชิงโครงการงานหรือทรัพยากรมีบทบาทมากกว่าเพศ ด้านตัวแปรอายุสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gunyel & Bilgivar (2023) ที่ศึกษาทัศนคติของครูต่อการวิจัยทางการศึกษา พบว่า ครูในช่วงอายุต่าง ๆ ไม่มีความแตกต่างทางทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อายุไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นทางวิชาชีพโดยตรง ในทำนองเดียวกัน Ganji et al. (2022) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการชั้นเรียนของครู พบว่า อายุไม่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่าความแตกต่างด้านอายุไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในแนวทางการบริหารหรือการจัดการภายในสถานศึกษา ด้านตัวแปรวุฒิการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ฮวดศรี (2566) ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ครูทุกวุฒิการศึกษามีความคิดเห็นและความต้องการในด้านทั่วไปไม่แตกต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัย Carly & Elizabeth (2024) ศึกษาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษและผู้ช่วยครูในการทำงานร่วมกันในสถานศึกษาทั่วไป พบว่า สมรรถนะและความต้องการของครูในวุฒิที่ต่างกันมีความคล้ายคลึงกันในหลายประเด็น แต่ในภาพรวมเรื่องการบริหารงานของผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และด้านตัวแปรประสบการณ์สอดคล้องกับการศึกษาของ เนื้อทิพย์ จันทร์ปุย และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2564) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะผู้บริหารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์การทำงานมิได้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านการบริหารจัดการ เช่นเดียวกับ Torff & Sessions (2008) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของครูต่อการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า จำนวนปีประสบการณ์ของครูไม่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่าประสบการณ์เพียงอย่างเดียวไม่ได้เป็นตัวแปรที่กำหนดความคิดเห็นทางวิชาชีพโดยตรง

3. จากการประมวลผลข้อเสนอแนะสะท้อนได้ว่า ครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการจัดบุคลากรสหวิชาชีพ การจัดสรรบุคลากรด้านงบประมาณเฉพาะทาง และการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยของนักเรียนพักประจำ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษาตามแนวคิด POSDCORB ของ Gulick & Urwick (1937) ที่เน้นความครอบคลุมทั้งด้านการวางแผน บุคลากร งบประมาณ และการอำนวยความสะดวก เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและตอบสนองต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสามารถสร้างแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานวิชาการ แสดงถึงศักยภาพและความเข้มแข็งของระบบการบริหารที่มีอยู่แล้ว ควรรักษามาตรฐานและต่อยอดสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงด้านการบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ควรนำไปใช้วางแผนปรับปรุง เช่น การสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากร การเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการตัดสินใจ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

2. สถานศึกษาสามารถกำหนดแนวนโยบายหรือมาตรการพัฒนาบุคลากรในลักษณะเดียวกันได้ทั่วทั้งระบบ ไม่จำเป็นต้องแบ่งแยกกลุ่มตามลักษณะเฉพาะบุคคล แต่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงระบบ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบมีส่วนร่วม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน

3. สถานศึกษาแต่ละแห่งควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลสะท้อนกลับ (feedback) เพื่อประเมินตนเองและวางแผนการพัฒนาการบริหารภายในให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เช่น โรงเรียนประจำควรมุ่งพัฒนาด้านสวัสดิการและความปลอดภัย ส่วนโรงเรียนแบบไป-กลับควรมุ่งเน้นด้านการจัดแหล่งเรียนรู้และการแนะแนวอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกประเภทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถสะท้อนภาพรวมของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในระดับประเทศได้อย่างแท้จริง

2. ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการเพิ่มเติมต่อว่า ปัจจัยอื่นใดเป็นตัวกำหนดความแตกต่าง เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วมของครู หรือแรงจูงใจในการทำงาน

3. ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจบริบทและความท้าทายของการบริหารในโรงเรียนเฉพาะความพิการ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะช่วยให้เข้าใจปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคในการบริหารได้ละเอียดขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ.

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

กาญจนา ฮวดศรี. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

จิตรจรรยา ทรงวิทยา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academic*, 3(1), 41–57.

ชำนาญ ทวีทอง, และ เขาวนิ แก้วมโน. (2566). การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(8), 320–323.

เนื่อทิพย์ จันท์บุญ, และ ภาวิดา ธาราศิริสุทธิ. (2564). ความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเมืองปรางค์กู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. *Journal of Roi Kaensarn Academic*, 6(1), 27–41.

น้ำเพชร เทชะบำรุง. (2564). แนวทางการวิจัยและพัฒนาสู่นวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ. *Journal of Roi Kaensarn Academic*, 7(3), 334–344.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10, ฉบับปรับปรุงใหม่). สุวีริยาสาส์น.

ปกรณกิตต์ ม่วงประสิทธิ์, วิไลพร ปัจฉิมเพ็ชร, และ ณัฐชา บุญมีลาภ. (2561). กระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้โครงสร้างซีท. *วารสารบัณฑิตวิจัย (Journal of Graduate Research)*, 9(1), 93–113.

ปวีศา ศิริตัน. (2561). การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยพะเยา].

ปรียาภรณ์ บุญศรีทุม, สุธิมาส คำมุง, ปิยะชาติ ประทุมพร, สุนีย์ ยังสว่าง, และ จรัสศรี รูปขำดี. (2564). *การศึกษาการบริหารงานแผนและงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแพร่* [รายงานการวิจัย]. สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก.

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา*, 130(42 ก), 17 พฤษภาคม 2556.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. สำนักพิมพ์คณะกรรมการการกฤษฎีกา.

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

- พิมลพรรณ สว่างสิงขร, และ วรณรี ปานศิริ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษากลุ่มที่ 1-8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(1), 217-229.
- ภาณุมาต พงษ์เส็ง. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- มูฮำมัดตอญ์ดิน เจ๊ะแว. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา].
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา, 134(40 ก), 6 เมษายน 2560.
- ลีลาวดี เสมสมบูรณ์. (2565). ผลการใช้วีซีพี (PECS) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น].
- วรเดช มีแสงอรุทกุล. (2564). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านชาดกสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 158-168.
- วีรพงษ์ สำมา, ประเมศร์ กลิ่นหอม, และ มิตภาณี พุ่มกล่อม. (2566). แนวทางการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *Journal of Institute of Trainer Monk Development*, 6(1), 157-171.
- สมฤดี พลละวุฒิไธทย. (2565). การบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2567). *รายงานสถานศึกษาพิเศษประจำปี*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Allam, J., & Martin, J. (2021). Special education classroom environments: Challenges and best practices. *Journal of Inclusive Education*, 15(3), 45-62.

- Carly, B., & Elizabeth, E. (2024). Perspectives of special education teachers and paraprofessionals on working together in general education settings. *International Journal of Inclusive Education*, 28(14), 3341–3356.
- Ganji, M., Alavi, S., & Khosravi, F. (2022). The effects of age, gender, and teaching experience on classroom management behaviors. *Journal of Educational Management and Development*, 8(3), 112–120.
- Gunyel, H., & Bilgivar, O. (2023). Teachers' attitudes toward educational research in terms of various variables. *International Journal of Educational Research Review*, 8(4), 251–260.
- Gulick, L., & Urwick, L. (Eds.). (1937). *Papers on the science of administration*. Institute of Public Administration, Columbia University.
- Likert, R. (1993). A technique for the measurement of attitudes. In M. Cook & L. M. D. (Eds.), *The measurement of attitudes* (pp. 1–55). Garland Publishing.
- Torff, B., & Sessions, D. (2008). Factors associated with teachers' attitudes about professional development. *Teacher Education Quarterly*, 35(2), 123–133.

การสำรวจปัญหาและความคิดเห็นของผู้สอนงานในร้านกาแฟ
จากการสอนงานนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรม

EXPLORING PROBLEMS AND OPINIONS OF COFFEE SHOP JOB COACHES
IN SUPPORTING STUDENTS WITH EMOTIONAL AND BEHAVIORAL DIFFICULTIES

Received: June 21, 2025

Revised: June 23, 2026

Accepted: June 27, 2026

สุปัทญญา สมบุญวิบูลย์¹ และ ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์²

Supatinya Somboonviboon¹ and Pawinee Srisukwatananan²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
²รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

¹Corresponding author, E-mail: Supatinya.n@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาที่ผู้สอนงานในร้านกาแฟสังเกตได้ขณะนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมปฏิบัติงาน และเพื่อนำเสนอความคิดเห็นของผู้สอนงานในการช่วยเหลือนักเรียน การวิจัยใช้วิธีการสำรวจเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้สอนงานในร้านกาแฟจำนวน 2 คน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สอนงานรายงานพฤติกรรมการทำงานในร้านกาแฟของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม ดังนี้ ความเหนื่อยล้าทางกาย การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมระหว่างนักเรียนและลูกค้า มีข้อผิดพลาดในงานรับออเดอร์และการชงเครื่องดื่ม พบพฤติกรรมหลักเลื่องงานในช่วงเวลาที่ร้านยุ่ง ผู้สอนงานได้เสนอแนวทางช่วยเหลือ ดังนี้ จัดทำคู่มือการทำงานประกอบรูปภาพ การให้ความสำคัญกับการทบทวนคำสั่งซื้อ องค์กรควรปรับตารางการทำงานของนักเรียนให้ยืดหยุ่น และการอบรมผู้สอนงานเกี่ยวกับเทคนิคการสอนงานนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม

คำสำคัญ: พฤติกรรมการทำงานของนักเรียนในร้านกาแฟ, ภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรม, ผู้สอนงาน, การเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน

ABSTRACT

This research aims to explore the problems observed by coffee shop job coaches while students with emotional and behavioral difficulties work in a coffee shop, as well as to present the job coaches' opinions on how to assist these students. The study employed a qualitative approach through semi-structured interviews with two job coaches in the coffee shop.

The findings revealed that job coaches reported various behaviors exhibited by students with emotional and behavioral difficulties while working in the coffee shop, including physical fatigue, inappropriate communication between students and customers, errors in taking orders and preparing beverages, and avoidance of tasks during busy periods. The job coaches proposed several support strategies, including the development of a visual work manual, emphasizing the importance of order review, making student work schedules more flexible, and training job coaches on techniques for instructing students with emotional and behavioral difficulties.

Keywords: Work Behavior of Students in Coffee Shops, Emotional and Behavioral Difficulties, Job Coach, School-to-Work Transition

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

ปัญหาสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นในประเทศไทยเป็นประเด็นที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา จากรายงานประจำปีของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ปี (2566) พบว่าปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรมเป็นหนึ่งในปัญหาหลักที่พบในเด็กและวัยรุ่นไทย สะท้อนจากสถิติผู้รับบริการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 9,023 รายในปี 2564 เป็น 9,907 รายในปี 2565 และ 10,589 รายในปี 2566

ข้อมูลจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) รายงานว่ามีนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรมจำนวนทั้งหมด 5,506 คน จากจำนวนทั้งหมดของนักเรียนพิการทุกประเภทจำนวน 377,501 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.46 แม้สัดส่วนนักเรียนกลุ่มนี้จะไม่สูงมากเมื่อเทียบกับความบกพร่องประเภทอื่น แต่นักเรียนกลุ่มนี้มีความต้องการการดูแลและการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเฉพาะ

นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรมมีข้อจำกัดที่เฉพาะเจาะจงซึ่งส่งผลกระทบต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงานในระยะยาว การศึกษาของ Wagner และ Newman (2012) เกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคตของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำเสนอข้อมูลจากการศึกษาระยะยาวระดับชาติ โดยใช้ข้อมูลจาก National Longitudinal Transition Study (NLTS) และ National Longitudinal Transition Study-2 (NLTS2) ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มนี้เผชิญกับความท้าทายในการเข้าสู่การทำงานมากกว่าผู้พิการประเภทอื่น ๆ โดยมีเพียงร้อยละ 50 ที่สามารถหางานได้ภายในสี่ปีหลังจบการศึกษา ร้อยละ 65 มีภาวะซึมเศร้าหรือวิตกกังวล และร้อยละ 60 มี

ปัญหาในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งผลต่อการรักษางานและพัฒนาอาชีพในระยะยาว นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าร้อยละ 45 มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ร้อยละ 40 ต้องพึ่งพาสวัสดิการรัฐ และมีเพียงร้อยละ 30 ที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ

ปัญหาการจ้างงานของคนพิการยังคงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ แม้จะมีการพัฒนากฎหมายและนโยบายสนับสนุนการจ้างงานคนพิการอย่างต่อเนื่อง แต่การนำไปสู่การปฏิบัติยังเผชิญกับความท้าทาย จากรายงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศประจำปี 2023 พบว่าในจำนวนประชากรที่มีความพิการในวัยทำงานทั่วโลกถึง 785 ล้านคน มีเพียงร้อยละ 20 ที่มีการจ้างงาน เนื่องจากอุปสรรคทางกายภาพ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก และทัศนคติเชิงลบของนายจ้าง (International Labour Organization, 2023)

สถานการณ์ในประเทศไทยยิ่งน่ากังวล โดยการศึกษาของ ทวี เชื้อสุวรรณทวี และคณะ (2558) พบว่าคนพิการมีอัตราการจ้างงานเพียง 8.01% แม้ว่าจะมีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ประสบปัญหาจากการขาดผู้สอนงานเพื่อเชื่อมโยงกับนายจ้าง ความกังวลของนายจ้างเกี่ยวกับการปรับสภาพแวดล้อม และความจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดการค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีของนายจ้างต่อคนพิการ

จากสถานการณ์การจ้างงานผู้พิการที่น่ากังวลข้างต้น การเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนสู่การทำงานจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม การศึกษาของ Nochajski และ Schweitzer (2014) ได้พัฒนาโมเดลสาธิตการเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนสู่การทำงาน (STWTP) โดยศึกษากับนักเรียน 47 คน อายุ 14-19 ปี ที่มีปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรม ในโรงเรียนพิเศษรัฐนิวยอร์ก ผลการศึกษพบว่าโมเดลที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 4 ระยะสำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้ในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในชุมชน ประสบการณ์การทำงานแบบมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ (Supported Work Experience) และการจ้างงานจริงในตลาดแรงงานทั่วไป (Competitive Employment) หรือการติดตามดูแลต่อเนื่องหลังได้งาน (Follow-Up) โดยพบว่า 30% ของผู้เข้าร่วมได้รับการจ้างงานและ 81% ของผู้ที่ผ่านระยะที่ 3 สามารถรักษางานไว้ได้อย่างน้อย 1 ปี

ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านของ Schlossberg, Waters, และ Goodman (1984) ให้กรอบแนวคิดที่สำคัญในการเข้าใจกระบวนการเปลี่ยนผ่านของนักเรียน โดยเป็นแนวคิดที่อธิบายว่าบุคคลเผชิญและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างไร โดยมุ่งเน้นที่การรับรู้และการให้ความหมายของบุคคลต่อเหตุการณ์มากกว่าตัวเหตุการณ์เอง ทฤษฎีนี้เสนอกรอบแนวคิดที่ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่าน ได้แก่ สถานการณ์ (Situation) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บริบทแวดล้อม ความท้าทาย และโอกาสการจ้างงานในพื้นที่ ลักษณะตัวตนของนักเรียน (Self) ที่มุ่งเน้นการประเมินความพร้อม ความสามารถ ความสนใจ และข้อจำกัดของนักเรียนแต่ละคนเพื่อจับคู่กับงานที่เหมาะสม การสนับสนุน (Support) ซึ่งเน้นการจัดระบบช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากโรงเรียน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลยุทธ์ (Strategies) ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงผ่านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการฝึกอาชีพ

ในกระบวนการเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่การเปลี่ยนผ่าน บทบาทของผู้สอนงาน (Job Coach) เป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนนักเรียนสู่การปฏิบัติงาน Matuska และ Job Coach Project team (2017) อธิบายไว้ว่า

ผู้สอนงานมีหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจ ประเมินความสามารถ ฝึกอบรมทักษะที่จำเป็น ให้สนับสนุนนักเรียนและนายจ้างในสถานที่ทำงาน โดยเป็นตัวกลางระหว่างผู้ฝึกงานกับนายจ้าง และค่อยๆ ลดความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพึ่งพาตนเอง รวมถึงมีหน้าที่ติดตามและประเมินผลการทำงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ในการดำเนินงานผู้สอนงานมักเผชิญกับความท้าทายและปัญหาหลายประการในการสนับสนุนการจ้างงานของคนพิการ ซึ่งรวมถึงการจับคู่งานที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนที่มีความบกพร่องรุนแรง โดยนายจ้างมักคาดหวังให้นักเรียนทำงานได้เหมือนคนทั่วไป นอกจากนี้ยังมีความกังวลของนายจ้างเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและการขาดการสนับสนุน รวมถึงความยากลำบากในการประเมินความพร้อมของนักเรียนและสภาพแวดล้อมการทำงาน การสอนงานต้องปรับให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียน และการสร้างการสนับสนุนตามธรรมชาติจากเพื่อนร่วมงานก็เป็นเรื่องท้าทาย ผู้สอนงานยังต้องจัดการกับความท้าทายในสถานการณ์เฉพาะและทำงานร่วมกับครอบครัวและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Ogawa et al., 2012)

จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต พบว่าในประเทศไทยมีหน่วยงานและองค์กรที่ช่วยเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสู่การทำงานหลายแห่ง เช่น มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการที่ให้การฝึกอบรมในด้านการซ่อมคอมพิวเตอร์และการออกแบบกราฟิก รวมถึงกรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่สนับสนุนการฝึกวิชาชีพหลากหลายสาขาแก่ผู้พิการ เช่น ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า การทำอาหารและเบเกอรี่ เป็นต้น อีกทั้งยังมีโครงการจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่ส่งเสริมการฝึกงานร่วมกับสถานประกอบการเพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงานสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ศูนย์ฝึกอาชีพขององค์กรเอกชนแห่งหนึ่งที่เป็นพื้นที่ศึกษาในการวิจัยนี้ องค์กรเอกชนแห่งนี้นับว่าพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลที่มีความพิการ โดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงาน สร้างโอกาสในการมีงานทำ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจของคนในสังคม ผ่านโปรแกรมการเตรียมความพร้อมผู้พิการเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน โดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่มีภาวะออทิสติก ดาวน์ซินโดรม และผู้มีพัฒนาการช้า ในการดำเนินงานขององค์กรแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักที่ทำงานประสานกัน ประกอบด้วย 1) ศูนย์ฝึกอาชีพ 2) ธุรกิจเพื่อสังคม ประกอบด้วยร้านกาแฟและศูนย์ให้บริการด้านเอกสาร ที่เปิดดำเนินการเพื่อเป็นพื้นที่ฝึกประสบการณ์การทำงานจริงให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษควบคู่ไปกับการเรียนในศูนย์ฝึกอาชีพ และ 3) หน่วยสนับสนุนการจ้างงานภายนอก ที่ทำงานร่วมกับบริษัทต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักการจ้างงานแบบมีส่วนร่วมในสังคม

องค์กรได้พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสอนงานของ Ogawa และคณะ (2012) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะนักเรียนผ่านกระบวนการที่มีโครงสร้างและกำหนดเป้าหมายชัดเจน วิเคราะห์งานเป็นขั้นตอนผ่านการลงมือทำ พร้อมให้คำแนะนำและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง โดยผู้ที่สนใจเข้าเรียนต้องผ่านการทดลองเรียน 1 วันและสัมผัสประสบการณ์ทำงานหลากหลายในช่วง 1 เดือนแรก เพื่อค้นหาความถนัดและออกแบบแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคลก่อนจะนำไปสู่การวางแผนเป้าหมายการฝึกในขั้นถัดไป

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

แนวทาง Place-Train-Fade เป็นกลยุทธ์หลักในการสอนงาน ประกอบด้วยการจัดวางในตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน การฝึกปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริงภายใต้การกำกับดูแลจากผู้สอนงานที่ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะทาง และการลดการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการพึ่งพาตนเองของนักเรียน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของครอบครัวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยส่งเสริมให้ครอบครัวมีบทบาทในการให้ข้อมูล ติดตามพัฒนาการ และวางแผนการสนับสนุนร่วมกันทุก 6 เดือน รวมถึงการนำแนวทางการพัฒนาไปใช้อย่างต่อเนื่องที่บ้าน

องค์กรได้พัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมผู้สอนงานที่ครอบคลุม โดยแบ่งผู้สอนงานออกเป็น 2 ทีมหลัก ได้แก่ ทีมผู้สอนงานสหวิชาชีพที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาวิชาชีพ เช่น นักกิจกรรมบำบัด นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษ และนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งมีหน้าที่สอนทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ทักษะการทำงาน และทักษะการเข้าสังคม และผู้สอนงานในร้านกาแฟที่ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง

ทั้งสองทีมจะต้องผ่านกระบวนการทดลองงาน 1 วัน การฝึกอบรมด้านวิสัยทัศน์องค์กร การตระหนักรู้เกี่ยวกับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และกลยุทธ์การสอนงาน รวมถึงได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องผ่านระบบพี่เลี้ยง การประชุมรายเดือน และคลาสให้ความรู้เป็นประจำ

การติดตามผลและประเมินความพร้อมของนักเรียน ดำเนินการโดยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองนักเรียน และทีมผู้สอนงานสหวิชาชีพ เริ่มจากการประเมินเบื้องต้นและตั้งเป้าหมายในเดือนแรก มีการประเมินพัฒนาการและปรับแผนทุก 6 เดือน โดยแบ่งการประเมินเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ทักษะการทำงานพื้นฐาน ทักษะชีวิต และทักษะการจ้างงาน

องค์กรแห่งนี้พบว่าตลอด 8 ปีที่ผ่านมา นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรมเข้ามารับบริการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาทั่วไปได้ จึงหันมาพัฒนาทักษะและเตรียมความพร้อมเข้าสู่การทำงานผ่านระบบการฝึกอาชีพทางเลือก โดยใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 4 ปีในการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การจ้างงาน ปัจจุบันมี 3 คนที่ได้รับการจ้างงานภายใต้ระบบการมีพี่เลี้ยงคอยติดตามและให้คำแนะนำตลอดการทำงาน (supported employment) และอีก 5 คนที่ยังอยู่ในระหว่างการฝึกงาน

จากบันทึกการประชุมของทีมสหวิชาชีพและผู้สอนงานในร้านกาแฟ พบว่าผู้สอนงานสังเกตเห็นปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนขณะปฏิบัติงานหลายประการ โดยเฉพาะการไม่ให้ความร่วมมือ การหลีกเลี่ยงงาน และการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสถานที่ทำงาน และปัญหาดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นระหว่างสอนงานยังคงมีอยู่ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการเรียนรู้และการทำงานในสภาพแวดล้อมจริง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการสำรวจปัญหาและความคิดเห็นของผู้สอนงานในร้านกาแฟ เพื่อเข้าใจถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการสอนงานนักเรียนกลุ่มนี้ นอกจากนี้ยังมุ่งหวังที่จะหาแนวทางในการพัฒนาการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเน้นให้ผู้สอนงานมองเห็นปัญหาในบริบทการทำงานและปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำงาน การสำรวจนี้จะช่วยให้ผู้สอนงานเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง รวมถึงแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการสอนหรือการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาองค์กร ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงกระบวนการสอนงาน และพัฒนาระบบสนับสนุนการฝึกงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และ พฤติกรรมเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผลในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจปัญหาที่ผู้สอนงานนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมสังเกตได้ขณะปฏิบัติงานในร้านกาแฟ
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้สอนงานในร้านกาแฟในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วยผู้สอนงานในร้านกาแฟ จำนวน 2 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้:

- 1) มีประสบการณ์ทำงานด้านกาแฟ 5 ปี
 - 2) มีประสบการณ์การทำงานกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 1 ปี
 - 3) ผ่านการฝึกอบรมและการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจากทีมผู้สอนงานสหวิชาชีพ
- ภาระการสอนงานนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ผู้สอนงานคนที่ 1 สอนนักเรียนจำนวนทั้งหมด 14 คน เป็นนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรม 2 คน

ผู้สอนงานคนที่ 2 สอนนักเรียนจำนวนทั้งหมด 13 คน เป็นนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรม 3 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ศึกษาผู้สอนงานในร้านกาแฟขององค์กรเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนจะมีตารางฝึกงานคนละ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที เนื้อหาการสอนงานครอบคลุม 7 สถานการณ์การทำงาน ดังนี้

- 1) การมาถึงที่ทำงาน ผู้สอนงานสอนการกล่าวทักทาย การตรวจสอบรายการงานที่ต้องทำและการเริ่มต้นงานด้วยตนเอง รวมถึงให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลาและการเริ่มปฏิบัติงานด้วยตนเอง
- 2) การต้อนรับลูกค้า ผู้สอนงานสอนการแสดงออกในการกล่าวทักทายด้วยโทนน้ำเสียงที่เหมาะสมและกริยาท่าทางที่สุภาพ การเสิร์ฟขวดน้ำ แก้วน้ำและเมนูเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการ
- 3) การรับคำสั่งซื้อของลูกค้า ผู้สอนงานสอนการใช้เครื่อง POS เพื่อรับคำสั่งซื้ออาหารและเครื่องดื่มจากลูกค้าอย่างถูกต้อง การทวนคำสั่งซื้อ และการส่งต่อคำสั่งซื้อให้ทีมครัว
- 4) การชงเครื่องดื่ม ผู้สอนงานสอนการค้นหาสูตรเครื่องดื่ม การเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบ การทำเครื่องดื่มตามสูตร การรักษาความสะอาด และการจัดเก็บอุปกรณ์ที่ใช้แล้วหลังใช้งาน

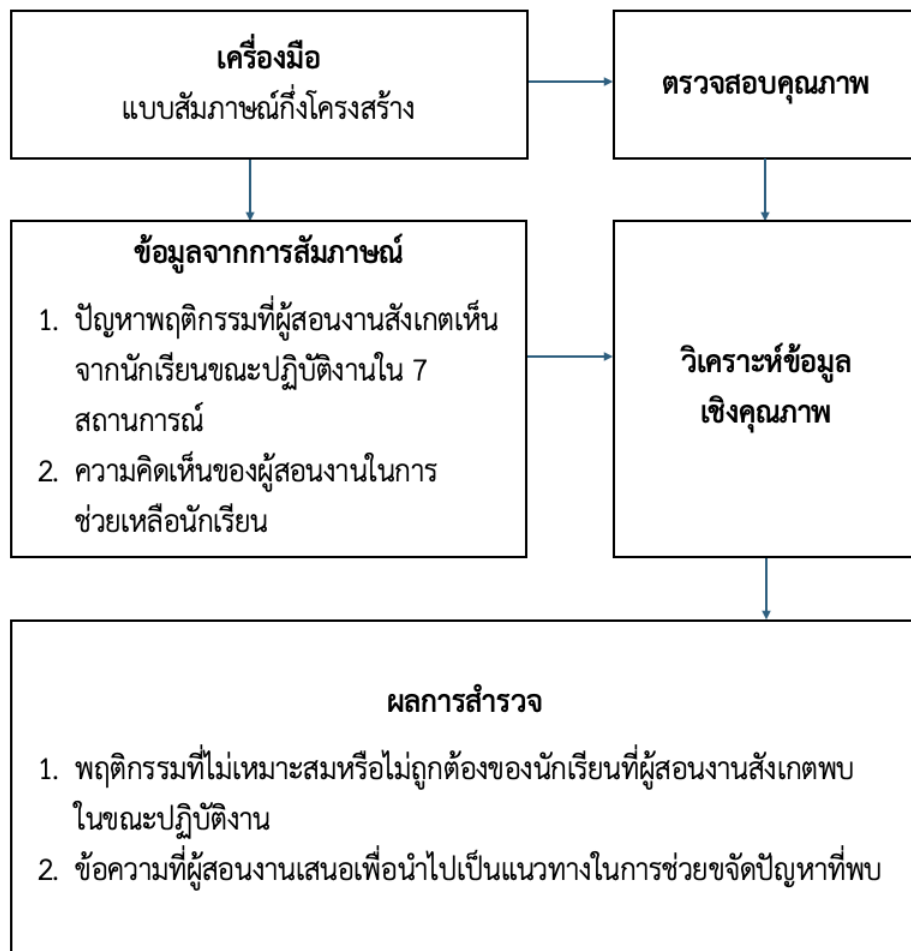
วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

5) การเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม ผู้สอนงานสอนการจัดเตรียมอุปกรณ์การกินและการพูดคุยขณะเสิร์ฟ การรักษาความสะอาดและสุขอนามัยขณะเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่มให้ลูกค้า

6) การเก็บโต๊ะและทำความสะอาดพื้นที่ ผู้สอนงานสอนการจัดเก็บอุปกรณ์บนโต๊ะหลังลูกค้าเข้ามาใช้บริการและนำไปวางให้ถูกที่ การหาและเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการทำความสะอาดแต่ละประเภท

7) การสิ้นสุดเวลาทำงาน ผู้สอนงานสอนการตรวจสอบความเรียบร้อยของงาน การตรวจสอบทรัพย์สินส่วนตัว การเก็บผ้ากันเปื้อนในจุดที่กำหนด และการกล่าวขอบคุณก่อนออกจากร้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือผู้สอนงานในร้านกาแฟขององค์กรเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 2 คน โดยผู้สอนงานแต่ละคนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ตนรับผิดชอบคนละ 1 คน

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ผู้สอนงานในร้านกาแฟปฏิบัติงานภายใต้การให้คำแนะนำของทีมสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยนักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด และนักการศึกษาพิเศษ โดยมีการประชุมร่วมกันเป็นประจำทุกเดือนเพื่อติดตามความก้าวหน้า และรับคำแนะนำในการสอนงาน

ข้อมูลนักเรียนที่เป็นประเด็นในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 2 คน ดังนี้

1) นักเรียนเอ อายุ 16 ปี ได้รับการวินิจฉัยว่ามีโรควิลเลียมซินโดรม เข้าร่วมโครงการฝึกงานในร้านกาแฟเป็นเวลา 2 ปี มีจุดแข็งในด้านการสื่อสารและให้บริการลูกค้า แต่มีความไวทางอารมณ์สูงมาก สามารถรับรู้และตีความสีหน้าท่าทางของผู้อื่นได้อย่างละเอียดอ่อน และมักแสดงปฏิกิริยาทางอารมณ์อย่างรุนแรงเมื่อได้รับคำแนะนำ

2) นักเรียนบี อายุ 20 ปี ได้รับการวินิจฉัยว่ามีโรคสมาธิสั้นร่วมกับภาวะออทิสซึม เข้าร่วมโครงการฝึกงานในร้านกาแฟเป็นเวลา 1 ปี มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการทำเครื่องดื่มได้อย่างรวดเร็ว แต่มักแสดงพฤติกรรมก่อกวนเพื่อนและพฤติกรรมทำร้ายตนเองเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ไม่พอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดที่ครอบคลุมประเด็นตามตัวแปรที่กำหนดในคำถามวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความพร้อมและทักษะในการทำงานแต่ละสถานการณ์ ครอบคลุม 7 สถานการณ์การทำงาน ได้แก่ เมื่อนักเรียนมาถึงที่ทำงาน การต้อนรับลูกค้า รับคำสั่งซื้อของลูกค้าอาหารและเครื่องดื่ม ชงเครื่องดื่ม เสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม เก็บโต๊ะและทำความสะอาดพื้นที่ในร้าน และเมื่อนักเรียนสิ้นสุดเวลาทำงาน 2) วิธีการที่ผู้สอนงานให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือนักเรียน เมื่อนักเรียนแสดงความพร้อมไม่พร้อมในการทำงาน รวมถึงการประเมินวิธีการที่ผู้สอนงานใช้ และ 3) ความคิดเห็นของผู้สอนงานต่อแนวทางให้การช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเพิ่มคุณภาพของทักษะการทำงาน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 2) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในคำถาม ความเหมาะสมของลำดับคำถาม และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และ 3) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและผลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับประเด็นจริยธรรมในการวิจัย ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 2 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และการนำข้อมูลไปใช้อย่างชัดเจน 2) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมวิจัยถูกเก็บเป็นความลับ โดยใช้นามสมมติแทนชื่อจริงในการนำเสนอผลการวิจัย 3) ผู้วิจัยพยายามลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่อาจกระทบต่อความรู้สึกหรือสถานะการทำงานของผู้ให้ข้อมูล 4) ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิขอถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และ 5) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยอย่างตรงไปตรงมาตามข้อมูลที่ได้รับ โดยไม่บิดเบือนหรือตีความเกินกว่าข้อมูลที่มี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเตรียมการก่อนเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมก่อนการเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) ขออนุญาตและการประสานงาน โดยส่งจดหมายขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการถึงผู้บริหารองค์กร และประสานงานกับผู้สอนงานกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 คนผ่านทางอีเมลเพื่อบอกหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ที่เหมาะสม 2) ส่งเอกสารชี้แจงการสัมภาษณ์ให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้า 3 วัน โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รายการคำถาม ขั้นตอนดำเนินการในวันสัมภาษณ์ การรักษาความลับ และสิทธิของผู้ให้สัมภาษณ์ และ 3) เตรียมความพร้อมและอุปกรณ์ โดยจัดทำคู่มือในการสัมภาษณ์ ทบทวนคำถาม และตรวจสอบอุปกรณ์บันทึกเสียงพร้อมแบตเตอรี่สำรอง

2) การดำเนินการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ก่อนเริ่มสัมภาษณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และระยะเวลาในการสัมภาษณ์ อธิบายจริยธรรมการวิจัย การรักษาความลับ และการใช้ข้อมูล พร้อมขออนุญาตบันทึกเสียงและให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามในหนังสือแสดงความยินยอม 2) ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามคำถามที่เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 60-90 นาทีต่อคน บันทึกเสียงตลอดการสัมภาษณ์โดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล และใช้เทคนิคการถามคำถามเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจนยิ่งขึ้น และ 3) หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามหรือเพิ่มเติมประเด็นที่ต้องการแบ่งปัน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของไฟล์บันทึกเสียง กล่าวขอบคุณและแจ้งถึงการส่งสรุปผลการวิเคราะห์เบื้องต้นให้ตรวจสอบในภายหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การถอดเทปสัมภาษณ์ ผู้วิจัยถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำจากการสัมภาษณ์ผู้สอนงานทั้ง 2 คน 2) การถอดเสียงข้อความ ผู้วิจัยตัดข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องออก เหลือเฉพาะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคำถามวิจัย พร้อมทั้งจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรภาษาไทยที่สมบูรณ์ 3) การทำรหัสข้อมูลจากการถอดเสียงข้อความ ผู้วิจัยให้รหัสข้อมูลปัญหาในประเด็นย่อยๆ จากประเด็นหลักตามสถานการณ์การทำงานในร้านกาแฟทั้ง 7 สถานการณ์ 4) การแจกแจงข้อความลงในตาราง ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลในรูปแบบตารางเพื่อแยกข้อมูลที่จะใช้ในการรายงานผล ประกอบด้วย วิธีการสอน

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

พฤติกรรมนักเรียน กลยุทธ์การตอบสนอง การประเมินตนเอง แนวทางการช่วยเหลือ และความคิดเห็น 5) การอ่านและสรุปข้อมูลตามประเด็น ผู้วิจัยอ่านและสรุปข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วตามประเด็นต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแปลผล และ 6) การรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ ผู้วิจัยวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล 3 วิธี ได้แก่ 1) การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยเก็บข้อมูลจากผู้สอนงานทั้ง 2 คน แยกเป็นรายบุคคล 2) การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล โดยส่งสรุปผลการวิเคราะห์เบื้องต้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้อง และ 3) การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบวิธีการและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1) ปัญหาที่ผู้สอนงานนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมสังเกตได้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สอนงานทั้งสองคน พบปัญหาที่สังเกตได้ขณะนักเรียนปฏิบัติงาน ดังนี้

รายละเอียดงานในแต่ละสถานการณ์		ผู้สอนงานคนที่ 1	ผู้สอนงานคนที่ 2
ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย		
1. เมื่อนักเรียนมาถึงที่ทำงาน	สภาพร่างกายและจิตใจ	นักเรียนแสดงถึงความเหน็ดเหนื่อยจากการวิ่งมาจากวิชาเรียนก่อนหน้าซึ่งอยู่ค่อนข้างไกลจากสถานที่ฝึกงาน	นักเรียนไม่อยากมาฝึกงานและมาสาย 15 -30 นาที ในทุกครั้ง
	สภาวะอารมณ์ที่แปรปรวน	มาถึงด้วยอารมณ์เศร้า ร้องไห้และกังวลในบางวัน	นักเรียนเผชิญเรื่องที่กระทบกับความรู้สึก นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ทักทายในบางวัน
2. การต้อนรับลูกค้า	ขาดการตระหนักรู้ขอบเขตในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	นักเรียนถูกสิ่งเร้ารอบข้างดึงความสนใจไปจากงานหลัก เช่น พูดคุยกับลูกค้าจนลืมทำงานและถามเรื่องส่วนตัวของลูกค้า	นักเรียนทำเสียงแห่ขณะปฏิบัติงานในร้าน และไม่ทักทายลูกค้าหากไม่ได้รับการกระตุ้นเตือน
3. การรับคำสั่งซื้อของลูกค้าอาหารและเครื่องดื่ม	ประสบปัญหาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือไม่คุ้นเคย	นักเรียนไม่ทวนชื่อเครื่องดื่มที่ลูกค้าสั่งและไม่สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองเมื่อลูกค้าชำระด้วยเงินสดเนื่องจากไม่มั่นใจในการใช้เงิน	นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและหลีกเลี่ยงเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีลูกค้าเยอะ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

รายละเอียดงานในแต่ละสถานการณ์		ผู้สอนงานคนที่ 1	ผู้สอนงานคนที่ 2
ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย		
	การรับคำสั่งซื้อของลูกค้าผิดพลาด	นักเรียนไม่ทวนคำสั่งซื้อของลูกค้าที่ลูกค้าสั่งขณะรับคำสั่งซื้อของลูกค้า และผู้สอนงานไม่ได้ให้ความสำคัญกับขั้นตอนนี้ จึงทำให้รับคำสั่งซื้อและทำเครื่องดื่มผิดในบางครั้ง	
4. การชงเครื่องดื่ม	ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางประสาทสัมผัส	นักเรียนปฏิเสธการทำเครื่องดื่มกาแฟ เนื่องจากไม่ชอบกลิ่นกาแฟ	นักเรียนมีประสาทสัมผัสไวต่อเสียงต่าง ๆ เช่น เสียงเครื่องปั่น รวมถึงมีความไวต่อความร้อน เช่น ปฏิเสธการเสิร์ฟเครื่องดื่มร้อน
	การปฏิบัติตามขั้นตอนการชงเครื่องดื่ม	นักเรียนเติมน้ำแข็งในแก้วก่อนเทเครื่องดื่มไม่ตรงตามปริมาณที่ผู้สอนงานเคยสอน	นักเรียนไม่สามารถทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง ผู้สอนงานต้องคอยกระตุ้นเตือนบ่อยครั้งเพื่อเรียกให้นักเรียนกลับมาทำเครื่องดื่มให้สำเร็จ
5. การเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม	ขาดการทำงานด้วยตนเองในการทำงาน	นักเรียนสับสนการใช้แก้วและฝาที่ถูกต้องสำหรับเครื่องดื่มแต่ละประเภท	ผู้สอนงานต้องคอยบอกทุกครั้งเพื่อให้นักเรียนหยิบเครื่องปรุงที่ถูกต้องกับแต่ละเมนูอาหาร
	การรักษาความสะอาดขณะเสิร์ฟอาหาร		นักเรียนไม่ระมัดระวังและเผลอนำมือไปสัมผัสอาหารหรือเครื่องดื่มขณะเสิร์ฟ
6. การเก็บโต๊ะและทำความสะอาดสะอาดพื้นที่ในร้าน	การเช็ดทำความสะอาดโต๊ะ	นักเรียนไม่ตรวจสอบความเรียบร้อยขณะทำความสะอาดโต๊ะ	นักเรียนปฏิเสธการเช็ดโต๊ะและเมื่อต้องทำมักจะเช็ดแบบรวดเร็วและไม่ตรวจสอบความเรียบร้อย
	ทำรักษาความสะอาดของร้าน		นักเรียนปฏิเสธงานทำความสะอาดร้านตามรายการที่กำหนด เช่น จัดเรียงหมอน

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

รายละเอียดงานในแต่ละสถานการณ์		ผู้สอนงานคนที่ 1	ผู้สอนงานคนที่ 2
ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย		
			เช็คกระจก โดยเฉพาะในช่วงไม่มีลูกค้า
7. เมื่อนักเรียนสิ้นสุดเวลาทำงาน	การควบคุมตนเอง การจดจ่อ และการรักษาความสนใจในการทำงาน	ผู้สอนงานต้องคอยกระตุ้นเตือนให้นักเรียนตรวจสอบความเรียบร้อยของงานเมื่อใกล้ถึงเวลาเลิกงาน และมักจะแสดงถึงความรีบร้อน เช่น ปิดประตูตู้เย็นเสียงดัง	เมื่อต้องทำงานที่ไม่ชอบมักจะหลบหนีกลับไปที่ศูนย์ฝึกอาชีพ หรือบางวันเมื่อทำงานเสร็จจะวิ่งกลับไปเลยโดยไม่ตรวจสอบความเรียบร้อยและแจ้งให้ผู้สอนงานทราบ

2) ความคิดเห็นของผู้สอนงานต่อแนวทางให้การช่วยเหลือนักเรียนขณะปฏิบัติงาน

2.1) ความคิดเห็นของผู้สอนงานคนที่ 1

2.1.1) ปรับโครงสร้างการทำงานให้ยืดหยุ่น

ผู้สอนงานเสนอให้คณะผู้บริหารปรับเวลาการเริ่มงานให้ยืดหยุ่น เช่น หากกำหนดเวลาเริ่มงานไว้ที่ 10:50 น. สามารถเลื่อนเป็น 10:55 น. เพื่อช่วยลดความกังวลของนักเรียนในช่วงการเปลี่ยนคาบเรียน

2.1.2) ให้ความสำคัญกับการทวนคำสั่งซื้อของลูกค้า

ผู้สอนงานเสนอให้ฝึกนักเรียนให้ทวนคำสั่งซื้อของลูกค้า เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการทำเครื่องดื่มและเพิ่มความมั่นใจในการทำงาน

2.1.3) จัดทำสื่อการสอนเพิ่มเติม

ผู้สอนงานเสนอให้ผู้สอนงานทีมสหวิชาชีพช่วยกันจัดทำสื่อประกอบการสอน เช่น สื่อที่แสดงปริมาณน้ำแข็งที่เหมาะสม และประเภทของแก้วหรือฝาที่ใช้กับเครื่องดื่มแต่ละประเภท เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่ายและทำงานด้วยตนเองได้มากขึ้น

2.1.4) อบรมพัฒนาความรู้ของผู้สอนงาน

ผู้สอนงานเสนอให้ผู้สอนงานทีมสหวิชาชีพจัดอบรมอย่างต่อเนื่องให้แก่ผู้สอนงานในร้านกาแฟ โดยเน้นเรื่องกลยุทธ์และเทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พร้อมทั้งจัดอบรมให้สอดคล้องกับตารางเวลาของผู้สอนงาน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าร่วมได้

2.1.5) อัปเดตข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับนักเรียน

ผู้สอนงานเสนอให้ทีมผู้สอนงานสหวิชาชีพแจ้งข้อมูลสำคัญที่อาจกระทบต่ออารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียน เช่น เพื่อนสนิทของนักเรียนลาออก เพื่อให้ผู้สอนงานได้เตรียมตัวรับมือและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

2.2 ความคิดเห็นของผู้สอนงานคนที่ 2

2.2.1) เพิ่มการสื่อสารระหว่างทีมผู้สอนงาน

ผู้สอนงานเสนอให้เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างทีมผู้สอนงานสหวิชาชีพและผู้สอนงานในร้านกาแฟ โดยส่งต่อข้อมูลสำคัญที่อาจกระทบต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียน เช่น กิจกรรมที่นักเรียนทำในศูนย์ฝึก เพื่อให้ผู้สอนงานสามารถปรับการสอนให้เหมาะสม

2.2.2) ส่งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักเรียน

ผู้สอนงานเสนอให้ทีมผู้สอนงานสหวิชาชีพส่งข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน วิธีการสอนที่เหมาะสม และสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้ผู้สอนงานในร้านสามารถเตรียมตัวรับมือและปรับการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

2.2.3) สนับสนุนการทำงานร่วมกันในช่วงเริ่มต้น

ผู้สอนงานเสนอให้ทีมผู้สอนงานสหวิชาชีพเข้ามาช่วยสอนในช่วงแรกที่นักเรียนเริ่มฝึกงาน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรม เพื่อให้ผู้สอนงานในร้านได้เรียนรู้แนวทางการจัดการที่เหมาะสม

2.2.4) ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว

ผู้สอนงานเสนอให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทักษะการทำงานของนักเรียน เช่น ช่วยให้นักเรียนฝึกทำความสะอาดที่บ้าน และให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสุขอนามัย เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนงานทั้งสองคนพบปัญหาหลากหลายของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมขณะปฏิบัติงานในร้านกาแฟ รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้สอนงานในการช่วยเหลือผลการวิจัยนำมาอภิปรายโดยใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน ของ Schlossberg, Waters, และ Goodman (1984) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4S ประกอบด้วย 1) สถานการณ์ (Situation) 2) ลักษณะตัวตนของนักเรียน (Self) 3) การสนับสนุน (Support) และ 4) กลยุทธ์ (Strategies) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สู่สภาพแวดล้อมการทำงาน

ปัญหาที่ผู้สอนงานนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมสังเกตได้

1) ปัญหาด้านสถานการณ์

ปัญหาการมาสายอย่างสม่ำเสมอ 15-30 นาที และความเหนื่อยล้าจากการเดินทางระหว่างคลาส สอดคล้องกับแนวคิดของ Schlossberg และคณะ เกี่ยวกับ "ช่วงเวลาในการเปลี่ยนผ่าน" (Timing of Transition) ที่ไม่เหมาะสม การที่ตารางเรียนและเวลาฝึกงานติดกันโดยไม่มีช่วงพักผ่อน ส่งผลให้นักเรียนขาดความพร้อมทางร่างกายและจิตใจในการเริ่มงาน ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านระบุว่า การเปลี่ยนผ่านที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและไม่มีเวลาเตรียมตัวจะส่งผลเสียต่อการปรับตัว

ปัญหาความไวต่อสิ่งเร้าทางประสาทสัมผัส เช่น กลิ่นกาแฟ เสียงเครื่องปั่น และความร้อน แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมากระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการทำงาน ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน การเปลี่ยนผ่านที่มีความแตกต่างสูงระหว่างสภาพแวดล้อมเดิมและใหม่จะต้องการการปรับตัวมากขึ้น และจะยิ่งท้าทายสำหรับบุคคลที่มีความไวต่อสิ่งเร้าทางประสาทสัมผัส

การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์ฝึกอาชีพสู่ร้านกาแฟเป็นการเปลี่ยนผ่านที่เกิดขึ้นประจำ (Recurring Transition) แต่มีความไม่แน่นอนเนื่องจากสภาพอารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียนแปรปรวน ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านอธิบายว่าการเปลี่ยนผ่านที่มีความไม่แน่นอนสูงจะสร้างความยากลำบากในการคาดการณ์และเตรียมตัว ส่งผลให้การปรับตัวเป็นไปอย่างยากลำบาก

2) ปัญหาด้านลักษณะตัวตนของนักเรียน

ปัญหาอารมณ์แปรปรวน การทำเสียงเห่า และการหลีกเลี่ยงงาน สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ Schlossberg และคณะ เรียกว่า "ทรัพยากรส่วนบุคคล" (Personal Resources) ที่จำกัด ซึ่งรวมถึงทักษะการควบคุมอารมณ์ และการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม นักเรียนกลุ่มนี้มีความท้าทายในการใช้ทรัพยากรเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การปรับตัวสู่สภาพแวดล้อมใหม่เป็นไปอย่างยากลำบาก

ปัญหาความไม่มั่นใจในการรับเงินสดและการสับสนในขั้นตอนการทำงาน สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ตนเองและความสามารถที่ไม่ชัดเจน ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน การที่บุคคลมีการรับรู้ตนเองและความสามารถที่ไม่ชัดเจนหรือเป็นลบจะส่งผลเสียต่อการปรับตัวในสถานการณ์ใหม่

อย่างไรก็ตาม นักเรียนแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งส่วนบุคคล เช่น ความสามารถในการเข้ากับผู้อื่น อยากรู้ อยากเห็น และสามารถในการให้ความร่วมมือเมื่อได้รับการอธิบายที่เหมาะสม ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านเน้นว่าการระบุและใช้ประโยชน์จากจุดแข็งส่วนบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านที่ประสบความสำเร็จ

3) ปัญหาด้านการสนับสนุน

การขาดข้อมูลระหว่างทีมสหวิชาชีพและผู้สอนงานในร้านกาแฟ แสดงให้เห็นถึงการขาดการสนับสนุนเชิงข้อมูล ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน การสนับสนุนเชิงข้อมูลเป็นการให้ข้อมูล คำแนะนำ หรือการชี้แจงที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจสถานการณ์และวิธีการรับมือ การที่ผู้สอนงานไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละวัน ทำให้ไม่สามารถให้การสนับสนุนที่เหมาะสมได้

การขาดสื่อการสอนที่เหมาะสมและแนวทางการจัดการในสถานการณ์ซับซ้อน แสดงให้เห็นถึงการขาดการสนับสนุนเชิงเครื่องมือ ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านระบุว่าการสนับสนุนเชิงเครื่องมือเป็นการให้ความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรม เช่น ทรัพยากร เครื่องมือ หรือการช่วยเหลือทางการปฏิบัติ

ผู้สอนงานรู้สึกไม่มั่นใจและต้องการการอบรมเพิ่มเติม สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการสนับสนุนเชิงอารมณ์สำหรับผู้สอนงานเอง ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน การสนับสนุนเชิงอารมณ์เป็นการให้ความห่วงใย การรับฟัง และการสร้างความมั่นใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเปลี่ยนผ่าน

4) ปัญหาด้านกลยุทธ์

พฤติกรรมของนักเรียน เช่น การหลบหนีกลับศูนย์ฝึกอาชีพและการปฏิเสธงานที่ไม่ชอบ แสดงให้เห็นถึงการใช้กลยุทธ์การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน กลยุทธ์การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงอาจให้ผลระยะสั้นในการลดความเครียด แต่จะไม่ช่วยแก้ไขปัญหที่แท้จริงและอาจส่งผลเสียในระยะยาว

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การมาสายและการไม่สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงการขาดกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนสถานการณ์ ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านระบุว่ากลยุทธ์นี้เป็นการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

ความคิดเห็นของผู้สอนงานต่อแนวทางให้การช่วยเหลือนักเรียนขณะปฏิบัติงาน

1) การปรับปรุงด้านสถานการณ์

การปรับโครงสร้างการทำงานให้ยืดหยุ่น เช่น การปรับเวลาเริ่มงาน แสดงให้เห็นถึงการใช้กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนสถานการณ์ ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน การปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของบุคคลจะช่วยให้การเปลี่ยนผ่านเป็นไปได้ดีขึ้น

2) การเสริมสร้างด้านการสนับสนุน

ข้อเสนอแนะด้านการอัปเดตข้อมูลสำคัญ การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร การจัดทำสื่อการสอน การอบรมผู้สอนงาน และการสนับสนุนการทำงานร่วมกัน สามารถจำแนกตามประเภทการสนับสนุนในทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านได้ดังนี้

การแจ้งข้อมูลล่วงหน้าเกี่ยวกับนักเรียนเป็นการสนับสนุนเชิงข้อมูล ช่วยให้ผู้สอนงานเข้าใจสถานการณ์ และสามารถวางแผนการรับมือได้อย่างเหมาะสม การจัดทำสื่อการสอนและเครื่องมือต่างๆ เป็นการสนับสนุนเชิงเครื่องมือ ช่วยลดความสับสนและเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติงาน การอบรมและให้คำแนะนำแก่ผู้สอนงานเป็นการสนับสนุนเชิงอารมณ์ ช่วยสร้างความมั่นใจและประสิทธิภาพในการทำงาน

3) การพัฒนาด้านกลยุทธ์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการสอน การอบรมผู้สอนงาน และการส่งเสริมบทบาทของครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนากลยุทธ์ที่หลากหลาย การจัดทำสื่อการสอนที่ชัดเจนและการส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการอธิบายความสำคัญของสุขอนามัย เป็นการใช้กลยุทธ์การควบคุมความหมาย ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ การปรับเวลาการเริ่มงานและการแจ้งข้อมูลล่วงหน้าเป็นการใช้กลยุทธ์การจัดการอารมณ์ ช่วยลดความเครียดและความกังวลจากการเปลี่ยนสถานการณ์ การอบรมผู้สอนงานและการขยายการฝึกฝนทักษะไปสู่บริบทครอบครัวเป็นการใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหา ช่วยพัฒนาทักษะและความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1) การพัฒนาหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรให้ครอบคลุมการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนผ่านจากการเรียนสู่การทำงาน โดยเน้นการพัฒนาทักษะการควบคุมอารมณ์และการปรับตัว บูรณาการเนื้อหาด้านทักษะชีวิต เช่น การจัดการเวลา การสื่อสาร และการแก้ปัญหา เข้ากับทักษะวิชาชีพ พร้อมปรับระบบการประเมินผลให้เน้นการพัฒนาจุดแข็งส่วนบุคคลมากกว่าการแก้ไขจุดอ่อน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาทักษะของนักเรียน

2) การปรับปรุงกระบวนการสอนงาน

2.1) ควรปรับเวลาการฝึกงานให้ยืดหยุ่น โดยจัดช่วงเวลาก่อนระหว่างคลาสเรียนและการฝึกงาน พร้อมปรับสภาพแวดล้อมการทำงานให้เหมาะสมกับความไวต่อสิ่งเร้าทางประสาทสัมผัส เพื่อลดความเครียดและเพิ่มความพร้อมในการเข้าสู่การทำงาน

2.2) ควรจัดทำสื่อการสอนที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน พร้อมเน้นการฝึกทักษะสำคัญ เช่น การทวนคำสั่งซื้อ การจัดการสถานการณ์ซับซ้อน และการสื่อสารกับลูกค้า เพื่อเสริมสร้างทรัพยากรส่วนบุคคลและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน

2.3) ควรจัดทำแผนการปรับพฤติกรรมที่ชัดเจนและนำไปประยุกต์ใช้ในระหว่างการฝึกงาน ฝึกอบรมผู้สอนงานให้มีความรู้ด้านการจัดการพฤติกรรมและเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อช่วยให้ผู้สอนงานพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3) การพัฒนาระบบสนับสนุนการฝึกงานของนักเรียน ควรพัฒนาระบบการสื่อสารระหว่างผู้สอนงานและทีมสหวิชาชีพ โดยจัดทำระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอารมณ์ จุดแข็ง และวิธีการทำงานที่เหมาะสมของนักเรียนในแต่ละวัน ส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะนักเรียน เช่น การฝึกทักษะการทำความสะอาดที่บ้าน และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของสุขอนามัย พร้อมสร้างเครือข่ายการสนับสนุนระหว่างผู้สอนงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคการทำงาน เพื่อให้การสนับสนุนมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

องค์กรควรมีการวิจัยเพื่อติดตามพฤติกรรมของนักเรียนขณะปฏิบัติงานหากมีการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ เช่น ประสิทธิภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ในทีม หรือพฤติกรรมของนักเรียน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยติดตามจะช่วยให้สามารถปรับปรุงแนวทางการสอนและการสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน

บรรณานุกรม

ทวิ เชื้อสุวรรณทวิ. (2558). *โอกาสในการทำงานที่เหมาะสมกับความพิการ*. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2566). รายงานประจำปีสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ปีงบประมาณ 2566. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2567). รายงานข้อมูลนักเรียนพิการเรียนรวม จำแนกระดับชั้น เพศ และประเภทความพิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
http://specialbasic.specialset.bopp.go.th/specialbasic/download/studentall_class_2567_2.pdf

International Labour Organization. (2023). *Disability inclusion in the workplace*. ILO Publications.

Matuska, E. (Ed.), & Job Coach Project Team. (2017). *European qualification profile of job coach for persons with disabilities*. European Commission.

Nochajski, S. M., & Schweitzer, J. A. (2014). Promoting school-to-work transition for students with emotional/behavioral disorders. *Work*, 48(3), 413–422.

Ogawa, H., et al. (2012). *Job coach handbook: A practical guide to job coaching*. MPH Group Publishing.

Schlossberg, N. K., Waters, E. B., & Goodman, J. (1984). *Counseling adults in transition: Linking practice with theory*. Springer.

Wagner, M., & Newman, L. (2012). Longitudinal transition outcomes of youth with emotional disturbances. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 35(3), 199–208.

การใช้วินัยเชิงบวกเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางร่างกายและการเคลื่อนไหว

THE USE OF POSITIVE DISCIPLINE TO PROMOTE EMOTIONAL INTELLIGENCE
AMONG STUDENTS WITH PHYSICAL AND MOBILITY DISABILITIES

Received: July 12, 2025

Revised: June 23, 2026

Accepted: June 27, 2026

อมรินทร์ คำห้อง¹ และ มฤษฎ์ แก้วจินดา²

Aummarin Komhong¹ and Marid Kaewchinda²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

Corresponding author, E-mail: aummarin.k@ku.th

ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ประจำปี 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการใช้วินัยเชิงบวกในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 9 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับการสอบถามครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมห้องเรียน เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ต่ำหรือแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ที่ผิดปกติจากทั่วไป เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนวินัยเชิงบวก 2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี) และแบบสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียน ดำเนินการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะคือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะการทดลอง และระยะหลังการทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยเครื่องมือสถิติในกลุ่ม Non-parametric Statistics ได้แก่ Wilcoxon Signed-Rank Test และ Sing Test ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วินัยเชิงบวก นักเรียนมีระดับความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วินัยเชิงบวก

คำสำคัญ: วินัยเชิงบวก, ความฉลาดทางอารมณ์, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว

ABSTRACT

The objective of this research was to examine the effects of using positive discipline to enhance emotional intelligence among students with physical and mobility disabilities. The target group consisted of 9 lower secondary school students in a special education school. The participants were purposively selected based on teacher and peer assessments, focusing on students with physical and mobility impairments who exhibited low to moderate levels of emotional intelligence (EQ). The research instruments consisted of: (1) an instructional plan based on positive discipline principles, and (2) data collection tools including an Emotional Intelligence Assessment for Adolescents (aged 12–17) and a classroom behavior observation checklist. Data were collected in three phases: pre-intervention, during the intervention, and post-intervention. Descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation were used, along with non-parametric statistical analysis via the Wilcoxon Signed-Rank Test and Sing Test.

The finding of this research found that, students' emotional intelligence significantly increased after participating in learning activities based on positive discipline, compared to their emotional intelligence levels before the intervention.

Keywords: Positive Discipline, Emotional Intelligence, Students with Physical and Mobility Disabilities

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการปรับตัว การควบคุมอารมณ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กลายเป็นทักษะสำคัญที่นักเรียนทุกคนควรได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ซึ่งมักเผชิญกับข้อจำกัดทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมมากกว่านักเรียนทั่วไป (Denham, 2006; Mayer & Salovey, 1997) การถูกมองข้าม เข้าไม่ถึงกิจกรรมในห้องเรียน หรือได้รับการตอบสนองจากครูและเพื่อนในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะเกิดความเครียด ความรู้สึกด้อยค่า หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Bar-On, 1997; Goleman, 1995)

ในสถานการณ์จริงของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้สังเกตว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวบางคนมีปัญหาการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม เช่น หงุดหงิดง่าย วิตกกังวล ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรุนแรง หรือหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู พฤติกรรมเหล่านี้อาจไม่ได้เกิดจากเจตนาที่ไม่ดีของนักเรียน แต่เป็นผลมาจากการ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ขาดทักษะในการจัดการอารมณ์และการขาดการส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (Denham, 2006; Goleman, 1995)

ทั้งนี้ การลงโทษหรือการใช้อำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในรูปแบบเดิม ๆ อาจยิ่งซ้ำเติมปัญหามากกว่าที่จะแก้ไข ขณะที่การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กับการใช้แนวทางวินัยเชิงบวกได้รับการเสนอว่าเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาการกำกับตนเอง ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Durrant, 2010; Nelsen, 2011)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า วินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ซึ่งเป็นวิธีการจัดการพฤติกรรมที่เน้นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล และเรียนรู้จากผลของการกระทำของตนเอง โดยไม่ใช้การลงโทษแบบใช้อำนาจหรือความรุนแรง (Nelsen, 2011; Durrant, 2010) แนวทางนี้มีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง มีความเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว วินัยเชิงบวกจึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มนี้ได้อย่างยิ่งยั้ง (Tütüniş & Yalman-Polatlar, 2023; Wen-Ling & Chang-Yuan, 2019)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้วินัยเชิงบวกเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว โดยมุ่งหวังที่จะค้นหว่าแนวทางนี้จะสามารถช่วยส่งเสริมอารมณ์ พฤติกรรม และความสัมพันธ์กับผู้อื่นของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังคาดหวังให้งานวิจัยนี้เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนในบริบทเฉพาะทางอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้วินัยเชิงบวกในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 9 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว และมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) อยู่ในระดับต่ำและปานกลาง จากการสังเกตและการให้ข้อมูลของครูประจำชั้นและเพื่อนในห้องเรียนมีลักษณะ ดังนี้ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์หรือความต้องการของตนเอง ขาดความเห็นใจและการเข้าใจผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้หรือการดำเนินชีวิต ไม่สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ขาด

ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่พึงพอใจในชีวิตประจำวัน และขาดความสงบสุขทางจิตใจ

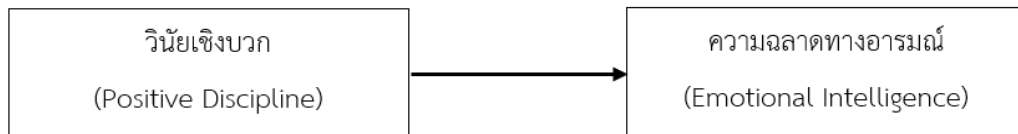
ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ วินัยเชิงบวก
2. ตัวแปรตาม คือ ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

สมมติฐานการวิจัย

หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วินัยเชิงบวก นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว มีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว โดยทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับการสอบถามครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมห้องเรียน เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ต่ำหรือแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ที่ผิดปกติจากทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนวินัยเชิงบวก 4 หน่วย (8 ชั่วโมง)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี)
 - 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วินัยเชิงบวก จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการสอนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วย ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.33 ถึง 1.00 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.73 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่

สามารถยอมรับได้ ตามเกณฑ์ของ Rovinelli และ Hambleton (1977) ที่กำหนดว่าค่าดัชนี IOC ควรมีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เพื่อแสดงถึงความสอดคล้องในระดับที่เหมาะสม ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จึงถือว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในระดับที่น่าพอใจ และสามารถนำไปใช้ในการทดลองได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง โดยทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับการสอบถามครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมห้องเรียน เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ต่ำหรือแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ที่ผิดปกติจากทั่วไป มาเป็นกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์และผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมก่อนการใช้แผนการสอน ระยะที่สองคือระยะการทดลอง ผู้วิจัยนำแผนการสอนวินัยเชิงบวก ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และระยะสุดท้ายคือระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์อีกครั้ง พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังการใช้แผนการสอน เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการใช้วินัยเชิงบวกในกระบวนการเรียนรู้ ด้วยแผนการสอนวินัยเชิงบวก จำนวน 4 หน่วย เวลา 8 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยที่ 1 การสร้างข้อตกลงและอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน (2 ชั่วโมง) เป็นการปลูกฝังวินัยเชิงบวกแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ปฏิบัติตามกฎและข้อตกลงของห้องเรียน มีเจตคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผ่านกิจกรรมระดมสมองข้อตกลงคืออะไร กิจกรรมเกมจำลองสถานการณ์ และกิจกรรมการสร้างข้อตกลงของห้องเรียนแห่งความสุข

หน่วยที่ 2 นี้แหละตัวฉัน (2 ชั่วโมง) ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของการควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบ นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในสถานการณ์จำลองได้อย่างเหมาะสม และสามารถสะท้อนพฤติกรรมตนเองและรับฟังความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมฉันจะทำอย่างไรดี และกิจกรรมใจเขาใจเรา

หน่วยที่ 3 การพัฒนาทักษะชีวิต (2 ชั่วโมง) ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง คือ ความสามารถในการรู้จักตนเองมีแรงจูงใจสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของแรงจูงใจภายในและภายนอก สามารถวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น การรับฟัง การให้กำลังใจ การเคารพความแตกต่าง และนักเรียนสามารถสะท้อนตนเองถึงแรงจูงใจและวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมเกมตาต่อตา กิจกรรมแรงจูงใจของฉัน กิจกรรมโต๊ะปัญหา และกิจกรรมสะพานใจ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

หน่วยที่ 4 สุขในแบบของเรา (2 ชั่วโมง) ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข คือ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีจุดประสงค์เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิต และความสงบสุขทางใจ สามารถระบุสิ่งที่ทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่าและความสุขในชีวิต แสดงพฤติกรรมหรือแนวคิดที่ช่วยสร้างความสงบภายใน และนักเรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกต่อสิ่งดี ๆ ในตนเอง และชีวิตประจำวัน ผ่านกิจกรรมสิ่งที่ฉันภูมิใจและกิจกรรมแก้วใจของฉัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ มุ่งเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการใช้แผนการสอนวินัยเชิงบวกเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียน จึงใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติแบบ Non-parametric Statistics ได้แก่ Wilcoxon Signed-Rank Test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนรายด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ก่อนและหลังการสอนโดยใช้แผนการสอนวินัยเชิงบวก และใช้สถิติแบบ Non-parametric Statistics ได้แก่ Sign Test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียน โดยวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนแบบรายบุคคล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี) ของนักเรียน จำนวน 9 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือทางสถิติในกลุ่ม Non-parametric Statistics ได้แก่ Wilcoxon Signed-Rank Test และ Sign Test ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	6	66.67
หญิง	3	33.33
2. อายุ		
14	7	77.77
15	2	22.23
ค่าเฉลี่ย = 14.22 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.42	

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยเพศชาย ร้อยละ 66.67 และเพศหญิง ร้อยละ 33.33 อายุมากที่สุด 14 ปี ร้อยละ 77.77 รองลงมา คืออายุ 15 ปี ร้อยละ 22.23 ตามลำดับ

ตอนที่ 1 การศึกษาผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี)

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี) ก่อนและหลังการใช้แผนการสอนวินัยเชิงบวก ด้วยเครื่องมือทางสถิติในกลุ่ม Non-parametric Statistics ได้แก่ Wilcoxon Signed-Rank Test ดังนี้

EQ	ค่าเฉลี่ย (pre-test)	S.D.	ค่าเฉลี่ย (post-test)	S.D.	p (2-tailed)
1. ดี	42.788	2.333	59.222	3.833	.000*
2. เก่ง	42.111	4.342	58.333	3.807	.000*
3. สุข	35.889	4.371	53.222	4.816	.000*

* $p < 0.05$

จาก ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12 – 17 ปี) พบว่า 1. ค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ประกอบด้วย ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อนการใช้วินัยเชิงบวก มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 42.788 (S.D. = 2.333) และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้วินัยเชิงบวก เท่ากับ 59.222 (S.D. = 3.833) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้วินัยเชิงบวกและหลังการใช้วินัยเชิงบวก พบว่า หลังการใช้วินัยเชิงบวก ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$)

2. ค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง ประกอบด้วย ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา สามารถแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้วินัยเชิงบวก เท่ากับ 42.111 (S.D. = 4.342) และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้วินัยเชิงบวก เท่ากับ 58.333 (S.D. = 3.807) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ก่อนการใช้วินัยเชิงบวกและหลังการใช้วินัยเชิงบวก พบว่า หลังการใช้วินัยเชิงบวก ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$)

3. ค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข ประกอบด้วย ความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิต และความสงบสุขทางใจ มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้วินัยเชิงบวก เท่ากับ 35.889 (S.D. = 4.371) และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้วินัยเชิงบวก เท่ากับ 53.222 (S.D. = 4.816) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ก่อนการใช้วินัยเชิงบวกและหลังการใช้วินัยเชิงบวก พบว่า หลังการใช้วินัยเชิงบวก ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$)

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (12 – 17 ปี) แสดงให้เห็นว่าการใช้วินัยเชิงบวก มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้วินัยเชิงบวกอย่างชัดเจน โดยผลทดสอบของ Wilcoxon Signed-Rank Test มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) แสดงให้เห็นว่าการเน้นการสื่อสารอย่างเข้าใจ ยอมรับ และสร้างกติกาเชิงบวกช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองตนเอง รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีแรงจูงใจในตนเองที่ดี สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง มีความพึงพอใจในชีวิต และมีความสุขทางใจมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากการที่นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางอารมณ์ มีความสุขในการเรียนรู้ และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียน ในระยะก่อนและหลังการใช้วินัยเชิงบวก

ตารางที่ 3 แสดงผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน ด้วยการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้วินัยเชิงบวก โดยมีประเด็นการสังเกต 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านดี ประกอบด้วย สามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 2. ด้านเก่ง ประกอบด้วย มีความสามารถในการรู้จักตนเองมีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 3. ด้านสุข ประกอบด้วย มีความภูมิใจในตนเอง มีความพอใจในชีวิต และมีความสุขทางใจ และวิเคราะห์ผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนด้วยเครื่องมือทางสถิติในกลุ่ม Non-parametric Statistics ได้แก่ Sign Test ได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

คนที่	ก่อน (จำนวนครั้งที่พบ)	หลัง (จำนวนครั้งที่พบ)	การเปลี่ยนแปลง
1	13	29	+
2	14	32	+
3	15	30	+
4	19	36	+
5	14	29	+
6	19	37	+
7	19	34	+
8	18	35	+
9	15	31	+

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ด้านสุข ได้แก่ มีความภูมิใจในตนเอง มีความพอใจในชีวิต และมีความสุขทางใจ ในระยะก่อนและระยะหลังการใช้วินัยเชิงบวก พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังการใช้วินัยเชิงบวกเพิ่มมากขึ้นกว่าระยะก่อนการใช้วินัยเชิงบวก ทั้ง 9 คน

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์สรุปผลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระยะก่อนและระยะหลังการใช้วินัยเชิงบวก จากแบบสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนของนักเรียน

ด้าน	ก่อน (จำนวนครั้งที่พบ)	หลัง (จำนวนครั้งที่พบ)	การเปลี่ยนแปลง
ดี	142	288	+
เก่ง	135	274	+
สุข	146	293	+

ตารางที่ 4 จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียนรายด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ก่อนและหลังการใช้วินัยเชิงบวก พบว่า จำนวนครั้งที่แสดงพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยมีจำนวนรวมของพฤติกรรมก่อนการใช้วินัยเชิงบวกทั้งหมด 423 ครั้ง และหลังการใช้วินัยเชิงบวกจำนวน 855 ครั้ง ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน นักเรียนทั้ง 9 คน

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียน ระยะก่อนและระยะหลังการใช้วินัยเชิงบวก ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข โดยการทดสอบจับคู่ด้วยสถิติทดสอบ Non-parametric statistic (Sign test)

สรุปการเปลี่ยนแปลง	จำนวน (คน)
การเปลี่ยนแปลงทางบวก	9
การเปลี่ยนแปลงทางลบ	0
ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	0

$p = .00$

จากตารางที่ 5 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียน ก่อนและหลังการใช้วินัยเชิงบวก โดยใช้สถิติ Sign test เพื่อทดสอบความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม พบว่า หลังการสอนโดยใช้วินัยเชิงบวก นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมระยะก่อนการใช้วินัยเชิงบวก มีผลการวิเคราะห์ 4 ส่วน ดังนี้ 1) มีการเปลี่ยนแปลงทางบวกจำนวน 9 คน 2) การเปลี่ยนแปลงทางลบ จำนวน 0 คน 3) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 0 คน และ 4) ค่า $p = .00$

การใช้วินัยเชิงบวกส่งผลให้พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทฤษฎีของ Nelsen (2006) ที่ชี้ว่าวินัยเชิงบวกสามารถพัฒนาความรับผิดชอบ ความร่วมมือ และการควบคุมอารมณ์ในนักเรียนได้อย่างยั่งยืนผลการวิเคราะห์จากแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน ก่อนและหลังการใช้วินัยเชิงบวก พบว่า ภายหลัง

การใช้วินัยเชิงบวก นักเรียนมีพฤติกรรมและอารมณ์ที่เป็นปัญหาลดลง ขณะเดียวกันก็มีพฤติกรรมในทางบวกเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีขึ้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และแสดงพฤติกรรมเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้นเชิงบวกช่วยส่งเสริมความเข้าใจตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเน้นการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจ ซึ่งนำไปสู่การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Nelsen (2011) ที่เน้นว่าการใช้วินัยเชิงบวกสามารถพัฒนาเด็กให้มีความรับผิดชอบทางพฤติกรรมและอารมณ์ ผ่านความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและเคารพซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Denham (2006) ที่ชี้ว่าความสามารถในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมจะพัฒนาได้ดีในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่าหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วินัยเชิงบวกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว มีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้วินัยเชิงบวกเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว โดยผู้วิจัยได้นำแผนการสอนวินัยเชิงบวก จำนวน 4 หน่วย (8 ชั่วโมง) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน จำนวน 9 คน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงขอเสนอการวิจารณ์ผลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

หลังการใช้แผนการสอนวินัยเชิงบวก นักเรียนมีระดับความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านดี (ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม) ด้านเก่ง (มีความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น) และด้านสุข (ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขทางใจ) อีกทั้งมีพฤติกรรมเชิงบวกในห้องเรียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การควบคุมตนเอง และการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณารายละเอียดของแผนการสอน พบว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วย มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์อย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาครอบคลุมทั้งทักษะด้านการอยู่ร่วมกัน การควบคุมตนเอง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการสร้างแรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ในด้านสังคมอารมณ์ และจิตใจ ในหน่วยที่ 1 "การสร้างข้อตกลงและอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน" มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานของวินัยเชิงบวก ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างกติกาและเกิดความตระหนักในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ในห้องเรียนและลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หน่วยที่ 2 “นี่แหละตัวฉัน” ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม มีวิธีการ

ปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม และรู้จักรับฟังความรู้สึกของผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ หน่วยที่ 3 “การพัฒนาทักษะชีวิต” มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความสามารถในการสร้างแรงจูงใจภายในและภายนอก การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และสามารถแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงการสร้างสัมพันธภาพ เช่น การรับฟัง การให้กำลังใจ การเคารพความแตกต่าง แรงจูงใจ ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทางอารมณ์จริงในบริบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน และสะท้อนความรู้สึกของตนได้อย่างชัดเจน และหน่วยที่ 4 “สุขในแบบของเรา” เน้นการสร้างทัศนคติเชิงบวกและความสงบในใจ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว เพราะความมั่นใจในตนเองและการเห็นคุณค่าในชีวิตสามารถเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง แผนการสอนวินัยเชิงบวกมีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว โดยสามารถส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ได้รอบด้านทั้งในด้านความคิด พฤติกรรม และอารมณ์ อีกทั้งยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ผลการประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนตลอด 8 ครั้ง ยืนยันว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นไปในทางบวก โดยเฉพาะความร่วมมือ ความเอื้ออาทร และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น นอกจากนี้ การวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบ Sign Test พบว่า นักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ไม่มีผู้ใดมีพฤติกรรมแย่ลงหรือคงเดิม ซึ่งตอกย้ำถึงประสิทธิผลของการใช้วินัยเชิงบวกในกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน

การใช้วินัยเชิงบวกช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น สามารถจัดการกับอารมณ์ และควบคุมอารมณ์ด้านลบในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นแรงจูงใจภายใน ก่อให้เกิดความพยายามในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น มีพฤติกรรมในการช่วยเหลือ รับฟัง และแสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน นอกจากนี้ นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมเชิงบวกเหล่านี้อาจเกิดจากการที่ครูงดเว้นการใช้การลงโทษ และแทนที่ด้วยการพูดคุย สร้างข้อตกลงร่วม และส่งเสริมความเข้าใจ ซึ่งช่วยให้นักเรียนจดจำ และจัดการอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น วินัยเชิงบวกไม่เพียงส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลเชิงลึกต่อการพัฒนาการด้านอารมณ์ และทักษะชีวิตที่สำคัญของนักเรียน ได้แก่ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเคารพซึ่งกันและกัน และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ สะท้อนให้เห็นว่าวินัยเชิงบวกสามารถวางรากฐานสำหรับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ได้อย่างเป็นระบบ แม้ว่าผลลัพธ์ในบางด้านอาจต้องอาศัยระยะเวลาจึงจะเห็นผลอย่างชัดเจนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. เนื่องจากนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ เป็นเพียงบางส่วนของนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน จึงควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุกคนได้นำแผนการสอนวินัยเชิงบวกไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และสอดคล้องกันทั้งระบบภายในโรงเรียน อันจะส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการเติบโตทั้งทางด้านพฤติกรรม อารมณ์ และสังคมของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เช่น การฝึกควบคุมอารมณ์ การคิดเชิงบวก การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในโรงเรียน และสังคมได้อย่างมีความสุขและเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการศึกษาหรือเปรียบเทียบเทคนิค และรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด และมีประสิทธิผลสูงสุดสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเลือกใช้วิธีการที่ตอบสนองต่อความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2. ควรกำหนดตารางการเสริมแรงที่ชัดเจน และมีการติดตามผลการใช้แผนการสอนวินัยเชิงบวกในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินว่าวินัยเชิงบวกยังคงส่งผลในเชิงบวกต่อการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนหรือไม่ ทั้งนี้การติดตามผลอย่างเป็นระบบจะช่วยให้เห็นแนวโน้มของพฤติกรรมและพัฒนาการทางอารมณ์ในระยะยาว รวมถึงสามารถปรับปรุงแนวทางการสอนได้อย่างเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล

3. ควรมีการจัดทำโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้แนวทางวินัยเชิงบวก เพื่ออบรมและให้ความรู้แก่ครูผู้สอน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถนำแนวทางวินัยเชิงบวกไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ อย่างหลากหลายและมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการใช้วินัยเชิงบวก รวมถึงเพิ่มความสามารถในการสรุปผลทั่วไป โดยเฉพาะในบริบทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว อีกทั้งยังสามารถเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีเพศ อายุ หรือระดับชั้นที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ควรใช้เครื่องมือวัดผลการใช้วินัยเชิงบวกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การสัมภาษณ์นักเรียนหรือผู้ปกครอง การสังเกตโดยบุคลากรอื่นภายในโรงเรียน รวมถึงแบบประเมินที่เน้นการวัดพฤติกรรมในสถานการณ์จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนพฤติกรรมและความฉลาดทางอารมณ์อย่างรอบด้าน และช่วยให้การวิเคราะห์ผลการวิจัยมีความลึกซึ้งและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

5. ควรศึกษาผลกระทบของปัจจัยภายนอกต่อประสิทธิภาพของวินัยเชิงบวก เช่น บรรยากาศในครอบครัว เจตคติของครู หรือความพร้อมของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางอารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียน

บรรณานุกรม

- Bar-On, R. (1997). *The emotional intelligence inventory (EQ-i): Technical manual*. Multi-Health Systems.
- Denham, S. A. (2006). Social emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development*, 17(1), 57–89.
- Durrant, J. E. (2010). *Positive discipline: The first three years*. Routledge.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* (pp. 3–31). Basic Books.
- Nelsen, J. (2011). *Positive discipline: The classic guide to helping children develop self-discipline, responsibility, cooperation, and problem-solving skills* (Rev. & updated ed.). Ballantine Books.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Journal of Educational Measurement*, 14(4), 293–296.
- Tütüniş, D., & Yalman-Polatlar, S. (2023). Through the positive discipline lens: Primary school teachers' busy agenda. *International Online Journal of Education and Teaching*, 10(4), 2629–2640.
- Wen-Ling, L., & Chang-Yuan, K. (2019). Relationships among teachers' positive discipline, students' well-being, and teachers' effective teaching: A study of special education teachers and adolescent students with learning disabilities in Taiwan. *International Journal of Disability, Development and Education*, 66(1), 82–98.
<https://doi.org/10.1080/1034912X.2018.1441978>

การศึกษาระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ
เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

A STUDY OF STRESS LEVELS AMONG TEACHERS OF CHILDREN WITH
SPECIAL NEEDS AT REGIONAL SPECIAL EDUCATION CENTER NETWORK 5
THE SPECIAL EDUCATION BUREAU

Received: October 19, 2025

Revised: June 27, 2026

Accepted: June 29, 2026

กรรณิการ์ ศรีบุญเรือง¹ และ ผกามาต นันทจิรวัฒน์²

Kannika Sribunruang¹ and Pakamas Nantajeewarawat²

¹นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

¹Corresponding author, E-mail: kannika.srib@ku.th

ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการ ประจำปี 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ ประสบการณ์สอน รายได้ต่อเดือน เพศ สถานภาพ ตำแหน่ง ความพิการหรือความเจ็บป่วย กับการเกิดความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 265 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดความเครียดสวนปรุง (SPST-20) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 ส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับสูง โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดความเครียดของครูผู้สอน ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านประสบการณ์สอน ปัจจัยด้านรายได้ และปัจจัยด้านความพิการหรือความเจ็บป่วย ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการเกิดความเครียดของครูผู้สอน ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านสถานภาพ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ปัจจัยด้านสาขาวิชาที่จบ และปัจจัยด้านตำแหน่ง

คำสำคัญ: ความเครียด, ครูการศึกษาพิเศษ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine the stress levels of teachers instructing students with special needs and to compare the effects of educational level, field of study, teaching experience, monthly income, gender, marital status, job position, and disability or illness on their stress levels. The study was conducted among teachers of students with special needs within the Network for Promoting the Efficiency of Special Education Centers, Educational Service Area 5, under the Bureau of Special Education Administration. The participants consisted of 265 teachers who completed the Suan Prung Stress Test (SPST-20). Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results revealed that most teachers of students with special needs in the studied network experienced high levels of stress. Factors significantly associated with teacher stress included age, teaching experience, monthly income, and disability or illness. In contrast, gender, marital status, educational level, field of study, and job position were found to have no significant effect on stress levels.

Keywords: Stress, Special Education Teacher, Special Education Center

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

ความเครียดเป็นภาวะทางจิตใจ และร่างกายที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่เกินขีดความสามารถในการปรับตัวต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปความเครียดในระดับที่เหมาะสมสามารถกระตุ้นให้บุคคลเกิดแรงจูงใจในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงาน แต่หากเกิดความเครียดในระดับสูงและต่อเนื่อง อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (องค์การ เรื่องรัตนอัมพร, 2553) ตามแนวคิดของ ลาซารัสและฟอล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984: 19-22) ความเครียดเป็นผลมาจากกระบวนการประเมินสถานการณ์ที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นภัยคุกคามหรือความท้าทายที่เกินความสามารถในการจัดการของตนเอง ความเครียดในครูผู้สอนสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก คือ ความเครียดทางร่างกาย และความเครียดทางจิตใจ ซึ่งความเครียดทางร่างกาย เป็นภาวะที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายโดยตรง เช่น ความเครียดเฉียบพลันที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ หรือเหตุการณ์ที่น่ากลัวแบบไม่คาดคิด หรือสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความไม่สบายกายอยู่ตลอดเวลา ส่วนความเครียดทางจิตใจ เป็นความรู้สึกกดดัน คับข้องใจ หรือความขัดแย้งภายในจิตใจ ที่มักเกิดขึ้นทันทีเมื่อเผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่รู้สึกว่าไม่สามารถควบคุมได้ ความเครียดในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นจากความคาดหวังสูงจากสังคมหรือผู้บริหาร การมีภาระงานมากเกินไป หรือความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถเพียงพอในการจัดการกับสถานการณ์

อาชีพครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดความเครียด เนื่องจากต้องปฏิบัติหน้าที่หลายบทบาท ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การดูแลและ

สนับสนุนพฤติกรรมและอารมณ์ของนักเรียน การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล รวมทั้งการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้ ครูยังต้องรับภาระงานด้านเอกสาร งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร และภารกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Maslach & Leiter, 2016: 103-111) จากการศึกษาของ เฮร์แมนและคณะ (Herman et al., 2018: 90-100) พบว่าครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าร้อยละ 93 ประสบปัญหาความเครียดในระดับสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและสุขภาวะโดยรวมของนักเรียน และการวิจัยของ เซอร์นอฟฟ์และคณะ (Shermoff et al., 2011: 59-69) ยังพบว่าความเครียดของครูส่งผลให้เกิดภาวะหมดไฟในการปฏิบัติงานและเพิ่มอัตราการลาออกจากอาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การศึกษาของ บรันสติ้งและคณะ (Brunsting et al., 2014: 681-711) พบว่า ครูการศึกษาพิเศษมีความเครียดสูงกว่าครูทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ และมีอัตราการลาออกจากอาชีพสูงถึงร้อยละ 25 ภายในปีแรกของการทำงาน

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ความเครียดของครูได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะลักษณะส่วนบุคคลของครูผู้สอน จากการศึกษาของ แม็กคาร์ธีและคณะ (McCarthy et al., 2010: 306-326) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด โดยครูผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาความเครียดมากกว่าครูผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เคลสเซนและชีว (Klassen & Chiu, 2010: 741-756) ที่พบว่าครูผู้หญิงมีระดับความเครียดและอาการหมดไฟในการทำงานสูงกว่าครูผู้ชาย ส่วนปัจจัยด้านอายุนั้น จากการศึกษาของ สคาลวิก และสคาลวิก (Skaalvik & Skaalvik, 2017: 37-53) ระบุว่าครูที่มีอายุน้อยมีความเครียดสูงกว่าครูที่มีอายุมาก เนื่องจากขาดประสบการณ์ในการจัดการสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแอนโทนีโอ, พอลิโครนี และวลาซาคิส (Antoniou, Polychroni & Vlachakis, 2006: 682-690) ที่พบว่าครูอายุน้อยกว่า 30 ปีมีอัตราการเกิดความเครียดสูงที่สุด นอกจากนี้ สถานภาพสมรสก็มีผลต่อระดับความเครียด โดยครูที่โสดมีแนวโน้มมีความเครียดสูงกว่าครูที่สมรสแล้ว เนื่องจากขาดการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว (Kokkinos, 2007: 229-243) ระดับการศึกษาและสาขาวิชาที่จบเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเครียด จากการศึกษาของบิลลิงส์ลีย์ (Billingsley, 2004: 39-55) และโบ, คูก และซันเดอร์แลนด์ (Boe, Cook & Sunderland, 2008: 7-31) พบว่าครูที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษโดยตรงมีความเครียดน้อยกว่าครูที่มาจากสาขาวิชาอื่น ๆ เนื่องจากมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับการสอนเด็กพิเศษ ส่วนตำแหน่งงานและประสบการณ์การสอนก็มีความสำคัญ โดยครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี มักมีความเครียดน้อยกว่าครูใหม่ เนื่องจากมีทักษะในการจัดการชั้นเรียนและแก้ไขปัญหาที่ดีกว่า (Cancio, Albrecht & Johns, 2013: 71-94; Brunsting, Sreckovic & Lane, 2014: 681-711) นอกจากนี้การศึกษาของ แพรเธอร์ โจนส์ (Prather Jones, 2011: 1-8) ยังพบว่าครูที่ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นมีแนวโน้มมีความเครียดน้อยลง เนื่องจากมีอำนาจในการตัดสินใจและความมั่นคงในการทำงานมากขึ้น ส่วนปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนก็มีผลต่อระดับความเครียดของครู ซึ่งจากการศึกษาของ แชปลิน (Chaplain, 2008: 195-209) และ สโตเอเบอร์ และเรนเนิร์ต (Stoeber & Rennert, 2008: 37-53) ชี้ให้เห็นว่าครูที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายมีความเครียดทางด้านการเงินที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไคราคู (Kyriacou, 2001: 27-35) ที่พบว่าสภาพเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเงินมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับความเครียดของครู นอกจากนี้ ภาวะความพิการหรือประวัติการเจ็บป่วยของครูเองก็เป็นปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการปรับตัวและการจัดการความเครียดในการทำงาน ตามที่ เจนนิ่งส์ และกรีนเบิร์ก

(Jennings & Greenberg, 2009: 491-525) ได้กล่าวไว้ว่า สุขภาพกายและจิตของครูมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพในการสอนและการจัดการความเครียด

ศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับการประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาจำนวน 5 แห่ง เมื่อปี พ.ศ. 2539 และในปี พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษระดับเขตการศึกษาเพิ่ม จำนวน 8 แห่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด อีกจำนวน 63 แห่ง และปี พ.ศ. 2555 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ จัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดบึงกาฬเพิ่มเติม โดยให้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดทุกแห่ง ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคณาการรวมทั้ง สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสื่อ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ให้บริการ และความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คณาการและสถานศึกษา (สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ, 2561: 4) จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวของศูนย์การศึกษาพิเศษ จึงมีบุคลากรทางการศึกษา ทั้งครูที่จบสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและจากหลากหลายสาขาวิชา รวมถึงบุคลากรจากสหวิชาชีพ ได้แก่ นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด แพทย์แผนไทยประยุกต์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งครูและบุคลากรจากสาขาวิชาต่าง ๆ รวมถึงครูการศึกษาพิเศษเองที่มาบรรจุใหม่นั้น ยังขาดประสบการณ์ ขาดทักษะ และความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งผลให้เกิดความเครียดในการทำงาน อีกทั้งยังต้องมีการงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งความเครียดของครูส่งผลไปถึงประสิทธิภาพในการทำงาน ความเบื่อหน่าย การลาออก การมีส่วนร่วมกับนักเรียน และสุขภาพกาย (Shernoff, Mehta, Atkins, Torf, & Spencer, 2011: 59-69)

ภายใต้บริบทของเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 ซึ่งครอบคลุมจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ครูผู้สอนต้องปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร และต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการจากหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ปกครอง การศึกษาของ ค้านซิโอและคณะ (Cancio, 2013: 71-94) ชี้ให้เห็นว่าครูการศึกษาพิเศษในพื้นที่ชนบทมีความเครียดสูงกว่าในเขตเมือง เนื่องจากการขาดทรัพยากรและการไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ

สำหรับการประเมินระดับความเครียดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบวัดความเครียดสวนปรุง (SPST-20) ซึ่งเป็นแบบประเมินที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้พัฒนาขึ้น โดยมีจุดเด่นในด้านความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และความเหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมไทย แบบวัดดังกล่าวสามารถวัดระดับความเครียดได้ครอบคลุม 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านความคิด ด้านอารมณ์ และด้านร่างกาย จากการศึกษาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาคอัลฟา เท่ากับ 0.89 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ในระดับสูง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษา

พิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการช่วยเหลือและจัดบริการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมต่อการจัดการความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ ประสบการณ์สอน รายได้ต่อเดือน เพศ อายุ สถานภาพ ตำแหน่ง ความพิการหรือความเจ็บป่วย กับ การเกิดความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำถามวิจัย

1. ระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นอย่างไร
2. ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ ประสบการณ์สอน รายได้ต่อเดือน เพศ สถานภาพ ตำแหน่ง ความพิการหรือความเจ็บป่วย มีผลต่อระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกันอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 290 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้แบบวัดความเครียดสวนปรุง (SPST - 20) เป็นแบบวัดความเครียดที่มีความเหมาะสมสำหรับคนไทย ซึ่งแบบวัดนี้เหมาะที่จะนำมาใช้เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความเครียดเพื่อให้ทราบที่มาของ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ความเครียด การใช้ชีวิตประจำวันที่มีผลต่อการเกิดความเครียดหรือการปรับตัวรับกับความเครียด รวมไปถึงอาการของความเครียดที่เกิดขึ้น

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ ลักษณะของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบการศึกษา ตำแหน่งงานประสบการณ์การสอน รายได้ต่อเดือน ภาวะความพิการหรือประวัติการเจ็บป่วย

2. ตัวแปรตาม คือ ระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่ได้จากการประเมินโดยใช้แบบวัดความเครียดสวนปรง (SPST-20)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเครียด หมายถึง ภาวะที่บุคคลรู้สึกกดดันจากสิ่งเร้าที่มากเกินไป ซึ่งส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรมของบุคคล ความเครียดสามารถแบ่งเป็นระดับต่าง ๆ และขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

1. มีความเครียดระดับน้อย (ระดับคะแนน 0–23) หมายถึง บุคคลมีภาวะอารมณ์ปกติ เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ความเครียดในระดับนี้ถือว่าไม่มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้

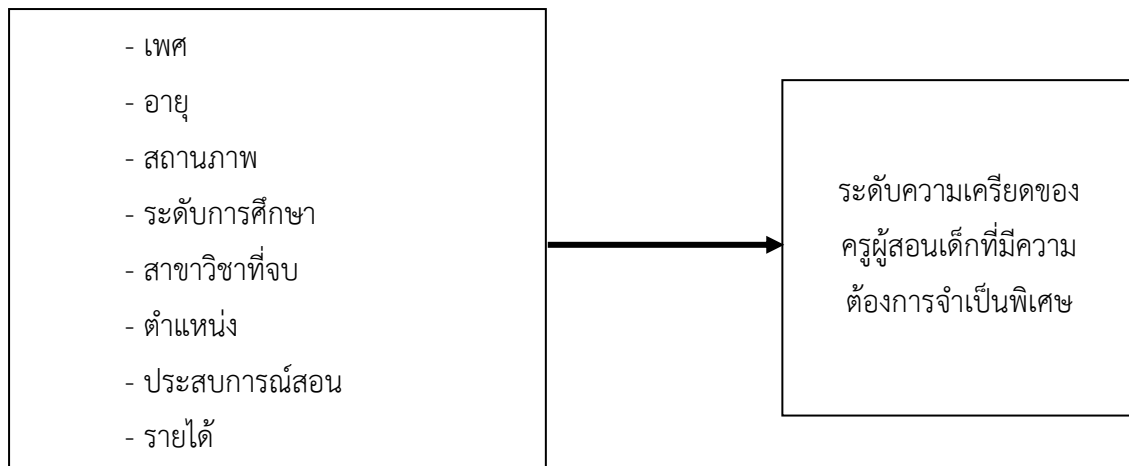
2. มีความเครียดระดับปานกลาง (ระดับคะแนน 24–41) หมายถึง บุคคลมีความเครียดเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เนื่องจากมีสิ่งคุกคาม หรือเหตุการณ์ที่ทำให้เครียด อาจรู้สึกวิตกกังวลหรือกลัว ถือว่าอยู่เกณฑ์ปกติ ความเครียดระดับนี้ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นผลเสียต่อการดำเนินชีวิต

3. มีความเครียดระดับสูง (ระดับคะแนน 42–61) หมายถึง บุคคลมีระดับความเครียดที่เริ่มส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ อาจมีอาการนอนไม่หลับ ขาดสมาธิ หรือหงุดหงิดง่าย ปรับความรู้สึกด้วยความลำบาก ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และการเจ็บป่วย ควรเริ่มหาวิธีการจัดการกับความเครียดอย่างจริงจัง

4. มีความเครียดระดับรุนแรง (ระดับคะแนน > 62) หมายถึง บุคคลมีภาวะความเครียดสูง ความเครียดระดับนี้ส่งผลทำให้เจ็บป่วยทางกายและสุขภาพจิต ชีวิตไม่มีความสุข ความคิดฟุ้งซ่าน การตัดสินใจไม่ดี ยับยั้งอารมณ์ไม่ได้ ควรได้รับการช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือเข้ารับการรักษาอย่างรวดเร็ว

2. ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 ซึ่งอยู่ภายใต้ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษใน 6 จังหวัด ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดราชบุรี ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสงคราม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรี และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 290 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
2. แบบวัดความเครียดสวนปรง (Suanprung Stress Test-20, SPST-20)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการในศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้ง 6 จังหวัด
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ในระบบ Google Forms ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำชี้แจงและข้อแนะนำในการตอบแบบสอบถามงานวิจัย ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 9 ข้อ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามความเครียดของครู ตามแบบวัดความเครียดสวนปรง (SPST-20)
3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งเอกสารขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
4. ผู้วิจัยมีการติดต่อกับหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการของแต่ละศูนย์การศึกษาพิเศษ
5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์
6. ผู้วิจัยนำข้อมูลการตอบแบบสอบถามออนไลน์มาสรุปเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 290 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาได้จำนวนทั้งสิ้น 265 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.38 แบบสอบถามที่ได้รับกลับมาผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป (N = 265)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	56	21.13
หญิง	209	78.87
2. อายุ		
21 – 30 ปี	106	40.00
31 – 40 ปี	111	41.89
41 – 50 ปี	41	15.47
51 – 60 ปี	7	2.64
3. สถานภาพ		
โสด	141	53.21
สมรส	108	40.75
หย่าร้าง หม้าย หรือแยกกันอยู่	16	6.04
4. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	242	91.32
ปริญญาโท	23	8.68

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ข้อมูลทั่วไป (N = 265)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. สาขาวิชาที่จบ		
การศึกษาพิเศษ	52	19.62
สาขาอื่น ๆ	213	80.38
6. ตำแหน่ง		
ข้าราชการครู	182	68.68
พนักงานราชการ	50	18.87
ครูอัตราจ้าง / พี่เลี้ยงเด็กพิการ / อื่นๆ	33	12.45
7. ประสบการณ์สอน		
ต่ำกว่า 5 ปี	142	53.58
5 – 10 ปี	92	34.72
มากกว่า 10 ปี	31	11.70
8. รายได้		
รายได้เหลือเก็บ	20	7.55
รายได้เพียงพอ	152	57.36
รายได้ไม่เพียงพอ	93	35.09
9. ความพิการหรือความเจ็บป่วย		
ไม่มี	251	94.72
มี	14	5.28

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 78.87 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 41.89 สถานภาพโสด จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 53.21 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 242คน คิดเป็นร้อยละ 91.32 สาขาการศึกษาที่จบ สาขาอื่น ๆ จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 80.38 ตำแหน่งข้าราชการครู จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 68.68 มีประสบการณ์สอน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 53.58 รายได้ต่อเดือนเพียงพอ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 57.36 ไม่มีความพิการหรือความเจ็บป่วย จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 94.72

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับความเครียดของครูผู้สอน

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละของครูผู้สอนจำแนกตามระดับความเครียด

ระดับความเครียด (N = 265)	ช่วงคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความเครียดระดับน้อย	0 - 23	7	2.64
มีความเครียดระดับปานกลาง	24 - 41	82	30.94
มีความเครียดระดับสูง	42 - 61	113	42.64
มีความเครียดระดับรุนแรง	> 62	63	23.77

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่อยู่ในระดับความเครียดสูง จำนวน 113 คน (ร้อยละ 42.64) รองลงมาคือกลุ่มที่มีความเครียดระดับปานกลาง จำนวน 82 คน (ร้อยละ 30.94) และกลุ่มที่มีความเครียดระดับรุนแรง จำนวน 63 คน (ร้อยละ 23.77) ส่วนครูผู้สอนที่มีความเครียดระดับน้อยมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 7 คน (ร้อยละ 2.64) แสดงว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีระดับความเครียดค่อนข้างสูง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ

เพศ (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
ชาย	57	50.80	18.68	มีความเครียดระดับสูง
หญิง	208	49.81	16.74	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 3 พบว่า ครูผู้สอนเพศชายมีค่าเฉลี่ยความเครียด ($M = 50.80$, $SD = 18.68$) อยู่ในระดับสูง ขณะที่ครูผู้สอนเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความเครียด ($M = 49.81$, $SD = 16.74$) อยู่ในระดับสูงเช่นกัน แสดงว่าทั้งสองเพศมีระดับความเครียดใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามอายุ

อายุ (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
21 - 30 ปี	90	51.40	15.77	มีความเครียดระดับสูง
31 - 40 ปี	123	50.30	18.26	มีความเครียดระดับสูง
41 - 50 ปี	46	49.35	16.07	มีความเครียดระดับสูง
51 - 60 ปี	6	29.17	8.75	มีความเครียดระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4 พบว่า ครูผู้สอนอายุ 21-30 ปีมีค่าเฉลี่ยความเครียดสูงที่สุด ($M = 51.40$, $SD = 15.77$) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือกลุ่มอายุ 31-40 ปี ($M = 50.30$, $SD = 18.26$) และกลุ่มอายุ 41-50 ปี ($M = 49.35$, $SD = 16.07$) ซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ส่วนครูที่มีอายุ 51-60 ปีมีค่าเฉลี่ยความเครียดต่ำที่สุด ($M = 29.17$, $SD = 8.75$) อยู่ในระดับปานกลาง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
โสด	142	48.79	16.42	มีความเครียดระดับสูง
สมรส	107	51.42	18.19	มีความเครียดระดับสูง
หย่าร้าง หม้าย หรือ แยกกันอยู่	16	51.75	16.45	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 5 พบว่า ครูผู้สอนที่หย่าร้าง หม้าย หรือแยกกันอยู่ มีค่าเฉลี่ยความเครียดสูงที่สุด ($M = 51.75$, $SD = 16.45$) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือครูผู้สอนที่สมรส ($M = 51.42$, $SD = 18.19$) และครูผู้สอนที่โสด ($M = 48.79$, $SD = 16.42$) ซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	242	50.30	17.17	มีความเครียดระดับสูง
ปริญญาโท	23	47.22	16.98	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 6 พบว่า ครูผู้สอนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยความเครียด ($M = 50.30$, $SD = 17.17$) อยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทมีค่าเฉลี่ยความเครียด ($M = 47.22$, $SD = 16.98$) อยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
การศึกษาพิเศษ	54	50.13	16.46	มีความเครียดระดับสูง
สาขาอื่น ๆ	211	50.00	17.36	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 7 พบว่า ครูผู้สอนที่จบสาขาการศึกษาพิเศษมีค่าเฉลี่ยความเครียด ($M = 50.13$, $SD = 16.46$) อยู่ในระดับสูง ขณะที่ผู้ที่จบจากสาขาอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยความเครียด ($M = 50.00$, $SD = 17.36$) อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
ข้าราชการครู	182	49.71	16.41	มีความเครียดระดับสูง
พนักงานราชการ	50	51.60	18.27	มีความเครียดระดับสูง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ตำแหน่ง (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
ครูอัตราจ้าง/ พี่เลี้ยงเด็กพิการ/ อื่นๆ	33	49.42	19.65	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 8 พบว่า ครูผู้สอนที่ดำรงตำแหน่งพนักงานราชการมีค่าเฉลี่ยความเครียดสูงที่สุด ($M = 51.60$, $SD = 18.27$) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือกลุ่มข้าราชการครู ($M = 49.71$, $SD = 16.41$) และกลุ่มครูอัตราจ้าง/พี่เลี้ยงเด็กพิการ/อื่น ๆ ($M = 49.42$, $SD = 19.65$) ซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์สอน

ประสบการณ์สอน (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 5 ปี	141	49.59	16.16	มีความเครียดระดับสูง
5 – 10 ปี	93	52.92	18.64	มีความเครียดระดับสูง
มากกว่า 10 ปี	31	43.35	15.17	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 9 พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์สอน 5–10 ปีมีค่าเฉลี่ยความเครียดสูงที่สุด ($M = 52.92$, $SD = 18.64$) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี ($M = 49.59$, $SD = 16.16$) อยู่ในระดับสูง ส่วนครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีมีค่าเฉลี่ยความเครียดต่ำที่สุด ($M = 43.35$, $SD = 15.17$) แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามรายได้

รายได้ (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
รายได้เหลือเก็บ	20	41.25	12.79	มีความเครียดระดับปานกลาง
รายได้เพียงพอ	152	45.90	15.04	มีความเครียดระดับสูง
รายได้ไม่เพียงพอ	93	58.67	17.85	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 10 พบว่า ครูผู้สอนที่มีรายได้ไม่เพียงพอมีค่าเฉลี่ยความเครียดสูงที่สุด ($M = 58.67$, $SD = 17.85$) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้เพียงพอ ($M = 45.90$, $SD = 15.04$) อยู่ในระดับสูงเช่นกัน ส่วนครูที่มีรายได้เหลือเก็บมีค่าเฉลี่ยความเครียดต่ำที่สุด ($M = 41.25$, $SD = 12.79$) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยกับการเกิดความเครียดของครูผู้สอน จำแนกตามความพิการหรือความเจ็บป่วย

ความพิการหรือ ความเจ็บป่วย (N = 265)	N	M	S.D.	แปลผล
ไม่มี	251	49.47	16.96	มีความเครียดระดับสูง
มี	14	60.00	18.12	มีความเครียดระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 11 พบว่า ครูผู้สอนที่มีความพิการหรือความเจ็บป่วยมีค่าเฉลี่ยความเครียดสูงกว่า (M = 60.00, SD = 18.12) ซึ่งอยู่ในระดับสูง ขณะที่ครูผู้สอนที่ไม่มีภาวะพิการหรือความเจ็บป่วยมีค่าเฉลี่ยความเครียด (M = 49.47, SD = 16.96) อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับความเครียดของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับความเครียดสูงซึ่งความเครียดในระดับสูง เป็นสัญญาณเตือนที่สำคัญ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของครูในหลายด้าน ได้แก่ ความเหนื่อยล้าทางร่างกาย อาการนอนไม่หลับ ปวดศีรษะ ปัญหากระเพาะอาหาร และอาการทางกายอื่นๆ ที่เกิดจากความเครียด ในด้านจิตใจ ครูอาจประสบกับอาการเหนื่อยล้าทางอารมณ์ (Emotional Exhaustion) การสูญเสียแรงจูงใจในการทำงาน ความรู้สึกหมดหวังและไร้ความหมายในการทำงาน รวมถึงภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burnout) นำไปสู่การลาออกจากงาน หรือการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในที่สุด ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ลาซารัสและฟอล์กแมน (Lazarus & Folkman, 1984: 19-22) เกี่ยวกับทฤษฎีความเครียดที่อธิบายว่า ความเครียดเกิดขึ้นเมื่อบุคคลประเมินสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ว่ามีความต้องการ (Demands) เกินกว่าทรัพยากร (Resources) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับอรรถกฤษ ฝ่องคณะ (2560) ทำการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความเครียดของครูในโรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์ พบว่า ครูในโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์มีระดับความเครียด โดยรวมอยู่ในระดับสูง และอุดมลักษณ์ เมฆาวณิช (2556) ได้วิจัยเรื่องความเครียดของข้าราชการครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 กลุ่มอำเภอนนทบุรี ผลวิจัยพบว่า ความเครียดของข้าราชการครูอยู่ในระดับสูง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดความเครียดของครูผู้สอน ได้แก่

1) ปัจจัยด้านอายุ พบว่า ความเครียดของครูผู้สอนในแต่ละช่วงอายุ มีแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนในช่วงอายุ 51 - 60 ปี มีระดับความเครียดต่ำกว่าครูในช่วงอายุอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อายุมีความสัมพันธ์กับระดับ

ความเครียดและความสามารถในการจัดการกับความเครียด สอดคล้องกับการศึกษาของ แอนโทนีโอ, พอลีโครนี และ วอลเตอร์ส (Antoniou, Polychroni & Walters, 2000: 287-304) พบว่า ครูที่มีอายุน้อยกว่าและมีประสบการณ์น้อย มีระดับความเครียดสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านความเหนื่อยล้าอารมณ์ (emotional exhaustion) และการรู้สึกไร้พลังในการจัดการปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากครูที่อายุน้อยกว่า มักพัฒนากลยุทธ์การเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า เช่น การมองโลกในแง่ดี การควบคุมความคิดเชิงลบ และการจัดลำดับความสำคัญของภาระงานได้ดีขึ้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ซิกิลิส, ซาโคพูลู และแกรมมาติโกปูลอส (Tsigilis, Zachopoulou & Grammatikopoulos, 2006: 256-261) พบว่า ครูที่มีอายุระหว่าง 50-60 ปี มีระดับความเครียดจากงานต่ำกว่ากลุ่มอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจมาจากความมั่นคงในหน้าที่การงาน การใกล้เกษียณอายุ และการยอมรับสถานการณ์ในระดับสูง

2) ปัจจัยด้านประสบการณ์สอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี มีระดับความเครียดสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครูกลุ่มอื่น ทั้งครูที่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่าและครูที่มีประสบการณ์สอนมากกว่า ซึ่งครูที่มีประสบการณ์สอน 5 - 10 ปี เป็นช่วงเวลาที่เต็มไปด้วยความกดดันจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร อันเนื่องมาจากบทบาท ความคาดหวัง และการขาดระบบสนับสนุนที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kyriacou และ Sutcliffe (Kyriacou & Sutcliffe, 1978: 159-167) ที่อธิบายว่าครูในช่วงกลางอาชีพมักประสบปัญหา "ภาวะหน้าที่ล้นเกิน" เนื่องจากความคาดหวังใหม่ๆ จากองค์กร โดยขาดการเตรียมความพร้อมและการอบรมเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เดย์และคณะ (Day et al., 2007: 93) ที่ชี้ให้เห็นว่าครูช่วงกลางอาชีพในอังกฤษมักประสบกับ "วิกฤตกลางอาชีพ" จากการที่บทบาทเพิ่มขึ้น แต่ทรัพยากรสนับสนุนไม่เพียงพอ

3) ปัจจัยด้านรายได้ พบว่า ความเครียดของครูผู้สอนในแต่ละช่วงรายได้ มีแตกต่างกัน โดยครูที่มีรายได้ไม่เพียงพอมีค่าคะแนนความเครียดเฉลี่ยอันดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้ที่ไม่เพียงพอส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของครู เมื่อครูมีความกังวลเรื่องการเงินอยู่ตลอดเวลา ก็จะส่งผลต่อสุขภาพจิตและระดับความเครียดที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพรธน์ เบญญศรี และชุตินา หุ้มน้อยวงศ์ (จิราพรธน์ เบญญศรี และชุตินา หุ้มน้อยวงศ์, 2555: 227-242) ที่ศึกษาความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในครูที่สอนนักเรียนพิการทางการศึกษาระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้ส่วนตัวต่อเดือน และรายได้รวมของครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ไคราคู (Kyriacou, 2001: 27-35) และ แอนโทนีโอ, พอลีโครนี และวลาซาคิส (Antoniou, Polychroni & Vlachakis, 2006: 682-690) พบว่าครูที่มีรายได้ต่ำหรือรับรู้ว่าค่าตอบแทนไม่สอดคล้องกับปริมาณและความซับซ้อนของงานที่รับผิดชอบ มีแนวโน้มเผชิญระดับความเครียดสูงกว่าเพื่อนร่วมงานที่มีรายได้เพียงพอ โดยเฉพาะในบริบทที่มีค่าครองชีพสูง ครูที่รู้สึกค่าตอบแทนไม่เพียงพออาจมีความพึงพอใจในงานลดลง และเสี่ยงต่อการเกิดความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ ซึ่งอาจกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพการสอนในระยะยาว

4) ปัจจัยด้านความพิการหรือความเจ็บป่วย พบว่า ความเครียดของครูผู้สอนในแต่ละช่วงความพิการหรือความเจ็บป่วย มีความแตกต่างกัน โดยครูที่มีความพิการหรือความเจ็บป่วยมีค่าคะแนนความเครียดเฉลี่ย

สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีโรคประจำตัวมักต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงด้านสุขภาพ ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้โดยตรง เช่น ความเหนื่อยล้า ความเจ็บปวด หรือข้อจำกัดในการทำกิจกรรมบางอย่าง นอกจากนี้ยังอาจมีความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษา การลาหยุดบ่อยครั้ง หรือแม้กระทั่งความกลัวว่าจะเป็นภาระต่อผู้อื่นในหน่วยงาน ทำให้เกิดความวิตกกังวลและความเครียดสะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จารูวรรณ ประภาสอน (จารูวรรณ ประภาสอน, 2564: 469–483) พบว่า บุคลากรที่มีปัญหาสุขภาพหรือโรคประจำตัวมีคะแนนความเครียดเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีสุขภาพปกติอย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับรายงานของรายงานของ องค์การอนามัยโลก (WHO, 2017) ซึ่งระบุว่า บุคคลที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรังมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเครียดเรื้อรังมากกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องจากต้องเผชิญทั้งภาระทางร่างกายและภาระทางจิตใจจากการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบ และตำแหน่ง ไม่มีผลต่อระดับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจเกิดจากลักษณะของประชากรที่มีความคล้ายคลึงกันในด้านบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทำให้ความแตกต่างในปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ไม่แสดงอิทธิพลที่ชัดเจนต่อความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญพร ลอยจิว และคณะ (กัญญพร ลอยจิว และคณะ, 2563: 46–57) ที่ศึกษาความเครียดของครูผู้ดูแลเด็กพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาที่ 10 พบว่า ปัจจัยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดที่พบอย่างมีนัยสำคัญกลับเป็นเรื่องของสุขภาพและความสัมพันธ์ในหน่วยงาน และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานของ จารูวรรณ ประภาสอน (จารูวรรณ ประภาสอน, 2564: 469–483) ที่ศึกษาความเครียดของบุคลากรโรงพยาบาล แคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เพศและระดับการศึกษาไม่มีผลต่อระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกับแนวคิดของ ลาซารัส และ โฟล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984: 248-250) ที่กล่าวว่า ความเครียดมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากกระบวนการประเมินสถานการณ์ (appraisal) และการรับรู้ความสามารถของตนในการจัดการปัญหา ดังนั้น แม้ครูจะมีเพศ ระดับการศึกษา หรือสถานภาพแตกต่างกัน แต่หากอยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีลักษณะงาน ความคาดหวัง และภาระความรับผิดชอบใกล้เคียงกัน ระดับความเครียดที่รับรู้ก็มีแนวโน้มไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้แอนโทนีโอ, พอลิโครนี และวลาซาคิส (Antoniou, Polychroni & Vlachakis, 2006: 682-690) พบว่า ความเครียดของครูส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับ ปัจจัยด้านงาน เช่น ภาระงานที่มาก ความกดดันจากระบบการศึกษา และการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร มากกว่าปัจจัยส่วนบุคคลอย่างอายุหรือเพศ กล่าวคือ ครูที่ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารมักมีระดับความเครียดต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ควรจัดทำนโยบายการดูแลสุขภาพจิตและการจัดการความเครียดสำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

2. ควรเพิ่มเครื่องมือวิจัยประเภทเชิงคุณภาพ เช่น ใช้การสัมภาษณ์ หรือการสนทนากลุ่มร่วมกับแบบสอบถาม ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจสาเหตุของความเครียด และประสบการณ์ของครูการศึกษาพิเศษได้อย่างรอบด้าน

3. ควรมีการจัดสวัสดิการให้กับครูและบุคลากร เช่น โครงการอาหารกลางวัน หรือบริการอาหารราคาประหยัดภายในสถานศึกษา เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากรในกลุ่มที่กว้างขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างได้

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่นๆ ที่มีการครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเช่นเดียวกัน เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่าง

3. ควรนำปัจจัยอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความเครียดของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้ามาพิจารณาเพิ่มเติม เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา สภาพแวดล้อมสถานศึกษา ฯลฯ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการนำเข้าสู่ตัวแปรในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์มากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2555). *คู่มือคลายเครียด: ฉบับปรับปรุงใหม่*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กัญญพร ลอยจัว, วิษญาดา ทองเคิ่ง, ศุภชัย ฅณภิบาล และ ประเสริฐ ประสมรักษ์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเครียดของครูผู้ดูแลเด็กพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาที่ 10. *วารสารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น*, 2(1), 46–57.

จารุวรรณ ประภาสอน. (2564). ความเครียดและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 15(38), 469–483.

จิราพรรณ เบญญศรี และ ชุตินา หุ่มเรืองวงษ์. (2555). ความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในครูที่สอนนักเรียนพิการทางการศึกษาระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 56(2), 227–242.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2561). *ร่างคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย และ พิมพมาศ ตาปัญญา. (2540). การสร้างแบบวัดความเครียดสวนปรุง. *วารสารสวนปรุง*, 13(3), 1–20.

อรรถกฤษ ฝ่องชนะ. (2560). *แนวทางแก้ไขปัญหาความเครียดของครูในโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

อุดมลักษณ์ เมฆาณิษฐ์. (2556). *ความเครียดของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 (กลุ่มอำเภอพนัสนิคม)* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

Antoniou, A. S., Polychroni, F., & Vlachakis, A. N. (2006). Gender and age differences in occupational stress and professional burnout between primary and high-school teachers in Greece. *Journal of Managerial Psychology*, 21(7), 682–690.

Antoniou, A. S., Polychroni, F., & Walters, B. (2000). Sources of stress and professional burnout of teachers of special educational needs in Greece. *European Journal of Special Needs Education*, 15(3), 287–304.

Day, C., Sammons, P., Stobart, G., Kington, A., & Gu, Q. (2007). *Teachers matter: Connecting work, lives and effectiveness*. Open University Press.

Kyriacou, C., & Sutcliffe, J. (1978). Teacher stress: Prevalence, sources and symptoms. *British Journal of Educational Psychology*, 48(2), 159–167.

Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer.

Tsigilis, N., Zachopoulou, E., & Grammatikopoulos, V. (2006). Job satisfaction and burnout among Greek early educators: A comparison between public and private sector employees. *Educational Research and Reviews*, 1(8), 256–261.

World Health Organization. (2017). *Depression and other common mental disorders: Global health estimates*. <https://www.who.int/publications/i/item/depression-global-health-estimates>

การพัฒนาแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครู
ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย
THE DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT SUPERVISION
ADMINISTRATION MODEL TO SUPPORT TEACHERS IN IMPROVING STUDENT
LEARNING QUALITY AT THE CHIANG RAI SPECIAL EDUCATION CENTER

Received: January 20, 2026

Revised: July 27, 2026

Accepted: June 29, 2026

สิรินยา นันทชัย¹ สุวดี อูปปินใจ² และ ไพโรภ รัตนชูวงศ์³

Sirinya Nantachai¹ Suwadee Ouppinjai² and Pairop Rattanachuwong³

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

²รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{1,2,3}Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai 57100 Thailand

²Corresponding author, E-mail: suwadee123@gmail.com

³Corresponding author, E-mail: captpairop@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ และ 3) เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ประกอบ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบสังเคราะห์เอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 2) การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น จำนวน 67 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และ 3) สร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 สันทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ มี 5 องค์ประกอบ 2) สภาพที่เป็นจริงภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) รูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย มี 5 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) การประเมินผล และ 5)

ปัจจัยความสำเร็จ ผลการประเมิน พบว่ารูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้, คุณภาพผู้เรียน, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

This study aimed to 1) examine the components of learning management supervision administration. 2) investigate the current conditions, desirable conditions, and priority needs of learning management supervision administration. and 3) develop and evaluate a model of learning management supervision administration. The research procedures were as follows 1) Component Study: Relevant documents and research were reviewed through document synthesis and content analysis. 2) Study of Current Conditions, Desirable Conditions, and Priority Needs: The sample consisted of 67 participants selected through stratified random sampling. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), and content analysis. 3) Model Development and Evaluation: A model of learning management supervision administration to support teachers in improving student quality at the Chiang Rai Special Education Center was developed based on findings from Steps 1 and 2. A focus group discussion was conducted with nine experts selected through purposive sampling. Data were analyzed using frequency, percentage, means, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that 1) The model of learning management supervision administration consisted of five components. 2) The overall current condition was at a high level, while the overall desirable condition was at the highest level. 3) The developed model comprised five components 1) principles 2) objectives 3) process 4) evaluation and 5) success factors. The evaluation results indicated that the model demonstrated the highest level of accuracy and a high level of feasibility.

Keywords: Learning Management Supervision Administration, Student Learning Quality, Special Education Center

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตราที่ 10 การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2563) โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด เป็นหน่วยงานที่ให้บริการผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม พัฒนาสมรรถภาพเตรียมความพร้อม และส่งต่อผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับบริการทางการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปตามความจำเป็นพิเศษของแต่ละคนมีทั้งประเภทอยู่ประจำ และไปกลับโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ (สมเกตุ อุทธโยธา, 2566: 218)

การบริหารงานนิเทศภายในศูนย์การศึกษาพิเศษนับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เนื่องจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ตระหนักถึงการนำนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในการพัฒนาการเรียนการสอนผ่านกระบวนการนิเทศมาใช้เพื่อช่วยในการพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ประนม มะธิบิไซ, 2560: 99) คุณภาพของผู้เรียนย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมด้านการพัฒนาบุคลากร การนิเทศการจัดการเรียนการสอน และการจัดหาอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ (Ateb, Atsu, & Atah, 2021: 34) การดำเนินงานนิเทศภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย 2567 พบว่า แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานนิเทศภายใน ควรมีการนิเทศอย่างหลากหลายรูปแบบนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการนิเทศการสอน ทั้งวิธีแบบทางการและไม่เป็นทางการ และควรมีการนิเทศระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วย แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายใน พบว่า ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการช่วยเหลือกันในทุกมิติที่ช่วยน้อง จากปัญหาดังกล่าว การบริหารงานนิเทศภายในที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะของครูในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (กาญจนา คำทะวงศ์, 2564: 107) การนิเทศจึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ในการช่วยเหลือให้ครูปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีคุณภาพ (สุวิทย์ อุปินใจ, 2566: 7) จำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้

จากความเป็นมาของปัญหาการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ให้มี

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานนิตศกการจัการเรยนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตการวิจัย

ระยะที่ 1

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ กระบวนการนิตศ และคุณภาพผู้เรียน

ระยะที่ 2

ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 80 คน (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2568 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย, 2568: 10)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 67 คน ซึ่งใช้สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตาราง Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้ 2) วัตถุประสงค์การบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้ 3) กระบวนการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้ 4) การประเมินผลการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้ และ 5) ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานนิตศกการจัการเรยนรู้

ระยะที่ 3

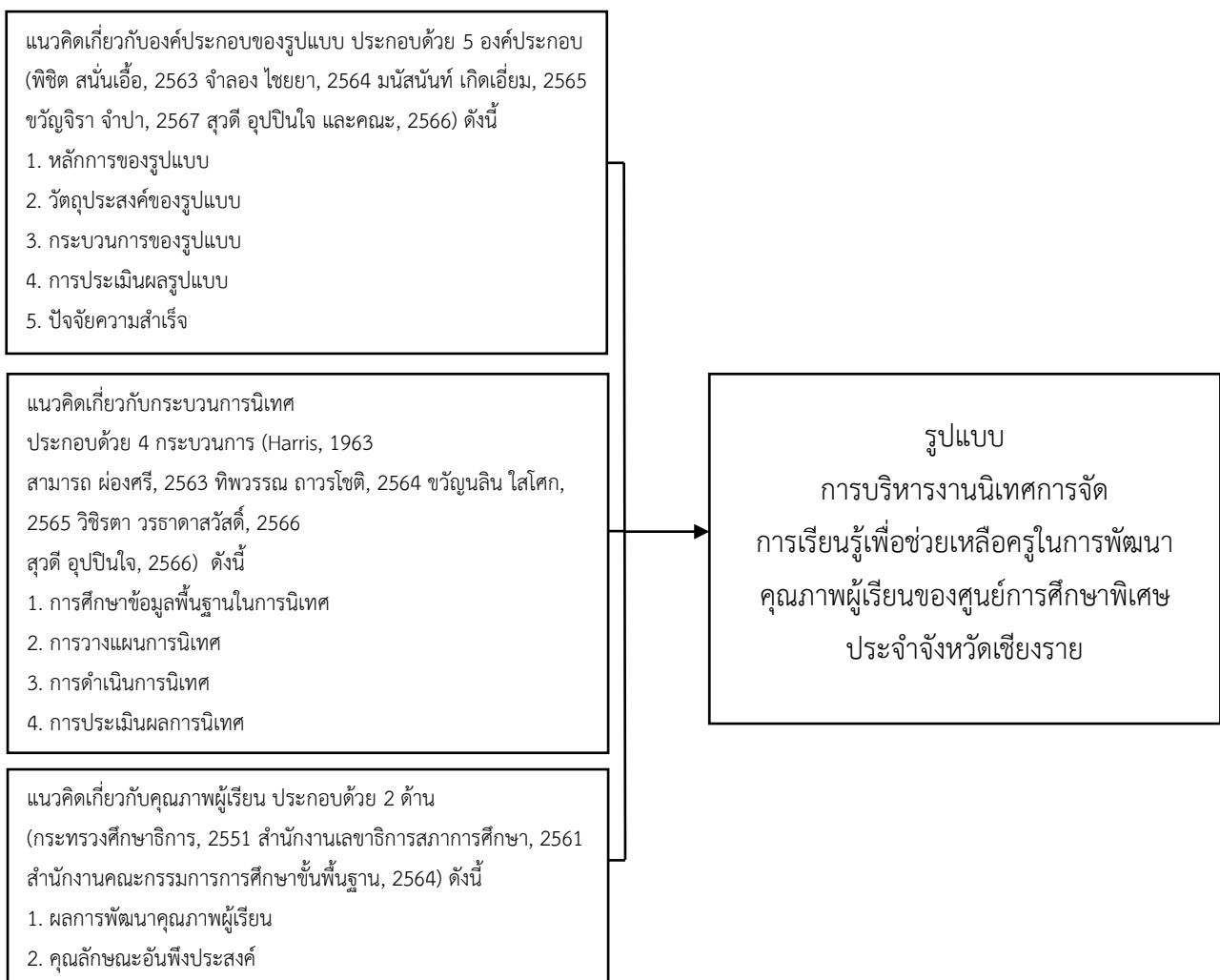
ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิระดับอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา และกลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ อย่างน้อย 5 ปี 2) จบปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา หรือด้านการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

รูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบพหุวิธี (Multi Method) แบบ Exploratory Sequential Design เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ แหล่งข้อมูล การศึกษาแนวคิด และทฤษฎีองค์ประกอบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสังเกตเอกสาร การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยนำแบบสังเกตเอกสารไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยอาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปตรวจสอบด้านเนื้อหาและวิธีวิทยาเพื่อประเมินความครอบคลุมของประเด็น (Expert Review for Coverage) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเผยแพร่เป็นตำรา เอกสาร และฐานข้อมูลในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น ประชากร ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย จากผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย จำนวน 67 คน การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย สร้างแบบสอบถาม นำไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามประกอบด้วย 27 ประเด็น โดย 24 ประเด็น มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00 และอีก 3 ประเด็น เท่ากับ 0.67 และนำไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (Try Out) แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.97 และเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างผ่าน Google Form การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ระยะที่ 3 สร้างและประเมินรูปแบบ แหล่งข้อมูล สรุปข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาสร้างรูปแบบ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่านเพื่อประเมินรูปแบบ การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยสร้างแบบประเมินรูปแบบ นำไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปตรวจสอบด้านเนื้อหาและวิธีตรวจสอบเนื้อหาด้วยวิธีวิทยาเพื่อประเมินความครอบคลุมของประเด็น เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารงานนิเทศการ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ และ 5) ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้

2. สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยนำเสนอตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย

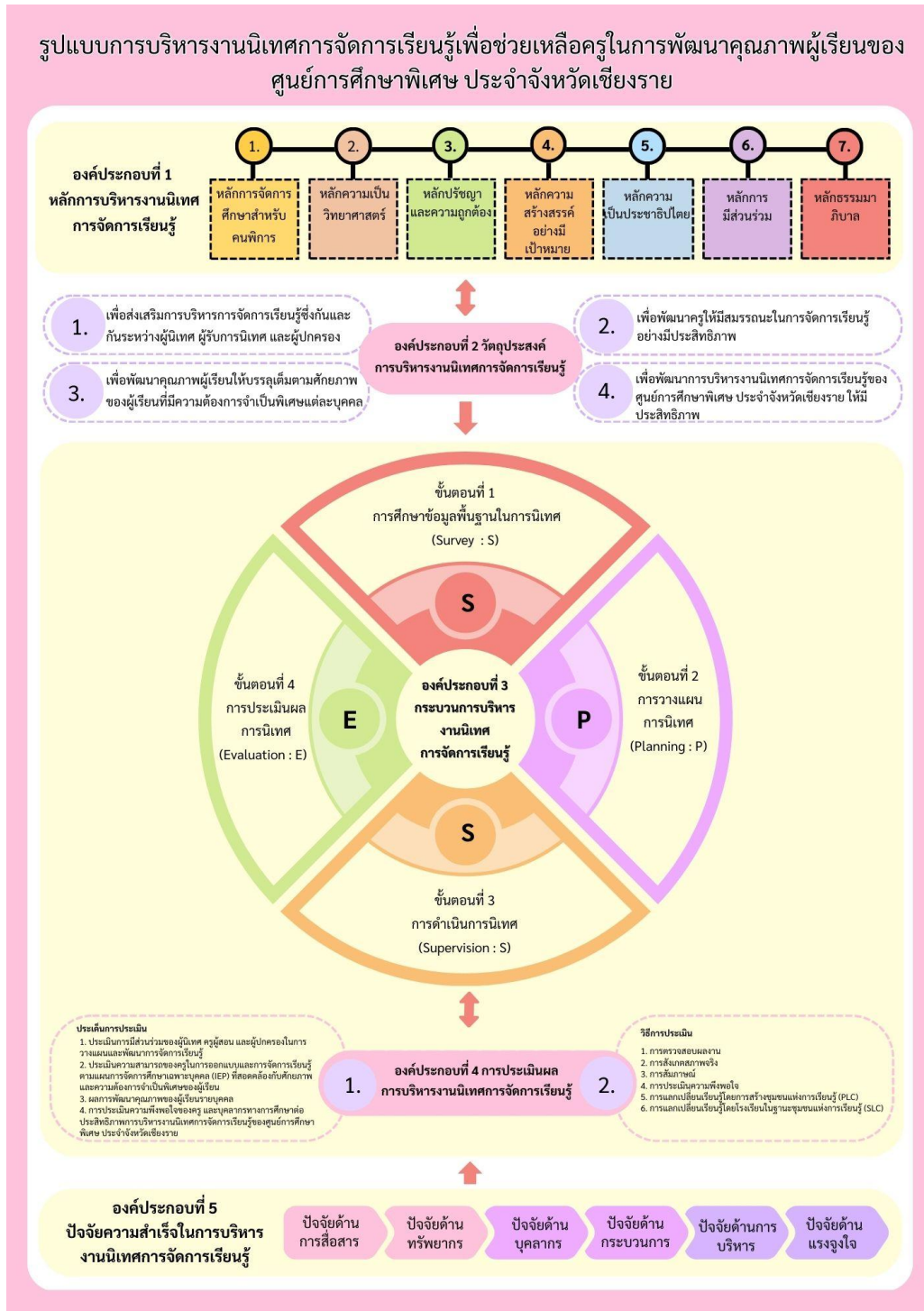
ประเด็น	สภาพที่ควรจะเป็น (I)			สภาพที่เป็นจริง (D)			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI = (I-D)/D$	ลำดับ
1. หลักการ	4.68	0.50	มากที่สุด	3.87	0.77	มาก		
1) หลักความเป็นวิทยาศาสตร์	4.57	0.56	มากที่สุด	3.70	0.76	มาก	0.24	1
2) หลักความเป็นประชาธิปไตย	4.72	0.45	มากที่สุด	4.00	0.58	มาก	0.18	4
3) หลักการมีส่วนร่วม	4.66	0.51	มากที่สุด	3.94	0.81	มาก	0.18	5
4) หลักปรัชญาและความถูกต้อง	4.73	0.48	มากที่สุด	3.87	0.83	มาก	0.22	2
5) หลักการสร้างสรรคอย่างมีเป้าหมาย	4.70	0.49	มากที่สุด	3.84	0.85	มาก	0.22	3
2. วัตถุประสงค์	4.75	0.44	มากที่สุด	4.07	0.75	มาก		
1) เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ	4.78	0.42	มากที่สุด	4.13	0.76	มาก	0.16	2
2) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	4.72	0.45	มากที่สุด	4.10	0.68	มาก	0.15	4
3) เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกันระหว่างครูและผู้นิเทศ	4.73	0.45	มากที่สุด	3.96	0.82	มาก	0.19	1
4) เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่เท่าเทียม	4.75	0.44	มากที่สุด	4.09	0.75	มาก	0.16	3

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ประเด็น	สภาพที่ควรจะเป็น (I)			สภาพที่เป็นจริง (D)			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PNI = (I-D)/D	ลำดับ
3. กระบวนการ	4.72	0.47	มากที่สุด	3.85	0.87	มาก		
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศ	4.72	0.49	มากที่สุด	3.78	0.90	มาก	0.25	1
ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ	4.77	0.46	มากที่สุด	3.87	0.89	มาก	0.23	2
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนิเทศ	4.76	0.43	มากที่สุด	3.90	0.78	มาก	0.22	3
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ	4.67	0.50	มากที่สุด	3.85	0.91	มาก	0.21	4
4. การประเมินผล	4.66	0.98	มากที่สุด	3.84	0.84	มาก		
4.1 การประเมิน	4.65	0.50	มากที่สุด	3.86	0.87	มาก		
1) ประเมินความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของผู้นิเทศ	4.66	0.54	มากที่สุด	3.76	0.97	มาก	0.24	1
2) ประเมินความสามารถของผู้รับการนิเทศ	4.67	0.50	มากที่สุด	4.00	0.80	มาก	0.17	4
3) ประเมินการดำเนินการนิเทศตามวัตถุประสงค์	4.64	0.48	มากที่สุด	3.84	0.85	มาก	0.21	2
4) การประเมินการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนางานนิเทศ	4.63	0.49	มากที่สุด	3.84	0.86	มาก	0.21	3
4.2 วิธีการประเมิน	4.67	0.48	มากที่สุด	3.81	0.81	มาก		
1) การตรวจสอบผลงาน	4.63	0.49	มากที่สุด	3.72	0.83	มาก	0.24	1
2) การสังเกตสภาพจริง	4.70	0.46	มากที่สุด	3.90	0.78	มาก	0.21	2
5. ปัจจัยความสำเร็จ	4.66	0.49	มากที่สุด	3.86	0.84	มาก		
1) ด้านบุคลากร	4.70	0.46	มากที่สุด	3.90	0.80	มาก	0.21	3
2) ด้านกระบวนการ	4.63	0.52	มากที่สุด	3.84	0.86	มาก	0.21	4
3) ด้านทรัพยากร	4.67	0.47	มากที่สุด	3.78	0.87	มาก	0.24	2
4) ด้านการบริหาร	4.61	0.52	มากที่สุด	3.87	0.81	มาก	0.19	5
5) ด้านแรงจูงใจ	4.60	0.49	มากที่สุด	3.97	0.76	มาก	0.16	6
6) ด้านการสื่อสาร	4.72	0.45	มากที่สุด	3.82	0.92	มาก	0.24	1
ภาพรวม	4.69	0.58	มากที่สุด	3.90	0.81	มาก		

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

3. รูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ นำเสนอเป็นภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ผลการประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความถูกต้องภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.44) และด้านความเป็นไปได้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.45)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย สรุปได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ และ 5) ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้

2. สภาพที่เป็นจริงภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ดังนี้ 1) หลักการ ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ หลักความเป็นวิทยาศาสตร์ 2) วัตถุประสงค์ ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกันระหว่างครูและผู้นิเทศ 3) กระบวนการ ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศ 4) การประเมินผล ประเด็นการประเมิน อันดับที่ 1 คือ ประเมินความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของผู้นิเทศ วิธีการประเมิน อันดับที่ 1 คือ การตรวจสอบผลงาน 5) ปัจจัยความสำเร็จ ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ ปัจจัยด้านการสื่อสาร

3. รูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ และผลการประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่าด้านความถูกต้องภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ และ 5) ปัจจัยความสำเร็จของการ

บริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้สามารถดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยหลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการ การประเมิน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ องค์ประกอบเหล่านี้เมื่อบูรณาการร่วมกันจะทำให้เกิดรูปแบบการนิเทศที่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาศักยภาพครู และส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของ ประเมศวร์ โพธิ์คล้าย (2566) พบว่า รูปแบบการนิเทศการเรียนการสอน มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการนิเทศการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผลการพัฒนารูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2. สภาพที่เป็นจริงภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความ ต้องการจำเป็นในการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย 1) หลักการการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดลำดับความ ต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ หลักความเป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ ของศูนย์การศึกษาพิเศษที่มุ่งเน้นความเป็นระบบ มีกระบวนการ และใช้เครื่องมือนิเทศที่มีคุณภาพในการ ประเมิน ยึดมั่นจริยธรรมทางวิชาชีพ และความถูกต้องของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มุ่งพัฒนาครูให้สามารถ ออกแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และตอบสนองต่อการ เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สามารถ ผ่องศรี (2563) พบว่า หลักการการนิเทศต้องอาศัยความร่วมมือ เน้นกระบวนการสร้าง ประชาธิปไตย และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงาน 2) วัตถุประสงค์การบริหารงานนิเทศการจัดการ เรียนรู้ ผลการจัดลำดับความ ต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกัน ระหว่างครูและผู้นิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุน และการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะในบริบทของผู้เรียนที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ การเสริมสร้างสมรรถนะของครู การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ และการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุชนาถ สุทธการ (2565) พบว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศ พบว่าประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพครู 2) ด้านคุณภาพผู้เรียน 3) ด้านการบริหารจัดการศึกษา 3) กระบวนการการ บริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดลำดับความ ต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา ข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษา พิเศษมีกระบวนการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพื่อให้การนิเทศมีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปาจริย์ หงษ์แก้ว (2563) พบว่า กระบวนการนิเทศภายในประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การ วางแผนการนิเทศ การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศการประเมินผลการนิเทศ 4) การประเมินผลจริง ประเด็น การประเมิน อันดับที่ 1 คือ ประเมินความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของผู้นิเทศ วิธีการประเมิน อันดับ ที่ 1 คือ การตรวจสอบผลงาน ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินผลในกระบวนการนิเทศของศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรมุ่ง

ความแม่นยำ โปร่งใส และพัฒนาต่อยอดการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยระบบนิเทศที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ และการประเมินที่หลากหลายและครอบคลุม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สามารถ ผ่องศรี (2563) พบว่า องค์ประกอบที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ พฤติกรรมการสอน ความพึงพอใจ และความคิดเห็น 5) ปัจจัยความสำเร็จ ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น อันดับที่ 1 คือ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยความสำเร็จการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษาพิเศษต้องให้ความสำคัญกับการสนับสนุนภายในองค์กรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการสื่อสาร การบริหารทรัพยากร และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อยกระดับคุณภาพของกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของ แสงระวี แนวสวัสดิ์ (2565) พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ ด้านแรงจูงใจ ด้านการสื่อสาร ด้านการตัดสินใจมีอิทธิพลร่วมกันต่อการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. รูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์การบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ 5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ และผลการประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่าด้านความถูกต้องภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรูปแบบที่บูรณาการเข้ากับบริบทจริงของศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างเหมาะสม มีโครงสร้างที่ชัดเจน ครอบคลุม และสามารถนำไปใช้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการวิจัยของ ขวัญจิรา จำปา (2567) พบว่า รูปแบบการบริหารการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสู่เป้าหมายผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการวางแผน ดำเนินงาน และติดตามประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยบูรณาการรูปแบบดังกล่าวเข้ากับบริบทของสถานศึกษา
2. ครูควรนำรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออกแบบแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการเลือกใช้สื่อ เทคนิค และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรให้การสนับสนุนในเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อผลักดันให้รูปแบบดังกล่าวได้รับการนำไปขยายผลในสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดแนวทางดำเนินงานที่

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ชัดเจน สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ตลอดจนกำกับ ติดตาม และประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและมีการติดตามประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้
2. ควรมีการศึกษาผลการนำรูปแบบการบริหารงานนิเทศการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในศูนย์การศึกษาพิเศษหรือสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบในบริบทที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

https://academic.obec.go.th/images/document/1559878925_d_1.pdf

กาญจนา คำทอง. (2564). *แนวทางการนิเทศงานวิชาการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].

ขวัญจิรา จำปา. (2567). *รูปแบบการบริหารการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสู่เป้าหมายผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 6(4), 47–68.*

ขวัญลิน ไส้โตก. (2565). *รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ].

จำลอง ไชยยา. (2564). *การพัฒนาแบบการนิเทศแบบพัฒนาการร่วมกับการชี้แนะทางปัญญาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดประสบการณ์แบบสมดุลงานสำหรับครูผู้สอนเด็กปฐมวัยกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). *รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

นุชนาถ สุทธการ. (2565). *รูปแบบการนิเทศโรงเรียนบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ปรเมศวร์ โพธิ์คล้าย. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนรู้การสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขา
นาฏศิลป์ศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม].

ประนอม มะธิปไตย. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต
การศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยบูรพา].

ปาจริย์ หงษ์แก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร].

พิชิต สนั่นเอื้อ. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับ
ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี [วิทยานิพนธ์ครุสา
สตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

มนัสนันท์ เกิดเอี่ยม. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มโรงเรียน
ไทยรัฐวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยบูรพา].

วิจิตรดา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย. (2568). รายงานผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2568.

สมเกต อุทธิโยธา. (2566). การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive education) (พิมพ์ครั้งที่ 2). บริษัท ส.อัมพร
ฟอรัมเซ็น เทคโนโลยี จำกัด.

สามารถ ผ่องศรี. (2563). รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา
เอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542. <https://www.ret2.go.th/ict>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่สาม (พ.ศ. 2554–2559). พริกหวานกราฟฟิค.

สุวดี อุปปินใจ. (2566). การนิเทศและพัฒนาวัตกรรมการนิเทศการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ชอบพิมพ์.

สุวดี อุปปินใจ, วาสนา สังข์พุ่ม, รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, พูนชัย ยาวีราช, และ จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2566). รูปแบบการส่งเสริมและกำกับติดตามการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง [รายงานการวิจัย]. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

แสงระวี แนวสวัสดิ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา].

Ateb, T. A., Atsu, A. L., & Atah, C. A. (2021). Internal supervisory functions of principals in public secondary schools. *International Journal of Education and Evaluation*, 7(5), 34–46.

Harris, B. M. (1963). *Supervisory behavior in education*. Prentice-Hall.

การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

DEVELOPMENT OF AN INCLUSIVE STUDENT SUPPORT MODEL FOR
ZERO DROPOUT IN SECONDARY SCHOOLS IN THE BORDER AREAS
OF CHIANG RAI PROVINCE

Received: January 21, 2026

Revised: June 27, 2026

Accepted: June 29, 2026

ธัญพร พวงสายใจ¹ ธิดารัตน์ สุขประภาภรณ์² และ สุวดี อุปปีนใจ³
Tanyaporn Puangsaijai¹ Thidarat Sukprapaporn² and Suwadee Ouppinjai³

¹นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{1,2,3}Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, 57100 Thailand

¹Corresponding author, E-mail: puangsaijaifah@gmail.com, em_thidarat@rru.ac.th, suwadee123@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น ฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการเรียนรวม, ครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการพาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนรู้ไปให้น้อง และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น 2) สร้างรูปแบบ ฯ โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 3) ประเมินรูปแบบ ฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ ชื่อ รูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ ISFP สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ

คำสำคัญ: รูปแบบ, การศึกษาแบบเรียนรวม, การป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา,
โรงเรียนมัธยมศึกษา, พื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

ABSTRACT

This research aimed to develop an inclusive student support model for achieving zero dropout in secondary schools in the border areas of Chiang Rai Province. The study was conducted in three phases. First, the current conditions, desired conditions, and priority needs were examined. The key informants were selected through purposive sampling and included school administrators, teachers responsible for inclusive education, teachers responsible for the OBEC Zero Dropout project, and representatives of basic education school committees from 11 secondary schools in the border areas of Chiang Rai Province. Data were collected using a questionnaire and analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index. Second, the model was developed through focus group discussions with nine experts selected by purposive sampling. The research instrument was a focus group protocol, and data were analyzed using content analysis. Third, the model was evaluated by nine experts selected through purposive sampling. The evaluation instrument assessed validity and feasibility, and data were analyzed using mean and standard deviation.

The findings revealed that the developed model, named the Inclusive Student Support for Zero Dropout Model (ISFP Model) for secondary schools in the border areas of Chiang Rai Province, consists of five components: principles, objectives, implementation procedures, evaluation guidelines, and success conditions.

Keywords: Model, Inclusive Education, Dropout Prevention, Secondary Schools, Border Areas of Chiang Rai Province

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส โดยให้มีการจัดการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้รับสิทธิทางการศึกษาอย่างเสมอภาค (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 7-12) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เพื่อให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม การเรียนรวมจึงเป็นแนวทางการจัดการศึกษาหนึ่งที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายหลักคือการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนทุกคน เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (ดารณี ศักดิ์ศิริผล, 2564: 10-15)

ข้อมูลปี 2567 จากกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้ระบุว่า มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการทั้งทางกายภาพ การเรียนรู้ และพฤติกรรม หลุดจากระบบสูงถึง 2,199,978 คน (กองทุนเพื่อความ

เสมอภาคทางการศึกษา, 2567a) เพื่อตอบสนองต่อปัญหาเด็กและเยาวชนออกนอกระบบ ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการ Thailand Zero Dropout เป้าหมายสำคัญคือการทำให้อัตราของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็นศูนย์ ผ่านการค้นหา ติดตาม และให้ความช่วยเหลือรายกรณีโดยคณะกรรมการระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้กลับเข้าสู่เส้นทางการศึกษา การเรียนรู้ หรือการพัฒนาทักษะอาชีพตามศักยภาพ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568: 16)

จังหวัดเชียงรายเริ่มนำร่องบูรณาการค้นหาเด็กและเยาวชนหลุดนอกระบบการศึกษา ขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ ตามมาตรการ Thailand Zero Dropout ของรัฐบาล จากการสำรวจโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2567b) พบว่า จังหวัดเชียงรายมีสัดส่วนความหนาแน่นของนักเรียนยากจนรวม 25,314 คน โดยอำเภอเวียงแก่นมีสัดส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.65 และนอกจากนี้ยังมีจำนวนเด็กและเยาวชนอายุ 3–18 ปี ที่ไม่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลการศึกษาใดเลยถึง 24,081 คน ซึ่งถือเป็นจำนวนสูงเป็นอันดับที่ 9 ของประเทศ โดยเมื่อพิจารณาในระดับพื้นที่พบว่า ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง เป็นพื้นที่ที่มีเด็กเยาวชนนอกระบบมากที่สุด จำนวน 1,055 คน จากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 6,099 คน ตัวเลขนี้ได้สะท้อนถึงภาพรวมสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดนที่มีความเหลื่อมล้ำเริ่มต้นจากความห่างไกล ทุรกันดาร และความยากจน ถือเป็นชนวนสำคัญที่นำไปสู่การเข้าไม่ถึงโอกาสการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ รวมถึงโอกาสการศึกษาต่อในระดับสูงที่จะช่วยพัฒนาตนเองให้มีรายได้พ้นจากเส้นความยากจน

นอกจากนั้น สถานบันการศึกษาหลังการศึกษาภาคบังคับในจังหวัดเชียงรายยังมีจำนวนที่สวนทางกับความต้องการของผู้เรียน ที่ไม่สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านอุปสรรคความห่างไกลและการเดินทางในพื้นที่ ส่งผลให้ในแต่ละปีมีนักเรียนที่หลุดจากระบบไปตรงรอยต่อการศึกษาเป็นจำนวนมาก (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567b) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเรียนรวมในระดับมัธยมศึกษาที่เปิดรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือนักเรียนเรียนรวมเข้าเรียนในพื้นที่ชายแดนยังมีจำนวนจำกัด ทั้งนี้ ศุภวิชัย ศิริสวัสดิวัฒนา (2566) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไว้ว่า ในทางปฏิบัติยังพบว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษยังคงถูกเลือกปฏิบัติ โดยบางสถานศึกษาไม่เปิดรับเด็กกลุ่มนี้เข้าสู่ระบบ หรือปฏิเสธไม่ให้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่แน่นอนของนโยบายด้านการศึกษาและศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจทำให้เด็กพิเศษจำนวนหนึ่งหลุดออกจากระบบการศึกษาในที่สุด

เมื่อเจาะลึกข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเชียงราย (2568) พบว่า ได้มีการมีการดำเนินโครงการพาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนไปให้น้อง (Obec Zero Dropout) ภายใต้ 4 มาตรการสำคัญ ได้แก่ การค้นหา การช่วยเหลือร่วมกับทีมสหวิชาชีพ การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น และการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่ออยู่รอด โดยในปีการศึกษา 2567 มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน 227 ราย สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัญหาพฤติกรรม ปัญหาผลการเรียน และปัญหาด้านสุขภาพหรือความพิการของนักเรียน และในปีการศึกษา 2568 มีนักเรียนเรียนรวมจำนวน 439 ราย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่บุคคลออทิสติก และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

โดยดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล (2564: 145–146) กล่าวถึงลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรวมว่า มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างชัดเจน โดยจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาครูผู้สอนให้ได้รับการฝึกอบรมด้านการศึกษาพิเศษอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครู บุคลากรของโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปกครอง และนักเรียนทั่วไป นอกจากนี้ โรงเรียนมีการปรับหลักสูตรและใช้กลยุทธ์การเรียนรู้และการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนรายบุคคล โดยสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและรุนแรง จะได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มข้นเป็นรายบุคคล รวมถึงการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม และการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้ โรงเรียนยังใช้วิธีการประเมินความก้าวหน้าและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดกระบวนการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการวางแผนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ชีววัฒน์ นิเจนตร (2560) ได้กล่าวว่าการพัฒนารูปแบบเป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรที่ศึกษาอย่างชัดเจน ช่วยให้อธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างมีเหตุผล และดำเนินการอย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การปรับปรุงและยกระดับการพัฒนาในประเด็นที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสถานการณ์ทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย ได้รับการช่วยเหลือให้อยู่ในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการช่วยเหลือ
นักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

จำนวน 11 โรงเรียน ในอำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ และอำเภอเวียงแก่น

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนเป้าหมาย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ และอำเภอเวียงแก่น โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 44 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน, ครูผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการเรียนรวมในสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน, ครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการพาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนไปให้น้อง โรงเรียนละ 1 คน และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 1 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นและความต้องการจำเป็นของการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาระยะที่ 1

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสร้างรูปแบบเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน โดยผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา หรือการนิเทศการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย และมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับโครงการพาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนไปให้น้อง จำนวน 4 ท่าน และกลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการสอนหรือดูแลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 5 ท่าน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบของรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

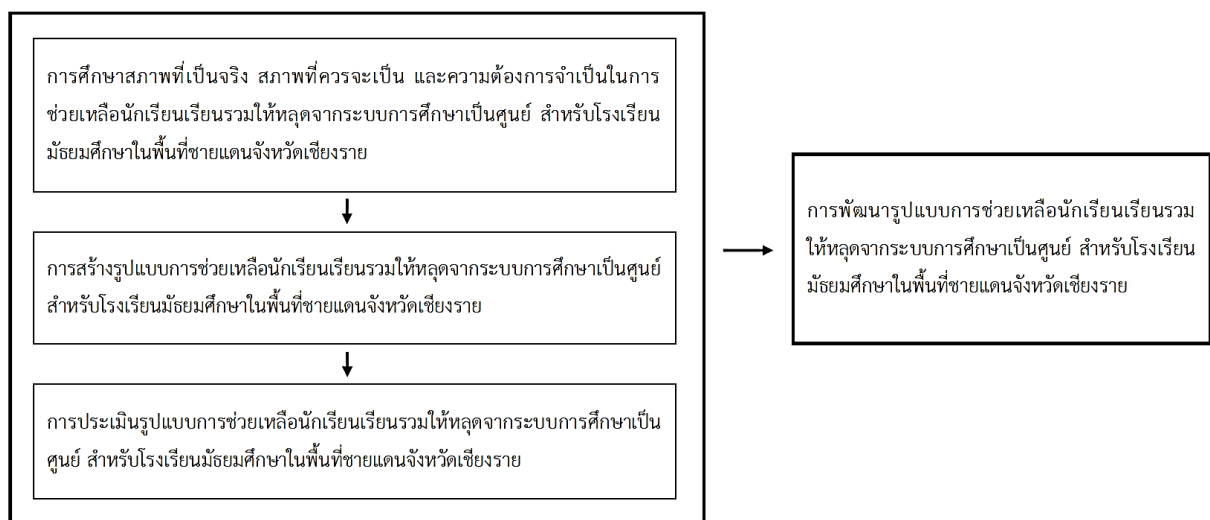
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินคุณภาพด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน โดยผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา หรือการนิเทศการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย และมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับโครงการพาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนไปให้น้อง จำนวน 4 ท่าน และกลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการสอนหรือดูแลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 5 ท่าน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย สร้างขึ้นตามหลักการพัฒนารูปแบบที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิดและการศึกษาของ Mescon, Albert, & Khedouri (1985), เรขา ศรีวิชัย (2554), เศรษฐภูมิ วรรณไพศาล (2558), ชีรวัฒน์ นิเจนตร (2560), อรุมา ทองนาค (2563), จุฬารัตน์ เหล่าไพโรจน์จาริ (2565) ซึ่งประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบพหุวิธี (Multi Method) แบบ Exploratory Sequential Design เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามกรอบของจริยธรรมการวิจัย ประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

1.1 ประชากรได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำนวน 11 โรงเรียน ในอำเภอแม่จัน แม่สาย แม่ฟ้าหลวง เชียงแสน เชียงของ และเวียงแก่น ผู้ให้ข้อมูล 44 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการเรียนรวม ครูผู้รับผิดชอบโครงการพาน้องกลับมาเรียน นำการเรียนไปให้น้อง (Obec Zero Dropout) และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 4 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นฯ ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

1.3 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา พบว่ามีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 หลังจากปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจึงได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน ผลการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.948

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ บันทึก และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบาย

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความถี่และร้อยละ จากนั้นวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นฯ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNIModified) พร้อมจัดลำดับความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 ท่าน ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 5 ประเด็น ตามองค์ประกอบของรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

2.3 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสนทนากลุ่ม และนำไปตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นด้านเนื้อหาและวิธีวิทยาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า แบบสนทนากลุ่มมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบ โดยมีข้อเสนอแนะให้ปรับถ้อยคำบางประเด็นเพื่อเพิ่มความชัดเจน เป็นภาษาทางวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยก่อนเริ่มการสนทนา ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาระยะที่ 1 เพื่อประกอบการอภิปราย ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามแบบสนทนากลุ่ม พร้อมบันทึกและสรุปชื่อรูปแบบตามวิธีดำเนินการของรูปแบบ และสรุปผลการสนทนากลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการสร้างรูปแบบต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 ท่าน ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ

3.3 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ จากนั้นนำไปตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นด้านเนื้อหาและวิธีวิทยาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า แบบประเมินมีความครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องและความเป็นไปได้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความเหมาะสมในการใช้ประเมินรูปแบบเชิงพัฒนา ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ปรับปรุงถ้อยคำบางข้อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเสนอให้เพิ่มคำอธิบายเกณฑ์ระดับคะแนนเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการตีความ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งอย่างเป็นทางการผ่านแบบประเมินออนไลน์ จากนั้นตรวจสอบความครบถ้วนของแบบประเมินและจำนวนผู้ประเมิน ก่อนสรุปผลการประเมินเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยวิเคราะห์ส่วนข้อมูลด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย การแปลผลใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) โดยพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบจากระดับคะแนนที่ได้ ทั้งนี้ รูปแบบจะถือว่ามีความถูกต้องและความเป็นไปได้ หากมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 หากไม่เป็นไปตามเกณฑ์ จะนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงก่อนจัดทำรูปแบบฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย มีผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI _{Modified} (I-D)/D	ลำดับ
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
1. การค้นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา	3.37	0.514	ปานกลาง	4.80	0.324	มากที่สุด	0.425	1
2. การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม	3.63	0.44	มาก	4.69	0.302	มากที่สุด	0.294	2
3. การจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น	3.66	0.521	มาก	4.65	0.344	มากที่สุด	0.271	4
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม	3.76	0.416	มาก	4.81	0.300	มากที่สุด	0.272	3
ภาพรวม	3.61	0.473	มาก	4.74	0.318	มากที่สุด	0.314	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของ สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า

สภาพที่เป็นจริง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$, $\sigma = 0.473$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 3.76$, $\sigma = 0.416$) รองลงมา ได้แก่ การจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.521$) การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม ($\mu = 3.63$, $\sigma = 0.440$) และการค้นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 3.37$, $\sigma = 0.514$)

สภาพที่ควรจะเป็น พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.318$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.81$, $\sigma = 0.300$) รองลงมา ได้แก่ การคั่นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.324$) การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.302$) และการจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.344$)

ความต้องการจำเป็น พบว่า ในภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.314 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การคั่นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI = 0.425) รองลงมา ได้แก่ การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม (PNI = 0.294) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (PNI = 0.272) และการจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI = 0.271)

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย จากการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบชื่อ “รูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ ISFP สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และวิธีดำเนินการของรูปแบบ 4 วิธี ดังนี้ 1. การคั่นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา (I) 2. การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม (S) 3. การจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (F) และ 4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (P) ดังภาพที่ 2 รายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ คือ หลักการพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วย 7 หลักการ ได้แก่ หลักการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน หลักการเรียนรู้เพื่อสร้างงาน หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และหลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ คือ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ มี 3 ข้อ ได้แก่ เพื่อสร้างระบบช่วยเหลือที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน เพื่อลดและป้องกันปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 3 วิธีดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์

3.1 การคั่นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา (Identification : I)

3.1.1 การจัดทำระบบเตือนภัยล่วงหน้า และระบบติดตามช่วยเหลือ โดยใช้ข้อมูลการมาเรียน ผลการเรียน พฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงทางครอบครัว และสถานะทางกฎหมายของนักเรียน เป็นสัญญาณเตือนความเสี่ยง เพื่อให้ครูและทีมสหวิชาชีพสามารถติดตามช่วยเหลือได้อย่างเป็นระบบ

3.1.2 การระบุและวินิจฉัยความต้องการพิเศษของนักเรียน โดยจัดกระบวนการคัดกรองและประเมินนักเรียนอย่างเป็นระบบ คำนึงถึงความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม และปัจจัยเสี่ยงเฉพาะพื้นที่ชายแดน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษและปัญหาที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3.1.3 การจัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลนักเรียนเรียนรวมและผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง โดยบันทึกข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สถานภาพครอบครัว การทำงานข้ามแดน และการเข้าถึงสวัสดิการการศึกษา เพื่อใช้ติดตามกลุ่มเสี่ยง ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานชายแดน และป้องกันไม่ให้นักเรียนหลุดจากระบบการศึกษา

3.2 การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม (Student support : S) มี 5 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านนโยบายของสถานศึกษา การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาศักยภาพและเจตคติของบุคลากร การบริหารจัดการตามกรอบ SEAT Framework และจัดโครงสร้างผู้รับผิดชอบงานเรียนรวมที่ชัดเจน

3.2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียน

3.2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา การจัดอุปกรณ์ เทคโนโลยี สื่อ และบริการสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกใช้ และส่งเสริมการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองอย่างเหมาะสม

3.2.4 ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดพื้นที่และสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่ปลอดภัย เข้าถึงได้ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน

3.2.5 ด้านการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและยืดหยุ่น สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน ทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

3.3 การจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (Flexible Learning : F)

3.3.1 การจัดการศึกษาทางเลือกควบคู่กับการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

3.3.2 การส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเป็นไปได้จริง สอดคล้องกับศักยภาพ ความถนัด และเงื่อนไขชีวิตของตนเอง

3.3.3 การปรับและพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ชายแดน วัฒนธรรม ชุมชน และวิถีชีวิตของนักเรียน

3.3.4 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามรูปแบบการศึกษาที่ผู้เรียนเลือก โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการสะท้อนพัฒนาการและศักยภาพของนักเรียน

3.3.5 การจัดตั้งศูนย์การช่วยเหลือเด็กในระบบการศึกษาทางเลือก เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการดูแลประสานงาน และให้การช่วยเหลือเชิงประคับประคองแก่ผู้เรียน

3.3.6 การแต่งตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือและประคับประคองนักเรียน ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น ระหว่างการเรียนรู้ และจนสามารถดำรงอยู่ในระบบการศึกษาได้อย่างมั่นคง

3.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation and Partnership : P)

3.4.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมและเสริมสร้างความต้องการทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนในพื้นที่ชายแดน โดยออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง อาชีพ และบริบทพื้นที่ชายแดน

3.4.2 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานวิชาชีพ หน่วยงานบริการของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งต่อและสนับสนุนการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา อาชีพ การคุ้มครองทางสังคม และสถานะทางกฎหมาย

3.4.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก และสถานประกอบการในพื้นที่ชายแดน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการจัดการศึกษาในรูปแบบบูรณาการกับการทำงาน

3.4.4 การพัฒนาและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อร่วมกันดูแลติดตาม และประทับครองนักเรียนให้สามารถคงอยู่ในระบบการศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผลการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ เป็นการกำหนดแนวทางในการประเมินผลรูปแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

4.1 ด้านการประเมินประสิทธิภาพของระบบการช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัด ได้แก่ การมีระบบคัดกรอง หรือระบบเตือนภัยล่วงหน้า ที่สามารถระบุตัวนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้ และการมีแผนช่วยเหลือรายบุคคล และมีการติดตามปรับแผนอย่างสม่ำเสมอ

4.2 ด้านการประเมินผลลัพธ์ของนักเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักเรียนเรียนรวม การลดจำนวน/สัดส่วนนักเรียนเรียนรวมกลุ่มเสี่ยงสูง และหลักฐานการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกด้านพฤติกรรม และความก้าวหน้าเชิงวิชาการ

4.3 ด้านการประเมินการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยกำหนดตัวชี้วัด ได้แก่ จำนวนและความถี่ของการประชุม/กิจกรรมร่วมกัน การมีข้อตกลงหรือโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระดับความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง และชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียน

องค์ประกอบที่ 5 เจาะใจความสำเร็จของการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการลดอัตราการหลุดจากระบบการศึกษา มีดังนี้

5.1 ด้านครอบครัว ทักษะจิตของผู้ปกครองต่อการศึกษา ความรู้ความเข้าใจ และบทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุน ติดตาม และเฝ้าระวังการคงอยู่ของนักเรียนในระบบการศึกษา รวมถึงความร่วมมือในการสื่อสารข้อมูลและความเสี่ยงกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.2 ด้านสถานศึกษา การมีนโยบายและระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเคารพความแตกต่างของผู้เรียน

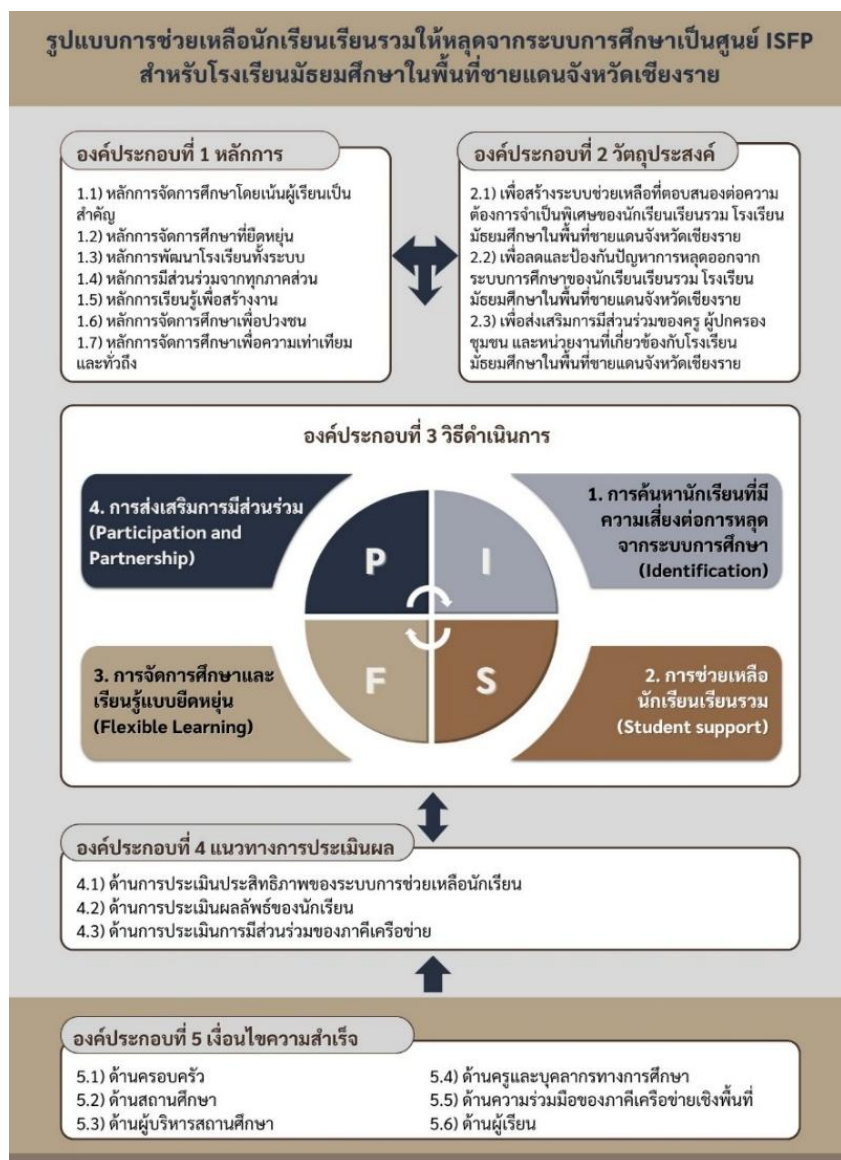
5.3 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา การมีวิสัยทัศน์ในการลดและป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา การกำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรวม และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ทอดทิ้งนักเรียน พร้อมทั้งเสริมพลังให้ครูและบุคลากรสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

5.4 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติเชิงบวกของครูและบุคลากรต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง และการทำงานร่วมกับครอบครัวและภาคีเครือข่าย

5.5 ด้านความร่วมมือของภาคีเครือข่ายเชิงพื้นที่ ครอบคลุมกลไกการประสานงาน การใช้ข้อมูลร่วมกัน และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นควบคู่กับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนเรียนรวม

5.6 ด้านผู้เรียน ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจ การเห็นคุณค่าของการศึกษา ความสามารถในการปรับตัวต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ความพร้อมด้านพฤติกรรมและอารมณ์ รวมถึงการมีเป้าหมายการเรียนรู้หรือเส้นทางชีวิตที่สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง

ภาพที่ 2 รูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ ISFP สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

ผลการประเมินรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า มาตรฐานความถูกต้องโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.423$) เมื่อพิจารณารายการตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ รูปแบบประกอบด้วยหลักการฯ วัตถุประสงค์ฯ วิธีดำเนินการฯ แนวทางการประเมินผลฯ และเงื่อนไขความสำเร็จฯ ($\mu = 4.67$, $\sigma = 0.500$)

และผลการประเมินมาตรฐานความเป็นไปได้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.525$) เมื่อพิจารณารายการตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ รูปแบบมีวัตถุประสงค์การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมที่สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้จริง ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.726$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รูปแบบมีแนวทางการประเมินผลการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.667$) ซึ่งยังคงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงของการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$, $\sigma = 0.473$) ขณะที่สภาพที่ควรจะเป็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.318$) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการค้นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม และด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ส่วนด้านการจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่นมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด

ผลการสร้างรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ ISFP สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ฯ ประกอบด้วย 7 หลักการพื้นฐานของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ฯ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 วิธีดำเนินการช่วยเหลือฯ มี 4 วิธีหลัก ได้แก่ 3.1 การค้นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา (I) 3.2 การช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม (S) 3.3 การจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (F) และ 3.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (P) องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผล ฯ เป็นการกำหนดแนวทางในการประเมินผลรูปแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ฯ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการลดอัตราการหลุดจากระบบการศึกษา

ผลการประเมินรูปแบบในด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ พบว่า มาตรฐานความถูกต้องโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.423$) และผลการประเมินมาตรฐานความเป็นไปได้โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.525$) เช่นเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของงานวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นตามแผนการปฏิบัติการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

สภาพที่เป็นจริงของการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่ควรจะเป็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการค้นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม และด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ส่วนด้านการจัดการศึกษาและเรียนรู้แบบยืดหยุ่นมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักการศึกษามีข้อคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันโดยแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการค้นหาและป้องกันนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษาเป็นลำดับแรก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของเฮล (Hale, 2015) ที่ระบุว่า การระบุและวินิจฉัยความต้องการพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบช่วยให้สามารถจัดบริการสนับสนุนเฉพาะด้านได้อย่างเหมาะสม และเพิ่มโอกาสความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของเซอร์เวลลิโน (Cervellino, 2019) ที่เสนอว่ากลยุทธ์สำคัญในการป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย การจัดการศึกษาระดับต้นที่มีคุณภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านระหว่างระดับการศึกษา การเชื่อมโยงบริการของชุมชนกับความต้องการของเด็กและเยาวชน และการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของบาร์ท (Bha, 2025) ที่ชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นระบบระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีบทบาทสำคัญในการจัดการปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหลุดออกจากระบบการศึกษา และช่วยส่งเสริมการคงอยู่ของนักเรียนในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยได้นำไปสู่การพัฒนาแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ ISFP สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการพัฒนารูปแบบดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ จากการศึกษาสภาพที่เป็นจริงสภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย จำนวน 11 แห่ง ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้รูปแบบมีความครบถ้วนและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่สิทธิพล พหลทัฬห (2568) ระบุว่า การป้องกันเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และอาศัยความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และที่ชีรวัดณ์ นิเจนตร (2560) ได้กล่าวว่า

ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทางการศึกษาโดยขั้นแรก ประกอบด้วย การศึกษารวบรวมข้อมูล สถานการณ์ บริบทและปัญหาที่เกี่ยวข้องก่อนยกย่องหรือสร้างรูปแบบ จากนั้นจึงทดสอบรูปแบบโดยใช้การประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ ชายนะ สุวดี อุปปินใจ และ ประเวศ เวชชะ (2568) ที่พัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาที่ทำให้อัตราการออกกลางคันเป็นศูนย์ในบริบทโรงเรียนชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยใช้กระบวนการศึกษาแนวทาง สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น ก่อนนำไปสร้างและประเมินรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการของรูปแบบ และ 4) ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ โดยคุณภาพของ รูปแบบมีความถูกต้องและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินรูปแบบในด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหา รวมทั้งมีศักยภาพในการ นำไปใช้ในบริบทการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนารูปแบบได้บูรณา การความคิดเห็นจากผู้บริหาร ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้รับผิดชอบงานเรียนรวมและ โครงการเกี่ยวกับมาตรการ Zero dropout ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้โครงสร้าง วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการของรูปแบบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานจริง นอกจากนี้ร่างรูปแบบยังผ่านกระบวนการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความ เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายและการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ ทำให้รูปแบบได้รับการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านภาษาและความสอดคล้องกับ บริบทพื้นที่ ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของอันศยา จิตใจ สุวดี อุปปินใจ และ ชิดารัตน์ สุขประภากรณ์ (2568) ซึ่งพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์การประกันคุณภาพการศึกษาใน การบริหารของโรงเรียน โดยใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าประกอบ สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และ ความต้องการจำเป็น ก่อนนำไปสร้างและประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการ 4) การประเมิน และ 5) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ และผ่านเกณฑ์การประเมินด้านความถูกต้องและ ความเป็นไปได้ในระดับมากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับที่ ญัฐริภา ศิริสอน (2568) ได้ ศึกษาโมเดลการศึกษาแบบยืดหยุ่นของโรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ซึ่งเน้นการออกแบบระบบการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทชีวิตของผู้เรียน การบูรณาการความร่วมมือกับชุมชน และการสร้างกลไกสนับสนุน เชิงระบบเพื่อลดความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการศึกษาที่มี โครงสร้างชัดเจน ใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และอาศัยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย สามารถนำไปใช้ได้จริงและ ช่วยลดความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาในบริบทพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. โรงเรียนและสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยและรูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวมให้หลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและพัฒนาระบบการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา
2. หน่วยงานต้นสังกัดสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นกรอบในการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และภาคีเครือข่าย เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปอาจนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในบริบทของสถานศึกษา เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพ และผลกระทบของรูปแบบต่อการช่วยเหลือนักเรียนเรียนรวม รวมถึงปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่
2. การวิจัยครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในพื้นที่อื่น เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบในบริบทที่หลากหลาย
3. การวิจัยครั้งต่อไปอาจนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มผู้เรียนอื่นที่มีความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา เช่น เด็กด้อยโอกาส เด็กยากจน เด็กในพื้นที่ห่างไกล หรือเด็กกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ เพื่อศึกษาความเหมาะสมและประสิทธิผลของรูปแบบในการช่วยเหลือผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน
4. การวิจัยครั้งต่อไปควรนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแนวทางการช่วยเหลือหรือการพัฒนาในระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละแห่ง

บรรณานุกรม

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567a). *All for Education* รวมแรงส่งเป็นพลัง ปิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ. <https://www.eef.or.th/article-110924-2/>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567b). *เปิดข้อมูลความเหลื่อมล้ำ จ.เชียงราย พบติดอันดับ 3 มีเด็กยากจนมากที่สุดของภาคเหนือ รวมเด็กหลุดนอกระบบเกือบครึ่งแสน*. <https://www.eef.or.th/article-170624/>

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2568). คู่มือการดำเนินงานตามแนวทางการจัดทำข้อมูลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา.

https://www.prachinburiarea2.go.th/web/pdf/book/re_doc_31.pdf

จุฬารัตน์ เหล่าไพโรจน์จารี. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสอนคิดในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].

<https://updc.up.ac.th/items/fe3238bc-e601-409a-b645-2cc04319b1a7>

จิรวัดน์ นิจนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4(2), 71-102.

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/49878/1/5484268527.pdf>

ณัฐริภา ศิริสอน. (2568). ครูอยู่นั้น เด็กอยู่นี้ แบบนี้ก็เรียนได้ เพราะมี ‘ห้องเรียนระบบสอง’: รู้จักโมเดล การศึกษาแบบยืดหยุ่นผ่านโรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคม. มุานิจการศึกษาลือกเพื่อควมเสมอภาคทางการศึกษา.

ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2564). การเรียนรวม. บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา, 116(74 ก), 7-12.

เรขา ศรีวิชัย. (2554). รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม]. <https://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/5421>

ศุภวิชญ์ ศิริสวัสดิวัฒนา. (2566). เรียนไม่ได้หรือไม่เคยปรับ: สํารวจการศึกษาใน ‘เด็กพิเศษ’ ที่ไม่เคยพิเศษในระบบการศึกษาไทย กับ ชนิดา ตันติเฉลิม. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.

สิทธิพล พหลพิพ. (2568). การดำเนินงานป้องกันเด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษา สพม.ราชบุรี Zero Dropout [ไฟล์ PDF]. <https://shorturl.asia/xpzar>

สุดารัตน์ ชายนะ, สุวดี อุปปินใจ, และ ประเวศ เวชชะ. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาที่ทำให้
อัตราการออกกลางคันเป็นศูนย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคสำหรับนักเรียนโรงเรียน
ขนาดเล็กชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย. *วารสารครุทรรศน์*, 5(2), 52–72.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. (2568). *Information basic education: ข้อมูลสารสนเทศ
ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2568*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อรอุมา ทองนาค. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีเชิงระบบและแนวคิดการบริหาร
แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ โรงเรียนบ้านป่าแกบ่อหิน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกล.

อัญญา จิตใจ, สุวดี อุปปินใจ, และ ชิดารัตน์ สุขประภาภรณ์. (2568). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความ
รับผิดชอบต่อผลลัพธ์การประกันคุณภาพการศึกษาในการบริหารของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร
เชียงราย. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 7(1), 237–250.

Bhat, Z. A. (2025). Towards inclusive education: Understanding and addressing tribal dropout.
Contemporary Voice of Dalit. Advance online publication.
<https://doi.org/10.1177/2455328X241306475>

Cervellino, M. M. (2019). *Universal strategies to prevent high school dropout: A systematic
review* [Master's thesis, University of Oslo].

Hale, L. F. (2015). *School dropout prevention: Information and strategies for parents*. National
Dropout Prevention Center.

Mescon, M. H., Albert, M., & Khedouri, F. (1985). *Management: Individual and organizational
effectiveness*. Harper & Row.

นโยบายและคุณลักษณะของการตีพิมพ์บทความ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นโยบายวารสาร

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ เป็นวารสารที่พิมพ์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความปริทัศน์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความรับเชิญ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ โดยมีกำหนดตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี (ฉบับที่ 1 : มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2: กรกฎาคม – ธันวาคม) มีจำนวน 7-10 บทความต่อฉบับ โดยกองบรรณาธิการยินดีพิจารณาผลงานที่มีคุณภาพในด้านการศึกษาพิเศษ รวมถึงงานอันเกิดจากการบูรณาการศาสตร์ทางการศึกษาพิเศษกับศาสตร์อื่นๆ จากคณาจารย์ นิสิต/นักศึกษา นักวิชาการ และบุคลากรที่ทำงานทางด้านการศึกษาพิเศษ

คุณลักษณะของบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์

1. **บทความวิจัย** เป็นการนำเสนอสาระของงานวิจัยที่มีกระบวนการวิจัยครอบคลุมสาระสำคัญ อาทิ ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและอังกฤษ) ชื่อผู้วิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย และสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ลงท้ายด้วยเอกสารอ้างอิง ความยาว 10-15 หน้า

2. **บทความวิชาการ** เป็นการนำเสนอในรูปแบบของสรุปผลงานทางวิชาการ ตำรา งานศึกษาค้นคว้า เอกสาร ฯลฯ ซึ่งนำเสนอความรู้ใหม่เกี่ยวกับด้านการศึกษาพิเศษ ความยาว 10-12 หน้า และมีบทคัดย่อ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารอ้างอิงแหล่งที่มา

3. **บทวิจารณ์หนังสือ** เป็นบทความเพื่อแนะนำหนังสือวิชาการที่มีความใหม่และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งอาจเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ โดยกล่าวถึงเนื้อหาโดยสรุปของหนังสือ อ้างอิงแหล่งที่มา ผู้เขียน สำนักพิมพ์ และประโยชน์ในเชิงวิชาการ เป็นต้น ความยาว 2-3 หน้า พร้อมภาพปกหนังสือ

4. **บทความพิเศษ**

ระเบียบการตีพิมพ์

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษรับตีพิมพ์บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ และบทความพิเศษ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และมีมาตรฐานในการจัดพิมพ์ จึงขอให้ผู้เสนอผลงานปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ กองบรรณาธิการในการจัดทำวารสารจะไม่รับพิจารณาต้นฉบับบทความวิจัย บทความปริทัศน์ที่ไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้

วารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษ

1. บทความแต่ละบทความจะต้องมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (ครบทุกคน) วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุดและตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ของผู้เขียนครบทุกคน ต้นฉบับต้องระบุชื่อ นามสกุลจริง สถานที่ทำงานหรือที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้
2. ผู้นิพนธ์สามารถเขียนบทความเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ โดยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords) ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา
3. ผู้เสนอผลงานต้องส่งต้นฉบับโดยพิมพ์หน้าเดียว ใช้กระดาษขนาด A4 (21 x 29.7 เซนติเมตร) โดยตั้งระยะห่างจากขอบกระดาษด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว ด้านบน 1.5 นิ้ว และด้านล่าง 1 นิ้ว
4. การพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดตัวอักษร 16 ยกเว้น ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ตัวหนา ขนาดตัวอักษร 18 ส่วนหัวข้อย่อย ได้แก่ ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ชื่อผู้วิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) พร้อมคำสำคัญ และ keywords) บทนำ/ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของงานวิจัย สมมติฐาน (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยและสรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และบรรณานุกรม ให้ใช้ตัวพิมพ์ตัวหนา ขนาดตัวอักษร 18 ส่วนเนื้อหาให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดตัวอักษร 16
5. จำนวนหน้าและความยาวของบทความวิจัยไม่ควรเกิน 15 หน้า และบทความวิชาการไม่ควรเกิน 10 หน้า รวมตาราง รูป ภาพ และเอกสารอ้างอิงแล้ว
6. การเขียนเอกสารอ้างอิงใช้แบบ American Psychological Association (APA) 7th edition
7. การส่งต้นฉบับ ผู้เขียนจะต้องพิมพ์และส่งต้นฉบับในรูปแบบ Microsoft Word ตามรูปแบบของวารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษทาง E-mail: rise.journal@gmail.com
8. กองบรรณาธิการขอใช้สิทธิ์ในการนำบทความที่ผ่านการพิจารณาคุณภาพและ ตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษ รวมทั้งการเผยแพร่ลงในเว็บไซต์ของวารสาร
9. ผู้นิพนธ์บทความต้องไม่คัดลอก หรือละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น หากเกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ ไม่ว่าจะวิธีใด หรือการฟ้องร้องไม่ว่ากรณีใดๆ ที่อาจเกิดขึ้น กองบรรณาธิการวารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสิ้น ให้เป็นสิทธิ์ของเจ้าของบทความที่จะดำเนินการ
10. บทความจะต้องยังไม่เคยส่งไปตีพิมพ์วารสารใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์จากวารสารอื่น และหากผลงานนั้นได้เคยนำเสนอในประชุมวิชาการใดมาก่อนให้ระบุในตอนท้ายของบทความว่าท่านได้นำเสนอในงานประชุมวิชาการใดมาบ้าง

การส่งต้นฉบับ และการเสนอขอรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร

ผู้สนใจจะนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษ จะต้องส่งต้นฉบับ พร้อมหนังสือหรือบันทึกข้อความขอแสดงความประสงค์ขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ลงวารสารฯ ตามแบบฟอร์มที่สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/rise>

กระบวนการพิจารณา

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer-review) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบ Double blinded โดยจะใช้ระยะเวลาประมาณ 30 วัน

กรณีที่บทความต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีถูกต้องและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ และตามมาตรฐานของวารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ กองบรรณาธิการจะส่งกลับไปยังผู้เขียน เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้แล้วเสร็จ จึงจะสามารถตีพิมพ์ในวารสารได้

การเขียนบทความวิจัย ควรมีส่วนประกอบทั่วไปดังนี้

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ชื่อผู้วิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมคำสำคัญ และ keywords) บทนำ/ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของงานวิจัย สมมติฐาน (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยและสรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และบรรณานุกรม

การเขียนบทความวิชาการ เป็นการนำเสนอความรู้ใหม่ในรูปแบบของบทสรุปงานศึกษาค้นคว้า เอกสาร ผลงานทางวิชาการ ซึ่งควรมีส่วนประกอบทั่วไปดังนี้

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมคำสำคัญ และ keywords) บทนำ เนื้อหา บทสรุป และบรรณานุกรม

การเขียนเอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรม

การเขียนเอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรมในวารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้ใช้รูปแบบการอ้างอิงตาม American Psychological Association (APA) 7th edition ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation)

1.1 ผู้แต่ง 1 คน

ภาษาไทย

(สุชา จันทร์เอม, 2541) หรือ

สุชา จันทร์เอม (2541) กล่าวว่า...

หากอ้างอิงข้อความโดยตรง (สุชา จันทร์เอม, 2541, น. 22)

ภาษาอังกฤษ

(Gardner, 2011) หรือ

Gardner (2011) proposed that...

หากอ้างอิงข้อความโดยตรง (Gardner, 2011, p. 45)

1.2 ผู้แต่ง 2 คน

ภาษาไทย

(จินตนา แจ่มเมฆ และ อรอนงค์ นัยวิกุล, 2527) หรือ

จินตนา แจ่มเมฆ และ อรอนงค์ นัยวิกุล (2527)

ภาษาอังกฤษ

(Betts & Neihart, 2010)

1.3 ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป

ภาษาไทย

(ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2533)

ภาษาอังกฤษ

(Hu et al., 2004)

หมายเหตุ: ตาม APA 7 ตั้งแต่ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป ให้ใช้นามสกุลผู้แต่งคนแรก ตามด้วย "และคณะ" (ภาษาไทย) หรือ *et al.* (ภาษาอังกฤษ) ตั้งแต่การอ้างครั้งแรก

1.4 การอ้างอิงหลายแหล่งในวงเล็บเดียวกัน

(Gardner, 2011; Renzulli, 2005) หรือ

(สุชา จันทรเฒ, 2541; อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์, 2555)

2. การเขียนบรรณานุกรม (References)

2.1 หนังสือ

ภาษาไทย

อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์. (2555). *การเสาะหา/คัดเลือกผู้มีความสามารถพิเศษ*. อินทร์ณ.

ภาษาอังกฤษ

Gardner, H. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences* (3rd ed.). Basic Books.

Malthouse, R., & Roffey-Barentsen, J. (2013). *Reflective practice in education and training* (2nd ed.). SAGE Publications.

2.2 บทหนึ่งในหนังสือ (Book Chapter)

Gagné, F. (2003). Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (pp. 60–74). Allyn & Bacon.

2.3 บทความวารสาร

ภาษาไทย

อัญชลี สารรัตน์. (2557). การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยรูปแบบการตอบสนองต่อการช่วยเหลือ (Response to intervention: RTI). *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(1), 1–9.

ภาษาอังกฤษ

Geary, D. C., & Brown, S. C. (1991). Cognitive addition: Strategy choice and speed of processing differences in gifted, normal, and mathematically disabled children. *Developmental Psychology*, 27(3), 398–406.

2.4 แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

Ziegler, A., & Stoeger, H. (2017). Systemic gifted education: A theoretical introduction. *Gifted Child Quarterly*, 61(3), 183–193.
<https://doi.org/10.1177/0016986217705713>

หมายเหตุ

1. รายการอ้างอิงทุกเรื่องที่ปรากฏในบรรณานุกรม ต้องมีการอ้างอิงในเนื้อหา และทุกการอ้างอิงในเนื้อหา ต้องปรากฏในบรรณานุกรม
2. เรียงลำดับบรรณานุกรม ภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ โดยเรียงตามลำดับอักษรของนามสกุลผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) หรือชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย)
3. ชื่อหนังสือ ชื่อวารสาร และชื่อรายงาน ใช้ *ตัวเอียง (Italic)*
4. ไม่ต้องระบุเมืองหรือประเทศของสำนักพิมพ์ ตามหลัก APA 7th edition
5. หากเอกสารมี DOI ให้ระบุในรูปแบบ <https://doi.org/...> และไม่ใช่คำว่า doi: หากไม่มี DOI แต่เป็นเอกสารออนไลน์ ให้ระบุ URL ที่สามารถเข้าถึงเอกสารได้
6. สำหรับการอ้างอิงข้อความโดยตรง ให้ระบุเลขหน้า โดยใช้ น. สำหรับภาษาไทย และ p. หรือ pp. สำหรับภาษาอังกฤษ

อัตราค่าธรรมเนียมในการพิจารณาบทความ

ผู้พิมพ์เสียค่าพิจารณาบทความ ทั้งประเภทบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 3,500 บาท ต่อ 1 บทความ (สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ จำนวน 3 ท่าน) ซึ่งกองบรรณาธิการจะไม่คืนเงินค่าพิจารณาบทความไม่ว่ากรณีใดๆ เนื่องจากใช้เป็นค่าตอบแทนการพิจารณาบทความของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

จริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการรักษามาตรฐานทางจริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics) โดยอ้างอิงมาจากจริยธรรมในการตีพิมพ์ที่กำหนดโดย Committee on Publication Ethics (COPE) ดังนั้น จึงกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตีพิมพ์และเผยแพร่บทความทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ (Editor)

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องรักษามาตรฐานของวารสาร รวมทั้งพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพทางด้านวิชาการและมีความทันสมัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาถ้อยแถลงและตรวจสอบคุณภาพของบทความที่ส่งมาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น ความสอดคล้องของหัวข้อและเนื้อหาของบทความกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
3. การพิจารณาและตรวจสอบคุณภาพของบทความของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการจะต้องมีมาตรฐานทางวิชาการเป็นหลักและปราศจากอคติที่มีต่อบทความที่พิจารณาและผู้นิพนธ์บทความในทุกกรณี เช่น เพศ ศาสนา เชื้อชาติ การเมือง วัฒนธรรม รวมถึงสังกัดของผู้นิพนธ์บทความ
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรม และคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยดำเนินการให้มีกระบวนการตรวจสอบบทความที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยได้รับการตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อนแล้ว
5. ในกรณีที่ผู้เขียนหรือมีการตรวจพบว่าบทความที่ส่งมานั้นอาจมีการคัดลอกผลงานผู้อื่น บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่ดำเนินการสอบถามเพื่อให้ผู้นิพนธ์บทความได้ชี้แจงเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว หากบรรณาธิการและกองบรรณาธิการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่าการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจริง บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่ระงับการตีพิมพ์บทความดังกล่าวทันที หรือลงข้อความชี้แจงลงในวารสาร หรือดำเนินการอื่นใดตามความเหมาะสม
6. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่เปลี่ยนแปลงผลการพิจารณาตีพิมพ์บทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความได้ตัดสินไว้แล้ว
7. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องเก็บรักษาความลับเกี่ยวกับบทความที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ลงตีพิมพ์ในวารสาร รวมทั้งกำกับให้การพิจารณาประเมินคุณภาพบทความเป็นไปตามรูปแบบที่ผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความ (Double-blinded review)
8. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Author)

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและพัฒนการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้วนั้น ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสาร และจะต้องเป็นผลงานของผู้นิพนธ์บทความเอง รวมถึงเป็นผลงานที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน ตลอดจน

ไม่นำบทความไปตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่อื่นหลังได้รับการตอบรับลงตีพิมพ์จากวารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว

2. ผู้นิพนธ์บทความจะต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) หรือมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น หากมีการอ้างอิงถึงผลงานของผู้อื่นในบทความของตนต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้ง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และผู้นิพนธ์บทความจะต้องมีการอ้างอิงที่ถูกต้องตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนดซึ่งปรากฏในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรมของวารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำหนดให้ใช้รูปแบบการอ้างอิงตาม American Psychological Association (APA) 7th edition เท่านั้น

3. ผู้นิพนธ์บทความที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยหรือการเขียนบทความดังกล่าวอย่างแท้จริง

4. ในกรณีที่บทความวิจัยของผู้นิพนธ์มีการทดลองหรือเกี่ยวข้องกับการใช้มนุษย์หรือสัตว์ หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์บทความควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าได้มีการดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เลขที่หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ประกอบด้วยทุกครั้ง (ถ้ามี)

5. ในกรณีที่บทความวิจัยได้รับทุนสนับสนุนทางด้านการวิชาการในการดำเนินการวิจัยหรือผลิตผลงานทางวิชาการ ผู้นิพนธ์บทความจะต้องระบุหรือเปิดเผยแหล่งทุนสนับสนุนดังกล่าวทุกครั้ง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Reviewer)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องดำเนินการพิจารณาประเมินคุณภาพของบทความโดยใช้หลักเกณฑ์และองค์ประกอบการพิจารณาตามประเด็นที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนดให้เท่านั้น

2. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง และดำเนินการพิจารณาประเมินคุณภาพของบทความโดยใช้ความรู้ความสามารถของตนในสาขาวิชาที่ตนเชี่ยวชาญอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ผู้ประเมินบทความจะต้องไม่ใช่ความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนบุคคลโดยปราศจากหลักการทางวิชาการ หรือข้อมูลรองรับมาใช้ในการพิจารณาประเมินคุณภาพบทความ

3. ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความตระหนักว่าตนไม่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่ตนต้องดำเนินการพิจารณาประเมินนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบถึงปัญหาดังกล่าวโดยทันที

4. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องดำเนินการพิจารณาประเมินคุณภาพของบทความโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัวที่มีต่อบทความและผู้นิพนธ์บทความในทุกด้าน เช่น เพศ ศาสนา เชื้อชาติ การเมือง วัฒนธรรม สังกัดของผู้นิพนธ์บทความ เป็นต้น

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

5. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องประเมินคุณภาพบทความให้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลาที่กองบรรณาธิการกำหนด ในกรณีที่เกิดเหตุขัดข้องที่ส่งผลให้การพิจารณาประเมินคุณภาพบทความนั้นต้องล่าช้าออกไป ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบถึงข้อขัดข้องดังกล่าวโดยทันที

6. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากบทความที่ตนได้ดำเนินการพิจารณาประเมินคุณภาพ ต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์บทความ และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

7. หากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความตรวจสอบพบว่าบทความที่ตนกำลังดำเนินการพิจารณาประเมินคุณภาพนั้นอาจมีการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบถึงประเด็นดังกล่าวโดยทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ
ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทร/โทรสาร 02 649 5000 ต่อ 15639
Website: <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/rise>
Email: rise.journal@gmail.com